

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na
5. strani:

Ni usmiljenja
za stroje

Sobota, 14. septembra 1963
št. 63, leto XXI

GLOSA

Tovariša Mihca Modica so kot člana društva pravnikov imenovali v komisijo za pomoč pri izdelavi statinov delovnih organizacij. Zaradi tega ne more več mirno spati, niti pazljivo delati — celo tek ga je zapustil in zamujati je začel na redne prijateljske partije preferanse, skratka: ves življenjski tok, doslej tako ustaljen in udoben, se mu je spremenil. In vsega tega so krivi samo ti preklicani statini.

Kot star in znan pravnik je tovariš Modic vedel za vse zakone in vsa nešteta tolmačenja predpisov, za vse priročnike in druga pomagala, ki jih je potreboval v svojem delu. Nikdar dostoj se mu ni zgodilo, da katere svojih nalog ne bi rešil. Nikdar doslej! Zdaj pa je zaman brskal po strokovnih, poljudno strokovnih in celo po političnih in filozofskih knjižnicah. Nikjer ni mogel stakniti karkoli že podobnega osnovnemu aktu podjetja. Celu v tuji strokovni literaturi ni našel ničesar takšnega, ka bi lahko uporabil za osnovo svojemu delu, ki naj bi ga opravil v pomoč delovnim organizacijam pri sestavi statinov.

V teh svojih skrbih je začel hujskati, postajati raztresen in zadirčen, kar je seveda najbolj občutila žena. Sramoval se je samega sebe, zato niti njej ni zaupal svoje zadrege. Včasih je sicer pomislil na svojega prijatelja ekonomista Mrčuna, toda vselej, kadar je hotel spregovoriti o svojih težavah, se je premagal. Preveč ga je bolelo spoznanje, da se mora ponižati in poprositi za nasvet — on, ki je doslej samo in vedno le dajal nasvete.

NAŠ ZAKON

Ampak ponižal se ni nikoli. Tudi zdaj, v tako trpiški situaciji si je pomagal iz zadrege s svojo gostobesednostjo, z besedičenjem o osnovnem zakonu podjetja, ki naj bi ga pomagala oblikovati komisija njegovega strokovnega društva. Tako je govoril na sestankih komisije in opazal, da so drugi člani prav tako govorili in se z njim v mnogih primerih strinjali. Toda do osnovnih načel statuta se nikakor niso mogli prebiti. Zaradi tega je Modic pričel misliti, da se podobno kot z njim dogaja tudi z drugimi.

Tistega dne, ko se je tovariš Modic naposled le odločil, da bo poprosil prijatelja Mrčuna za nasvet kaj naj naredi, ga je ta njegov prijatelj poklical po telefonu. »Prijatelj,« je slišal Modic skrušen glas onstran žice. »Slišal sem, da si tudi ti v komisiji za pomoč pri sestavi statinov delovnih organizacijam.«

»Da?« se je Modic močno ustrašil, kajti zdaj je prišlo tisto, česar se je najbolj bal — da bo namreč nekdo nekaj vprašal o statutih, on pa tega ne bo vedel pojasniti.

»Bi mi hotel narediti res prijateljsko uslugo?« je slišal dalje. »Veš, tudi jaz sem v tej presneti komisiji v našem društvu ekonomistov,« je pojasnjeval Mrčun. »Gotovo ste vi že sestavili kak osnutek statuta delovne organizacije, ko vam je šel stroka.«

»Ne, še ničesar pisanega nimamo,« je odkimal Modic in odleglo mu je. »Menda pa bomo kmalu gotovi, veš...« Prijatelj onstran žice je globoko vzdihnil: »Skoda. Jaz sem sicer že staknil primerek takšnega statuta pri podjetju Moka, kjer imam prijatelja, toda...«

»Kaj!« je dvignilo tovariša Modica. »Počakaj me! Takoj pridem k tebi.«

Ves razburjen je zdrvel k prijatelju, željan videti osnovni akt podjetja, ki ga je doslej zaman iskal tako rekoč po vsem svetu.

»Saj to vendar ni nič posebnega,« se je razveselil tovariš Modic, ko sta s prijateljem prelistala rokopis zakona podjetja. »To je vendar prepis ustave in starih pravil podjetja!«

Ko pa je potem dobil v roke še nekaj drugih statinov podjetij, je ugotovil, da so v glavnem prepisani iz tistega, ki ga je prvič prebral pri prijatelju Mrčunu. Takoj se je lotil dela in napisal študijo o tem, kako ne smemo prepisovati statinov, kajti osnovni zakon podjetja mora imeti to dobro lastnost, da je izviren. Kako izgleda izvorni statut podjetja, je pokazal s primerom statuta, ki ga je sam izdelal. Poleg tega, da je izbral najboljše iz vseh dosedanjih statinov, je namreč pripisal še nekaj členov, ki jih je povzel iz že pozabljenih predpisov, ki jih je imel shranjene samo še on v svoji bogati zakladnici strokovne literature.

Njegov izvorni statut je bil zelo megljen v določilih o gospodarjenju, organizaciji, delitvi, nagrajevanju, samoupravljanju, odnosih med ekonomskimi enotami, službami in delavskim svetom. On se v te »praktične podrobnosti« ni spuščal, kajti bil je strokovnjak in avtoriteta.

Njegov izvorni statut je bil zelo megljen v določilih o gospodarjenju, organizaciji, delitvi, nagrajevanju, samoupravljanju, odnosih med ekonomskimi enotami, službami in delavskim svetom. On se v te »praktične podrobnosti« ni spuščal, kajti bil je strokovnjak in avtoriteta.

Njegov izvorni statut je bil zelo megljen v določilih o gospodarjenju, organizaciji, delitvi, nagrajevanju, samoupravljanju, odnosih med ekonomskimi enotami, službami in delavskim svetom. On se v te »praktične podrobnosti« ni spuščal, kajti bil je strokovnjak in avtoriteta.

Njegov izvorni statut je bil zelo megljen v določilih o gospodarjenju, organizaciji, delitvi, nagrajevanju, samoupravljanju, odnosih med ekonomskimi enotami, službami in delavskim svetom. On se v te »praktične podrobnosti« ni spuščal, kajti bil je strokovnjak in avtoriteta.

Njegov izvorni statut je bil zelo megljen v določilih o gospodarjenju, organizaciji, delitvi, nagrajevanju, samoupravljanju, odnosih med ekonomskimi enotami, službami in delavskim svetom. On se v te »praktične podrobnosti« ni spuščal, kajti bil je strokovnjak in avtoriteta.

Njegov izvorni statut je bil zelo megljen v določilih o gospodarjenju, organizaciji, delitvi, nagrajevanju, samoupravljanju, odnosih med ekonomskimi enotami, službami in delavskim svetom. On se v te »praktične podrobnosti« ni spuščal, kajti bil je strokovnjak in avtoriteta.

Njegov izvorni statut je bil zelo megljen v določilih o gospodarjenju, organizaciji, delitvi, nagrajevanju, samoupravljanju, odnosih med ekonomskimi enotami, službami in delavskim svetom. On se v te »praktične podrobnosti« ni spuščal, kajti bil je strokovnjak in avtoriteta.

Njegov izvorni statut je bil zelo megljen v določilih o gospodarjenju, organizaciji, delitvi, nagrajevanju, samoupravljanju, odnosih med ekonomskimi enotami, službami in delavskim svetom. On se v te »praktične podrobnosti« ni spuščal, kajti bil je strokovnjak in avtoriteta.

Njegov izvorni statut je bil zelo megljen v določilih o gospodarjenju, organizaciji, delitvi, nagrajevanju, samoupravljanju, odnosih med ekonomskimi enotami, službami in delavskim svetom. On se v te »praktične podrobnosti« ni spuščal, kajti bil je strokovnjak in avtoriteta.

SANITARNA INŠPEKCIJA NA RAZPOTJU

predalih inšpektorjev niso vedno intervencije vseh mogočih zaradi osebnega poznanstva. Največkrat je po sredi dohodek, ki bi ga občina izgubila, če bi zaprla lokal.

Na Viču je na primer skrajno zanemarjenemu in neprimernemu gostinskemu lokalu že pred tremi leti potekel rok, ki ga je dal v preureditveni odločbi sanitarni inšpektor, pa še vedno poslujejo kot zlata jama občine. Čeprav je ogroženo zdravje ljudi, si inšpektor ne upa predlagati tožbe zaradi prenehanja intervencije vseh mogočih načelnikov in »vplivnih« ljudi. Potemtakem torej ni čudno, če se inšpektorji zaradi različnih okoliščin in navzkrižnih interesov največkrat umaknejo v ozadje in urejajo le stvari, ki niso kdo ve kaj problematične.

ČE JE PREMALO SREDSTEV HIGIENSKE NORME ZA NOVE OBJEKTE NISO VAŽNE

Se teže je sodelovati sanitarni inšpekciji pri lokacijah novih objektov in pri tehničnih prevzemih. Predpisi o tem so zelo pomanjkljivi, saj določajo le fakultativno sodelovanje (razen za vodogradbene objekte). In tako je sodelovanje sanitarnega inšpektorja (četudi strokovno zadovoljuje) odvisno od dobre volje občinske komisije, ki obiskuje teren in daje svoje priporočila, pozabi pa največkrat na higienske norme. Prav gotovo je nemogoče dati kakršnokoli mnenje o lokaciji

ali o gradbenem načrtu novih objektov, če se na primer dogaja, da občinska komisija sanitarnega inšpektorja ne more vzeti s seboj, ker imajo v avtomobilu že vsa štiri mesta zasedena, sam pa nima prevoznega sredstva niti mu zanj ne bi plačali kilometrine.

Ali je potem čudno, če se dogodi, da sanitarna inšpekcija šele na podlagi prijav sosedov zve, da kanalizacija nove stavbe (v tem primeru zdravstvenega objekta) ogroža pitno vodo okoliških prebivalcev?

PO TOČI ZVONITI...

Vendar pa se take anomalije ne dogajajo samo pri gradnji manjših objektov, pri večjih so nepravilnosti še večje in včasih nepopravljive. Dve samopostrežni restavraciji v Ljubljani sta bili pred kratkim adaptirani brez sodelovanja sanitarne inšpekcije. Kaj naj potem napravi le-ta, ko že med obratovanjem ugotovi, da ni nikjer primernih skladišč (samopostrežno restavracijo v Savskem naselju najdeš med kupom embalaže, ki ji sega včasih prav do strehe) ali da ventilacija prostorov ne ustreza higienskimi normam (Emona, kjer so sanitarno inšpekcijo povabili le k investicijskemu programu, ker pa so bile njene zahteve »predrage«, so jo pri gradbenem načrtu »izolirali«). Ne preostane ji drugega, kot da od časa do časa ugotovi »dejanjsko« stanje, ki se ne da popraviti, ob svojem obisku pa pregleđa, če so počiščene sanitarije, umite roke zaposlenega osebja, če imajo čiste predpasnike, pa da hrana ne zaudarja. Tako sodelovanje res ni stimulacija za šolanje in zaposlovanje sanitarnih inšpektorjev.

SAMO, DA GRE BLAGO V DENAR

Da je sanitarna inšpekcija potrebna in da ta zdaj še vse prevečkrat zmaga »komercialnost« nad higieno, je dokaz, da so lani na intervencijo inšpektorjev izločili v Sloveniji iz prometa za 120 milijonov 261 tisoč dinarjev pokvarjenih živil, ki se jih je največ pokvarilo zaradi neprimernega skladiščenja že pri grosistih, veliko pa v detajlnih trgovinah in gostištih.

Mnoga živila so izločili, žal, prepozno ali pa sploh ne, inšpekcije so tudi v mestih zelo

činski sanitarni inšpektor 45 tisoč dinarjev, če je takoj, ko je »odslužil« rok pogodbe, ki jo je podpisal za stipendijo, odšel v podjetje za obratnega zdravnika? Ista pesem, stara in znana, kadar nanese beseda o pomanjkanju strokovnjakov na občinah, velja tudi za strokovno usposobljene sanitarne inšpektorje. Dokler bodo imele občine proračunski sistem plačevanja, dobrega kadra pač ne bo.

Vzroki fluktuacije (saj je v lanskem letu prav toliko sanitarnih inšpektorjev, kolikor jih je prišlo v to službo, tudi odšlo) in pomanjkanje kadra, pa niso samo v nagrajevanju, temveč tudi v odnosu predstavnih organov do inšpekcijske službe, ki je že sama po sebi neprijetna.

Težko je namreč inšpektorju kakorkoli ukrepati, četudi je večš svojega posla, če pa nima drugih pooblastil, kot da ugotovi dejansko stanje in napiše odločbo (za preureditev ali za ukinitve lokala) načelnik, njegov predpostavljani, pa mu je ne podpiše.

Povod, da odločbe obleže v

ekonomske enote, vsi ti niso sklepčni, če o sklepih ne odloča večina. Rešitve, odločbe in sklepi, dobri kot tudi slabi, so kolektivni in zato je tudi kolektivna odgovornost. V izmenjavi mnenj, stališč, kjer vemo, da včasih zmaga celo manj napredno stališče nad naprednejšim, se bistrijo gospodarske in politične sposobnosti posameznikov, večja skupina ljudi se globlje zaveda posledic sial (Nadaljevanje na 3. strani)

Funkcija sekretarja samoupravnih organov

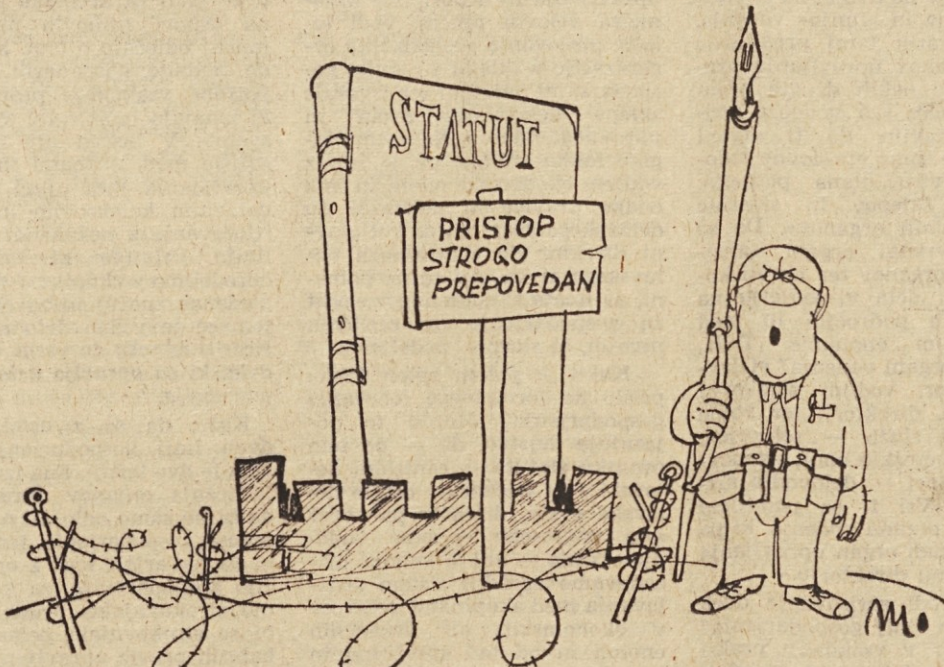
Ob tem se postavlja povsem načelno vprašanje: Ali je primerno, da posameznik (pustimo ob strani vse politične in druge kvalifikacije) usmerja in v nekem smislu tudi vodi delo političnih in samoupravnih organov. Zdi se nam, da to ni v skladu z našim družbenim razvojem, ki ravno v samoupravljanju kakor tudi v političnem delu temelji na kolektivni odgovornosti in odločitvah. Delavski svet, upravni odbor, svet

ekonomske enote, vsi ti niso sklepčni, če o sklepih ne odloča večina. Rešitve, odločbe in sklepi, dobri kot tudi slabi, so kolektivni in zato je tudi kolektivna odgovornost. V izmenjavi mnenj, stališč, kjer vemo, da včasih zmaga celo manj napredno stališče nad naprednejšim, se bistrijo gospodarske in politične sposobnosti posameznikov, večja skupina ljudi se globlje zaveda posledic sial (Nadaljevanje na 3. strani)

Najbolj bistveni problem pri upostavljanju nove funkcije je vsekakor v tem: kakšno delo naj bi opravljal sekretar samoupravnih organov? Glavni problem je v tem, ali naj on zasleduje problematiko gospodarjenja, upravljanja in pripravlja gradivo za seje ali pa je to samo tehnični sekretar, ki opravlja predvsem tehnično dokumentacijske posle in se s vsebino samoupravljanja ne ukvarja. Kot skrajnost političnega sekretarja organov samoupravljanja lahko omenimo primer, o katerem so razpravljali v neki delovni organizaciji, da naj bo sekretar samoupravnih organov politično najbolj razgledan človek v podjetju, nekakšen politični pomočnik direktorja, ki bo skrbel za dobro politično delo družbenih organizacij, organov upravljanja, in kot mu spet druge predpisujejo, varoval zakonitost vseh samoupravnih aktov.

Najbolj bistveni problem pri upostavljanju nove funkcije je vsekakor v tem: kakšno delo naj bi opravljal sekretar samoupravnih organov? Glavni problem je v tem, ali naj on zasleduje problematiko gospodarjenja, upravljanja in pripravlja gradivo za seje ali pa je to samo tehnični sekretar, ki opravlja predvsem tehnično dokumentacijske posle in se s vsebino samoupravljanja ne ukvarja. Kot skrajnost političnega sekretarja organov samoupravljanja lahko omenimo primer, o katerem so razpravljali v neki delovni organizaciji, da naj bo sekretar samoupravnih organov politično najbolj razgledan človek v podjetju, nekakšen politični pomočnik direktorja, ki bo skrbel za dobro politično delo družbenih organizacij, organov upravljanja, in kot mu spet druge predpisujejo, varoval zakonitost vseh samoupravnih aktov.

Najbolj bistveni problem pri upostavljanju nove funkcije je vsekakor v tem: kakšno delo naj bi opravljal sekretar samoupravnih organov? Glavni problem je v tem, ali naj on zasleduje problematiko gospodarjenja, upravljanja in pripravlja gradivo za seje ali pa je to samo tehnični sekretar, ki opravlja predvsem tehnično dokumentacijske posle in se s vsebino samoupravljanja ne ukvarja. Kot skrajnost političnega sekretarja organov samoupravljanja lahko omenimo primer, o katerem so razpravljali v neki delovni organizaciji, da naj bo sekretar samoupravnih organov politično najbolj razgledan človek v podjetju, nekakšen politični pomočnik direktorja, ki bo skrbel za dobro politično delo družbenih organizacij, organov upravljanja, in kot mu spet druge predpisujejo, varoval zakonitost vseh samoupravnih aktov.

»Avtorske pravice«

— Mislite, da je to ustava, da bo spet vsak dajal svojo pripombo!

Karikatura MILAN MAVER

PREMALO USKLAJENI OSEBNI IN DRUŽBENI INTERESI

Življenjska raven gradbenih delavcev v koprskem okraju je nižja v primerjavi z minulim letom, čeprav je produktivnost narasla za 22 % ● Kadrovski problem se v gradbeništvu čedalje bolj zaostruje ● Osrednje vprašanje: kako izenačiti položaj gradbenega delavca z delavcem, zaposlenim v industriji? ● Nizka akumulativnost je tudi posledica neusklajenih osebnih interesov proizvajalcev in širših družbenih interesov ● Problem akumulativnosti je tudi problem integracije.

Konec je počitnice, na vrsti je spet bolj resno delo... (FOTO: SPAROVEC)

IZ STATUTOV DELOVNIH ORGANIZACIJ NAČELA DELITVE OSEBNIH DOHODKOV

Za večino ni dvoma, da v statut delovne organizacije kot temeljni samoupravni akt spadajo tudi načelne smernice o delitvi osebnih dohodkov delavcev, na katere bodo vezani vsi organi, ki bodo pripravljali in sprejemali pravilnik ali druge podrobne predpise o delitvi osebnih dohodkov v organizaciji.

V prikaz, kako posamezne delovne organizacije postavljajo ta načela v svojih statutih, navajamo zadevne določbe iz osnutkov statutih štirih večjih podjetij v naši republici: Prvo podjetje predvideva:

»Vsaka delovna enota podjetja oblikuje lastna sredstva za osebne dohodke članov delovne organizacije, ki so zaposleni v tej delovni enoti, v mejah sredstev doseženega čistega dohodka.

Sredstva se delijo po načelih in merilih, ki jih predpisuje ta statut in pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, samostojno v delovni enoti v skladu z delovnim uspehom posameznega delavca, finančnim uspehom delovne enote in uspehom delovne organizacije kot celote.

Delitev sredstev za osebne dohodke med posamezne delavce delovne organizacije je odvisna od:

a) vrednotenja delovnega mesta glede na pričakovani uspeh po težini in odgovornosti dela ter strokovnosti posameznika;

b) dosežene produktivnosti dela posameznika ali delovne skupine;

c) dosežene ekonomičnosti, ki se izkazuje v doseženem poslovnem uspehu delovne enote;

d) dodatkov in nadomestil, do katerih je upravičen delavec delovne organizacije po zakonitih in internih določbah pravilnika o osebnih dohodkih.

Osnove in merila v skladu z načeli, ki jih določa ta statut, predpisuje vsakokratni pravilnik o delitvi osebnih dohodkov delovne organizacije.

Osnovno merilo za doseg osebni dohodkov delavca delovne organizacije iz naslova produktivnosti, ekonomičnosti, dodatkov in nadomestil, je dosežen količinski in kakovostni uspeh, ki se meri s številom točk.

Število točk, ki se štejejo članu delovne organizacije iz naslova posameznih kategorij dela, se dosega na dva načina:

1. delavci, ki delajo v svojih enotah na podlagi vrednotenja del po akordnih cenikih, cenikih del in drugih merilih, dosega to število točk glede na opravljeno delo, kot to določajo akordni ceniki, ceniki del in druga merila;

2. delavci, ki delajo v delovnih enotah, katerih produktivnosti ni mogoče meriti z akordnimi ceniki, ceniki del in drugimi merili produktivnosti njihovega dela, dosega to število točk na podlagi vrednotenja delovnih mest, na katerih delajo.

Tako doseženo število točk pomeni osnovo za izračun osebnega dohodka članov delovne organizacije. Vrednost točke in s tem osebni dohodek pa sta odvisna od vsakokratnega uspeha delovnih enot in delovne organizacije kot celote.

S politiko neposredne delitve sredstev za osebne dohodke v delovnih enotah na podlagi doseženih uspehov delovnih enot je zagotovljena neposredna delitev sredstev za osebne dohodke med posamezne delavce, in jamči, da je vsak posamezen delavec delovne organizacije udeležen pri delitvi teh sredstev v sorazmerju z višino in gibanjem učinka svojega dela.

Vsa načela in osnove za delitev osebnih dohodkov, ki jih določa ta statut, se pri delitvi upoštevajo enakovredno. V osnutku statuta drugega podjetja beremo o delitvi osebnih dohodkov samo tole:

»Pravilnik o delitvi osebnih dohodkov mora biti formiranju sistema delitve osebnih dohodkov upoštevati take osnove in merila za delitev, ki pomenijo uresničitev načela delitve po delu in zagotavlja odpravo mezdskih odnosov.

Merila delitve osebnih dohodkov določa podjetje tako, da upošteva:

— delovni čas
— kakovost in količino vložnega živega dela
— količino proizvodov
— proizvodne stroške
— kakovost proizvodov

in druga ekonomska, organizacijska, tehnična, finančna in naturalna merila uspešnosti dela.

Ali ne bi bilo bolje, da bi načela določal že sam statut? Se bolj deklarativno in skopo urejuje zadevno materijo v osnutku statuta tretje podjetje, ki samo proglašuje splošno znano dejstvo:

»Del čistega dohodka, ki je namenjen za osebne dohodke, se med letom deli po določbah pravilnika o delitvi osebnih dohodkov.

Ugotovljeni in začasno iz čistega dohodka izdvojeni dohodki obsegajo:

a) čisti osebni dohodek,
b) obvezni prispevek iz osebnega dohodka. »
In četrto podjetje. Tam je verjetno o delitvi osebnih dohodkov vse jasno, ker ni v osnutku statuta o tem vprašanje enega samega stavka.

Saj ne, da bi bili nizki osebni dohodki — pravzaprav sploh življenjska raven delavcev v gradbeništvu edini problem te panoge gospodarstva na Koprskem, da pa je v tem vendarle eden izmed najpomembnejših — od čigar rešitve je v dobršni meri odvisen ves nadaljnji razvoj te panoge, tudi ni mogoče zanikati. Se posebej, če upoštevamo to, kar je pripovedoval eden izmed članov komisije sindikata gradbenih delavcev pri OSS Koper na zadnjem posvetu. Sodeč po njegovih besedah je namreč v gradbeništvu še vedno veliko delavcev, katerih osebni dohodki so tolikšni, da jim po zadostitvi najnujnejših življenjskih potreb, kot je prehrana in stanovanje, ne ostane več kot dva ali tri tisoč dinarjev mesečno.

To ugotovitev potrjujejo tudi podatki, da je v koprskem okraju gradbeništvu s povprečnimi mesečnimi osebnimi dohodki 28.006 dinarjev na predzadnjem mestu med vsemi panogami gospodarstva. Zato tudi ne more biti naključje, da je prav v gradbeništvu izredno velik odstotek delavcev, ki prejema osebne dohodke pod 20.000 dinarjev mesečno, da ima v celotnem koprskem okraju kar 37,4 % vseh zaposlenih v gradbeništvu osebne dohodke do 25.000 dinarjev mesečno, da prejema le 5 % od celotnega števila višje osebne dohodke od 60.000 dinarjev. In če spričo teh podatkov v nekaterih delovnih organizacijah ugotavljajo, da razpoloženje med proizvajalci ni ravno tako, kot bi moralo biti, se tudi ne moremo čuditi.

A ta nizka življenjska raven gradbenih delavcev ima ob teh družbenih tudi gospodarske posledice. Ne more biti naključje, da je prav v tej panogi gospodarstva kadrovski problem najbolj izostren. Gradbeno podjetja tako iz meseca v mesec ugotavljajo, da jim primanjkuje inženirjev, tehnikov, da jim na gradbiščih povzročajo velike težave pomanjkanje upravljalcev gradbenih strojev, strokovno usposobljenih gradbenih delavcev in celo fizičnih delavcev. In v marsikaterem podjetju ugotavljajo celo 100 % fluktuacijo. Tako je tudi predstavnik Gradisa iz Kopra ugotovil, da so v letošnjem prvem polletju sprejeli 40 novih delavcev, 42 pa jih je odšlo iz podjetja.

Vse to pa seveda bistveno zmanjšuje dohodek gradbenih podjetij. Toda bolj kot ta ugotovitev je v tem trenutku pomembno vprašanje — in seveda tudi odgovor nanj — kako izenačiti gradbene delavce z drugimi industrijskimi delavci?

Analiza letošnjih gospodarskih rezultatov gradbeništvu v koprskem okraju pravzaprav razkriva optimistične podatke. Tako je bila v letošnjem prvem polletju v primerjavi z istim obdobjem minulega leta proizvodnja večja za 31 %, za 9 % se je povečalo število zaposlenih in za 22 % je narasla produktivnost dela. Toda za to je toliko manj optimističen podatek, da je kljub tem neovrgljivim pozitivnim rezultatom gospodarstva narasla osebni dohodek delavcev v gradbeništvu le za 5 %. Če pa upoštevamo, da so se po oceni okrajnega ljudskega odbora povečali življenjski stroški samo v prvem polletju za 9 %, potem moramo zapisati sicer povsem absurdno, a žal resnično ugotovitev: ne samo da niso osebni dohodki gradbenih delavcev v koprskem okraju narasli skladno s povečano produktivnostjo dela, nasprotno, njihova življenjska raven je celo nižja, kot je bila v minulemu letu.

Pa je potemtakem kaj nerazumljivega v tem, da razpoloženje v delovnih kolektivih gradbeništvu na Koprskem in najboljše, da so kadrovske težave iz dneva v dan večje, da fluktuacija pobira ustvarjeni dohodek, da so visoki proizvodni stroški, da je akumulacija nizka?

Toda nekaj je gotovo: če naj tudi v prihodnje dosegamo tako stopnjo v porastu obsega proizvodnje, če naj še vnaprej povečujemo produktivnost dela, potem bo bržčas veliko bolj kot doslej treba upoštevati tudi osebni interes proizvajalcev. Pravzaprav, treba bo zagotoviti medsebojno soodvisnost družbenih in osebnih interesov. Že površna analiza vzrokov za sedanje nazadovanje življenjske ravni proizvajalcev v gradbeništvu koprškega okraja pa razkriva, da so tega v dobršni meri in predvsem krive delovne organizacije. Ne le da v svojih pravilnikih o delitvi čistega dohodka niso zagotovile soodvisno naraščanje sredstev za osebne dohodke z naraščanjem produktivnosti dela, temveč za nekatera organska upravljanja in upravno tehnično vodstvo sploh ne analizirajo rasti osebnih dohodkov, da je to zanje pravzaprav nepomembno vprašanje.

Le kako si sicer razlagati primere, ko gradbeno podjetje sklepa delovne pogodbe za nižje vsote, kot jim to dovoljujejo lastne kalkulacije, pri čemer pa obvelja zagovor: bomo pa prihranili pri osebnih dohodkih. In slednjič, kako si razložiti primere, da v delovnih organizacijah popravljajo osebne dohodke šele tedaj, ko jim preti, da zaradi pomanjkanja delovne sile ne bodo mogle pravočasno izvršiti del in jim zato groze penali, ali pa tedaj, ko notranja nasprotja postanejo družbeni problem.

Potemtakem je dosedanjim nesorazmerjem v naraščanju osebnih dohodkov in produktivnosti dela, slednjič tudi nizki življenjski ravni proizvajalcev v tej panogi gospodarstva, kriva že mentaliteta posameznih upravnih tehničnih vodstev in organov upravljanja, češ da je gospodarjenje v tem, da varčujejo z osebnimi dohodki. In kot rečeno, k temu še neizdelani sistemi formiranja in delitve dohodka. A tudi v samih sistemih nagrajevanja se skrivajo globlji vzroki za nizke osebne dohodke. Elementi gospodarjenja vse prebemo vplivajo na prejemke zaposlenih, s čimer pa se seveda tudi bistveno zmanjšuje interes proizvajalcev za gospodarjenje. Eno z drugim: posledica so nenehna mezdna gibanja. Opravičil — vselej objektivnih seveda! — pa je nič koliko, češ, kako naj povečujemo osebne dohodke, ko pa je stopnja akumulativnosti v gradbeništvu tako nizka in ko bi zaradi osebnih dohodkov morali zarezati v že tako nizke sklade.

Toda na zadnjem posvetu so člani komisije sindikata gradbenih delavcev v koprskem okraju drugega zastavili vprašanje: kaj pa če je ta nizka stopnja akumulativnosti prav posledica neusklajenih osebnih interesov proizvajalcev in širših družbenih interesov? In vse tako kaže, da je v tako zastavljenem vprašanju tudi veliko resnice. Da je zato pot do izenačitve gradbenega delavca z industrijskim tudi pot oblikovanja novih ekonomskih in družbenih odnosov, odnosov, ki bodo temeljili na interesu posameznika za dobro gospodarjenje kolektiva.

Akumulativnost gradbeništvu in s tem življenjska raven proizvajalcev pa je seveda odvisna tudi od drugih elementov. In vse tako kaže, da bo marsikaj treba spremeniti že v osnovni politiki do nadaljnega razvoja te panoge. Rešitev, pre-

cej dvomljivih družbenih vrednoti, je bilo doslej že veliko. Samo primer GP Primorje iz Ajdovščine je dovolj zgovoren dokaz. »Po sili razmer« — ali pa po višji sili, kot pač kdo hoče razumeti, so v minulim letu »dobil« nov obrat — opekarno v Ilirski Bistrici. Čeprav je bilo že tedaj povsem dokazano, da je nerentabilno zastarela. In ko so jo hoteli zaradi tega letošnji zapreti, so zazvonili občinski telefoni. Niso je zaprli nasprotno, celo v njej so povečali osebne dohodke, seveda iz sredstev matičnega podjetja, zmanjšali sklade podjetja manjda celo na 6 %. Toda kljub temu, da so prešli sredstva iz rentabilnega obrata v nerentabilnega — slednjič ni zdaj prav nič bolj rentabilen.

In slednjič, ali je smotno imeti na območju, kakršne je koprski okraj, tako razbite gradbene kapacitete? V Ajdovščini, Idriji, Ilirski Bistrici, Izoli, Novi Gorici in Kopru? Ali ne bi smotno zasnovana integracija pa naj že bo v katerikoli obliki in ki bi jo spremljala tudi notranja specializacija posameznih podjetij, lahko bistveno zmanjšala proizvodne stroške, povečala efektivnost proizvodnih sredstev, omogočila smotnejšo naložbo finančnih sredstev in s tem bistveno povečala akumulativnost gradbeništvu v koprskem okraju? Toda vse to so vprašanja, na katera si gradbeno podjetja doslej še niso poskušala odgovoriti. A slej ko prej bo treba. Tudi zaradi neizenačenega položaja gradbenega delavca s položajem delavca, zaposlenega v industriji. S. B.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZS za Slovenijo (izdaja CZP Ljubljana) s pravico v Ljubljani listje ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik: VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Kopitarska ulica 2. Poštni predal 313-VI. Telefon uredništva 33-722 in 36-672. Uprave 33-722 in 37-501. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 600-11/1-355. Posamezniki številka stane 20 din. Narodna banka v Ljubljani, poštni predal 313-VI. Tisk in distribucija CZP »Ljudska pravica« Ljubljana.

KAM PELJE DRUGA LINIJA GOSPODARJENJA?

V osnutku statuta tovarne emaljirane posode v Celju sem prvič našel opisano delitev gospodarjenja na dveje: na »linijo« upravljanja in »linijo« vodenja. V tej tovarni torej predlagajo poleg organov upravljanja uza-konitev še nekaj drugih organov, in sicer »za vodenje podjetja«. Pravijo, da ti organi opravljajo samo »poslovne naloge v okviru plana podjetja, sprejetih sklepov in smernic samoupravnih organov.« Da so torej »izvršilni organi samoupravnih organov ter hkrati koordinatorji dela v podjetju na posameznih področjih in med posameznimi enotami.« Toda, kdo so ti organi vodenja? »Glavni direktor, vodilni strokovni uslužbenci, direktorji ter vodje strokovnih služb — sektorjev, vodje ekonomskih enot, strokovni uslužbenci — delovodje nižjih enot. Vsi ti so podrejeni glavnemu organu vodenja, ki pa je hkrati tudi organ upravljanja — glavnemu direktorju.«

Kam vodi zarisovanje dveh vertikalnih linij gospodarjenja? Saj vendar v vsakdanji praksi ne moremo tako ostro začrtati meja med upravljanjem in vodenjem oziroma izvrševanjem nalog, ki si jih zadajamo z upravljanjem. Saj je na primer glavni direktor hkrati organ upravljanja in neposredno organizira delovni proces, vodi tekoče poslovanje gospodarske organizacije v skladu z njenim gospodarskim načrtom ter izvršuje sklepe delavskega sveta in upravnega odbora. Na osnovi logike lahko trdimo, da je isto z vodjem ekonomske enote, ki ima enake pravice in dolžnosti do delavskega sveta enote kot glavni direktor do centralnega delavskega sveta. Ali to ne pomeni, da imata skupno odgovornost za gospodarjenje na različnih nivojih, in sicer — nedeljeno.

Kako je potem sploh lahko prišlo do formalnega ločevanja gospodarjenja? Morda to pojasnjuje dejstvo, da — po tem osnutku statuta — centralni delavski svet nadzoruje ostale delavske svete, direktor pa zopet sebi podrejene »organe vodenja«. Toda — saj si vendar prizadevamo zgraditi sistem sodelovanja med skupinami delavcev v ekonomskih ali drugačnih enotah in od tod sproščeno in sposobno samoupravljanje. V takšnih odnosih gre za smotno razmejitev pristojnosti v delov-

ni organizaciji. Na primer: strokovne službe podjetja delajo s svojim študijskim prizadevanjem prav tako za delavske svete, ki na osnovi njihovih analiz in mnenj odločajo o tem, kako bodo nadalje gospodarili, kot za potrebe vsakdanje proizvodnje, ki izhajajo iz sklepov delavskih svetov. V bistvu gre torej za sožitje med službami in organi upravljanja, med njimi in vsem delovnim kolektivom in ne za izločevanje z nekakšno posebno linijo. Pri tem ni važno, da opredelimo skupine delavcev glede na značaj njihovega dela, temveč je važno delo samo, in sicer v odnosu do vsega drugega dela, ki ga opravlja delovna organizacija.

Kaže, da se z ustoličenjem dveh linij gospodarjenja izražata le dve težnji. Ena izmed teh je težnja organov upravljanja, da bi ne samo odločali o usmerjenosti gospodarjenja, temveč da bi se ukvarjali tudi z organizacijo gospodarjenja, za kar imamo strokovnjake, druga pa, da bi se strokovnjaki polastili nekaterih pravic upravljanja, tako da si zagotovijo močan vpliv na organe upravljanja. Če to v začetku ni namen ene ali druge

skupine, pa rado pride do tega v praksi, kajti delitev na dve liniji gospodarjenja je v bistvu grupiranje, ki ima nujno za posledico spopad za premoč ene od vseh skupin. Iz prakse pa vemo, da takšno prerivanje v delovnih organizacijah nima dobrih posledic za gospodarjenje, ker so ob tem zanemarjeni osnovni cilji samoupravljanja. Tako se namreč dezorganiziramo. »Mi pa se moramo zavzemati za to, da vsakomur čimbolj jasno odredimo njegove dolžnosti in pravice. Zato torej, da bodo delavci na osnovi večje organiziranosti, na osnovi racionalnejših in bolj vsestransko pretehtanih odločitev na svojih delovnih mestih lahko dosegali boljše delovne rezultate.«

Kako to izgleda v praksi?

Nedavno sta se spopadli »dve liniji« v strojni tovarni v Trbovljah. Kljub velikim besedam o načelih na obeh straneh, pa končni cilj nasprotovanja ni bil nič drugega kot potegovanje za prestiž. Tamkaj si je prizadeval predsednik delavskega sveta doseči možnost, da bi delavski svet in njegove strokovne komisije o vsem odločale povsem neodvisno od »linije vodenja«, torej od strokovnih služb in uprave podjetja. Strokovne komisije naj bi bile posredniki med »linijo vodenja« in organi upravljanja, tako da bi sprejemale vse predloge, poročila in drugo gradivo, ki ga pripravljajo uprava podjetja in strokovne službe o go-

NOVA PESEM?

Nemara si tudi vi ne morete zmeraj privoščiti grozdja ali kozarca vina, kadar bi vam prijalo, ker pač denarnica ne prenese tolikšnega »razkošja«.

Ta samoodpoved potrošnikov pa vinogradnikom in vinarjem povzroča kroničen glavobol posebne vrste: Pred vsako novo letino so v skrbeh, kam si pridelkom. Svežega grozdja premalo prodajo, za vtekočinjenje pa zmanjša posodja, ker stare zaloge niso razprodane. Razprodane pa niso, ker je vino iz leta v leto dražje, čeprav ga je vedno več. Očividno torej zakon ponudbe in povpraševanja ne deluje normalno.

Glavne ovire?

Trgovina, gostinstvo in prevelika družbena akumulacija...

Po zveznih statističnih podatkih pojemo zelo malo grozdja: s tistim vred, ki ga izvozimo, se ga v nepredelani obliki prodaja komaj okoli 8000 vagonov, to je približno desetino pridelka. Zakaj, ni ravno težko uganiti. Predrago je. Vsaj v državnih trgovinah. 200 do 240 din za kilogram grozdja pač ne odšteje vsakdo zlahka.

Zakaj tako drago plačujemo grozdje, pa je poglavje zase. Po dodatkih, ki so nam na razpolago, znaša povprečna polna lastna cena vina 60 do 100 dinarjev. Kakor najbrž veste, pa je potrebno za liter vina malo manj kot polkilo kilogram grozdja. Razen tega so s predelavo vin in zorenjem precejšnji stroški. Mirne duše torej lahko rečemo, da stane vinogradnik za kg grozdja največ 50 din, mi pa ga plačujemo do petkrat dražje...

Zaključek: grozdje je najbrž neupravičeno drago. Tako trdijo tudi vinogradniki. Kaj pravi trgovina?

Isto kot zmeraj, kadar ji skušamo stopiti na prste zavoljo visokih drobnoprodajnih cen: drag transport, velik riziko, ker je grozdje občutljivo sadje in ga med transportom in potem v skladiščih precej segnje, velike družbene dajatve itd. itd. ...

S takšnim opravičevanjem se kakopak težko spriznamo, četudi je deloma upravičeno — grozdje je namreč res občutljivo in transportni stroški res niso majhni, če ga pripelješ iz Makedonije ali Srbije, skladiščenje pa bi se prav gotovo dalo poceniti — toda poprej je treba povečati promet s pocenitvijo grozdja. To pa je Ahilova peta trgovine. Ne moremo je prepričati, da bi znižanje cen povečalo prodajo in da dohodek zavoljo tega ne bi prav nič trpel. Prej nasprotno, ker grozdja ne bi bilo treba več dni vskladiščevati in ker bi bilo tudi gnlati manj. Namesto tega pa predstavniki trgovine pritiskajo na tržne

nili komisije delavskega sveta s strokovnjaki in tako zlihi obe »linije« v eno. Toda zdaj se mi, da s tem sploh niso rešili osnovnega problema, mimo katerega so ves čas šli nezainteresirano: gospodarjenja ekonomskih enot. Ves čas sporov na »vrhu« podjetja so namreč ekonomskie enote nazadovale. Ko sem po tem sporu govoril s predsednikom sindikalne podružnice o odnosih med ekonomskimi entotami, mi je dopovedoval — konkretno za odnose med remontnimi in proizvodnimi ekonomskimi entotami — da je neučinkovito graditi gospodarjenja ekonomskih entot na vzajemnih materialnih ovisnostih, ker bo uspeh lahko dosežen le z vzgojnim vplivanjem mojstrov.

Spor na »vrhu« jih je torej zavedel v razpravljanje o tem, ali ima v tem ali onem prav direktor ali predsednik delavskega sveta. O tem, kaj je dobro za odnose v ekonomskih entotah in kako tam spodbujati gospodarjenje, pa nihče več ni mislil.

Če torej dopuščamo, da si katerakoli skupina delavcev v delovni organizaciji zagotavlja večji vpliv na upravljanje in si s tem lasti večje pravice, kot ji gredo, potem ne delamo ničesar drugega kot samo to, da škodujemo normalnemu razvoju samoupravljanja v delovni organizaciji. Normalno je namreč, da pričakujemo, da strokovni delavci več prispevajo gospodarjenju podjetja, vendar je to mo-

inspektorje, da čimprej preženo zasebne prodajalce grozdja, ki so dvakrat cenejši... Zasebni živilski trg se konča skoraj povsod ob nih. Ko greš ob dveh z dela, hočeš, nočeš, moraš v državno trgovino po grozdje. (In seveda po vse drugo, kar potrebujemo za gospodinjstvo.) Trgovina se je torej dobro zavarovala — pa mi, potrošniki? In kroničen življenjski standard? In kroničen

LITER VINA
V RESTAVRACIJI
150 DINARJEV

REZILJA RESTAVRACIJE 175.5
PROMETNI DAVEK 112.5
MARŽA GROSISTA 20
DAVEK V PROIZVODNI 20
PRIDELOVALEC 110

ni glavobol vinogradnikov, ki ne vedo, kam bi s pridelkom?

Očividno lamentiranje potrošnikov ne zaleže veliko, upajmo pa, da bodo vinogradniki imeli več sreče. V njihovem interesu je, da se poveča prodaja grozdja ne le v tujini, ampak tudi doma. Plantažni vinograd družbenega sektorja so komaj začeli roditi, po perspektivnem programu vinogradništva so poleg sedanjih predvideni še novi nasadi trt, tako da se bo pridelok z leti znatno povečal. Že zdaj, ko znaša okoli 85.000 vagonov letno, pa ne vemo, kam z njim. Grozdje se bo torej moralo poceniti, da se bo potrošnja povečala. Sami proizvajalci bodo prisiljeni analizirati vzroke visokih drobnoprodajnih cen grozdja v državnih trgovinah in preprečiti spekulacije, kolikor jih odkrijejo. Če je kriva previsoka akumulacija, potem bo pač potrebno razpraviati o akumulaciji. In seveda tudi kaj ukreniti.

Zal so se za zdaj zavzeli šele za večjo prodajo vin...

GRE ZA ODERUŠTVO

Ker s tujski vred konsumiramo samo 10% grozdja, mora ostalih 90% v predelavo. Pri prodaji vin pa nastajajo podobni problemi kakor pri prodaji grozdja. Liter količjak dobre pijače stane najmanj 300 dinarjev, omenili pa smo že, da znaša polna lastna cena proizvajalca samo 60 do 100 dinarjev.

Sicer pa lahko postržemo s točnejšimi podatki o porastu cen na relaciji proizvajalec—kupec: v 1961. letu so gostinska podjetja prodajala vina za 209% dražje kakor so znašale povprečne registrirane prodajne cene družbenih vinskih kleti, lani pa celo za 286% dražje.

Ta podražitev seveda slabo vpliva na prodajo vin v gostinstvu. Lani so gostje popili 2432 vagonov manj vina kot l. 1960. Za zagovornike abstinence razveseljiv podatek, za naše velike vinske zaloge pa zaskrbljujoč. Po kleteh je namreč 15 tisoč vagonov starega vina, četudi računamo, da je 10.000 vagonov normalna zaloga, je 5000 vagonov nepredvidenega presežka, ki povzroča večje ali manjše gospodarske težave.

PILATSKO PRANJE ROK

Gostinci seveda ne priznajo, da kujejo dobiček iz prodaje vin. Visoke prodajne cene opravičujejo tako, kakor trgovina pri grozdju, z vnanjimi vzroki: predvsem s prevelikim zveznim in občinskim — obveznim in fakultativnim — prometnim davkom.

Nedvomno je lansko povečanje teh družbenih dajatev slabo vplivalo na cene vin v drobni prodaji, vendar še zdaleč ne tako porazno, kakor bi nas radi prepričali gostinci.

Od marca 1962 plačujeta trgovina in gostinstvo 5% zveznega prometnega davka, ki ga prej ni bilo, občinski obvezni davek se ni spremenil, medtem ko se je občinski fakultativni povečal v gostinstvu od 2% na 4,4% (novi predpisi dovoljujejo 15% očitno pa številni občinski ljudski odbori tega davka niso povečali ali pa so ga povečali samo za malenkost), v trgovini pa na 7,3%.

Če vse dodatne odstopke seštejemo, dobimo številko 12,7%, gostinska podjetja pa so lani prodajala vina za 77% dražje kakor 1961. leta...

ZGOVORNE IZJAVE

Predstavniki velike družbene kleti v Sloveniji (firme na njegovo željo ne navajamo) nam je na vprašanje o upravičenosti tako visokih drobnoprodajnih cen vstekleničenih in odprtih vin dejal naslednje:

»Vstekleničena vina, ki jih mi prodajamo po 180 do 400 din, stanejo v gostinskih lokalih ob severnem Jadranu od 1000 do 1500 dinarjev, v Dubrovniku, ki je nedvomno turistično privlačnejši, pa 700 do 900 din. Tolikšna razlika v marži prav gotovo ni upravičena in nam zmanjšuje prodajo. Gostincem to ne gre na živce, ker pač zavoljo visoke marže vseeno pridejo na svoj račun.«

Druga, nič manj zgovorna izjava:

»Vemo, da se da z znižanjem cen povečati potrošnjo. Toda do zdaj je bila ta pot za nas več ali manj brezuspešna. Dokažemo lahko, da smo nekatera vina pocenili od 250 na 190 dinarjev (op. nov.: obstoje torej tudi v vinskih kleteh dispozicije za pocenitev), gostinci pa so jih točili po prvotnih cenah.«

DRUŽBENA POMOČ

Takšnih in podobnih dokazov o problematični morali gostincev pri prodaji vin bi najbrž še precej nabrali, tako pri vinskih strokovnjakih kakor pri vinskih in tržnih inšpektorjih. Zaleglo pa ne bi velika. Kakor ni doslej.

Cezmerno zaloge lanskega vina pa zahtevajo nagle ukrepe. Položaj je tako resen, da so se začeli zvezni organi ukvarjati s tem vprašanjem. Žal samo enostransko: predvidoma bo zvezni prometni davek, ki ga plačujejo vinske kleti ali za prodajo vin opolnomočene kmetijske zadruge, zmanjšán z 20 na 10 din, v trgovini in gostinstvu pa s 5 na 2% in dovoljen največ 5% fakultativni občinski davek. Razpravljajo pa še o maksimiranju gostinskih marž, ki naj bi znašale v trgovini največ 20%, v gostinstvu pa največ 100%.

Vsi ti administrativni ukrepi so namenjeni pocenitvi vin, končni njihov namen pa je večja poraba oziroma zmanjšanje starih zalog. Ekonomski problem vinogradnikov in vinarjev bo s tem omiljen, kolikor ne bosta trgovina in gostinstvo našla spet kak »trajni izhod«, da se jima ne bo dohodek zmanjšal. Znano je namreč, da gostinci pokupijo precej vina, ki je zraslo v kleteh! Bajje se letno »pridela« od 5000 do 10.000 vagonov umetnega vina in zmeša z naravnimi. Zaostril pa se bo drug, družbeni problem. Problem alkoholizma, kajti mnoga naša vina ne krepijo, ampak opijajo, ker vinske kleti še vedno tekmujejo za večje število maliganov, ne pa za večjo zlahtnost vin...

Kaj pa je storjeno za večjo potrošnjo grozdja, ki je —vsaj tako pravijo zdravniki — zelo zdravo za mlado in staro? Za zdaj še nič. Pa pojemo z inozemci vred komaj 10% pridelka... MARIOLA KOBAL

Sanitarna inšpekcija na razpotju

(Nadaljevanje s 1. strani)

redke), saj se je samo na mestnem področju Ljubljane lani zastripilo s hrano 416 ljudi (med te so vštete le prijavljene huje zastripitve, lažjih in neprijavljenih pa je veliko več).

In če v Sloveniji od 9152 pregledanih večjih objektov živilske industrije in obrti, trgovin v živili in gostinskih obratov skoraj ni takega, ki ne bi imel večjih higienskih pomanjklivosti, potem je na dlani, da je za zaščito nas vseh potrebna dobra sanitarna inšpekcija. Tudi za zaščito tistih, ki jim iz občinskega proračuna tako skopo odmerjajo sredstva in večkrat še kratijo kompetence. Kajti kljub predpisom o minimalni higijenski ureditvi za poslovanje, kljub ureditvenim odločbam, ki so jih izdali inšpektorji, so večini postavljeni roki že davno potekli, ne da bi kakoli izboljšali.

POMANJKLJIVA STROKOVNOST — ZANEMARJENA PODROČJA

Pomanjkanju kadra za sanitarno inšpekcijo botruje tudi nizka strokovna reven inšpektorjev, ki je vzrok, da nekatera področja sploh niso obdelana. Od časa do časa, čeprav poredko, pridejo na vrsto gostišča in trgovine z živili — kraji, ki imajo neposreden stik s potrošnikom, sanitarnega nadzora nad izvajanjem predpisov in ukrepov v zvezi s higieno dela v delovnih organizacijah pa praktično ni.

Če že pridejo sanitarni inšpektorji v podjetje (predpisi za preglede v delovnih organizacijah niso jasni in so obvezni le za inšpeksijska dela), pregledajo menze, garderobe, sanitarije, morda se zanimajo še za prepih in ogrevanje, pa osvetlitev in to je tudi vse. Tako je končan nestrokoven pre-

gled, ki je za izboljšanje delovnih pogojev delavcev brez naska. In odločbe za izboljšave, če jih izdajajo, so največkrat proć vrzene investicije, saj takih stvari ni mogoče napraviti brez poznavanja tehnologije dela, brez študij in meritev s preciznimi aparati, ki pa jih sanitarni inšpektorji nimajo in tudi če bi jih imeli, v največ primerih z njimi ne bi znali rokovati.

V PERSPEKTIVI — MEDOBSČINSKE INŠPEKCIJE

Predvsem izbežiti se lokalnih vplivov in pa doseči višjo strokovno raven inšpektorjev, ima namen reorganizacija sanitarnih inšpekcij, ki jo pripravljajo v Sloveniji. Bolj skoncentrirati ta kader, ki ga imajo (upajo, da bo prišlo še kaj novih) in ga strokovno usposobiti tudi za področja, kjer bi sanitarna inšpekcija morala sodelovati, pa ne. Kajti, s strokovno šibkim kadrom kot ga imamo danes, bi bilo iluzorno pričakovati, da se bo sistem dela kaj kmalu spremenil v instruktajnega in proučevalnega.

Potrebe bodo morale spremeniti odnos, nagrajevanje in tudi strokovno raven sanitarnih inšpektorjev. Vendar, dokler bosta higienska kultura ljudi in kvaliteta obrtniških del takšni, da podjetje, ki je vložilo znatna sredstva v ureditev kuhinj, jedilnic, proizvodnih hal, sanitarij itd., nima jamstva, da vse to že naslednje leto ne bo ustrezalo predpisom o minimalni higijenski ureditvi, tudi pojem sanitarna inšpekcija ne bo dosti več kot pregledovanje sanitarij, skladišč, pokvarjenih živil, inventarja, in ob takih pogojih tudi ni pričakovati, da bi za to delo dobili več in strokovno bolj usposobljenih ljudi.

N. LUZAR

Funkcija sekretarja samoupravnih organov

(Nadaljevanje s 1. strani)

bo sprejetih sklepov in v takem vzdušju zagotavlja sprejete boljših in bolj prehtenih sklepov.

Tako odgovorno pojmovana funkcija sekretarja organov samoupravljanja pa nosi v sebi tudi krali birokratskega gledanja in želje, da bi pač z novim delovnim mestom po najkrajši in najbolj enostavni poti sprevrgli očitke, ki včasih letijo na upravo in strokovne službe, na posameznika, ki bo posledje plačan samo zato, da se bo lahko ves posvetil temu delu in da bodo posledje vsi očitki lahko padli samo nanj. Da so funkcije sekretarja samoupravnih organov pojmovali zelo odgovorno, celo preodgovorno, nam pričajo povzki iz navedb delovnih organizacij o tem, kaj spada v pristojnost sekretarja organov delavskega samoupravljanja:

- Skrbi in odgovarja za permanentno povezavo med organi samoupravljanja v podjetju in na vseh nivojih dela;
- Skrbi za pravilno izvajanje avtonomnih in splošnih predpisov ter je osebno odgovoren, da so sklepi organov samoupravljanja v mejah zakonitosti;
- Predsedniku DS ali UO podjetja po potrebi nudi pomoč v formuliranju sklepov, ki so odraz tematske zasedanja organov samoupravljanja, razprave ter predlogov na zasedanju posameznih ali skupine članov delavskega sveta ali upravnega odbora podjetja ter družbenopolitičnih organizacij;
- skrbi za vsebinsko in kvaliteto delo DS in UO in razvoj delavskega samoupravljanja;
- njegove dolžnosti so, da pripravlja material za seje DS, UO in komisije DS... vodi evidenco nad izvajanjem sklepov;
- funkcija tajnika je zelo zahtevna in obširna, ker bo moral opravljati vse posele samoupravnih organov in to delavskega sveta, začasnih in stalnih komisij DS, upravnega odbora podjetja, začasnih in stalnih komisij upravnega odbora, upravnih odborov ekonomskih entot ter začasnih ali stalnih komisij UO EE;
- v pristojnost sekretarja organov delavskega samoupravljanja spada predvsem priprava gradiva za seje DS in UO, skrb za to, da so sklepi teh organov v skladu z veljavnimi predpisi, odgovornost za vsa

administracijski, ki se nanaša na delo organov samoupravljanja in njihovih sklepov. Zraven tega pripravlja spremembe in dopolnitve notranjih predpisov podjetja.

Iz zapisanega, kjer smo navedli predvsem najbolj zahtevne funkcije sekretarja organov delavskega samoupravljanja, je dovolj jasno razvidna težnja, da bi velik del iniciative in odgovornosti za delo samoupravnih organov prepustili enemu samemu človeku. Veliko bolj smotrna se nam zdi rešitev, da opravlja sekretar delavskega samoupravljanja predvsem tehnične administrativne posle teh organov, da pa nikjer samostojno ne posega v vsebino dela in odločitve, ker bi s tem lahko samo krnil razvoj samoupravljanja. V tej zvezi so tudi zelo zanimiva nekatera stališča okrajnega sindikalnega sveta Koper, kjer so zapisali, da naslednja dejstva spodbujajo kolektive k uvajanju takega delovnega mesta:

- težnja, da se uvede red na področju celotne dokumentacije delavskega samoupravljanja, saj se vsebolj razširja direktna povezava celotnega sistema samouprave komunne in širše družbene skupnosti;
- da se vodilni ljudje organov samoupravljanja osvobodijo drobnih tehničnih operativnih in formalnih dolžnosti in se bolj posvetijo vsebinskim vprašanjem, različnim rešitvam itd.;
- da se spričo večjega števila organov upravljanja v podjetju upostavi primeren red v obravnavi določenih problemov, prepreči dupliranje in odločanju in zagotovi primeren pregled izvajanja pristojnosti različnih organov;
- zaradi namestitve tajnikov delavskega samoupravljanja ponekod mislijo, da se s tem odgovornost direktorja in predvsem stroškovnih služb za izvajanje sklepov organov upravljanja zmanjšuje;
- zato se dogaja, da tajniki postajajo direktni izvrševalci sklepov, ki ne sodijo v njihovo področje čela.

Vsekakor razvito samoupravljanje zahteva več tehničnega dela, več dokumentacije in tudi smotrnosti v upravljanju. Ob tem pa se postavlja tudi vprašanje, ali je res nujno povsod za to nastavi posebne sekretarja ali pa ni to naloga posameznih služb v podjetju?

VIKTOR ŠIREC

MARIOLA KOBAL

Kotanja se je kakor nekaj odvečnega ugreznila med hribi. Hiše so potisnene v strmino in nekatere so videti, kakor bi krčevito greble v tisto mehko zemljo, da bi ne zdrsen navzdol... Nad hišami pa so gozdovi, temne kučme gostega jelovja vrh gora, pod njimi pa travniki in polja, ki so kakor raznobarvne rjuhe, razgrjene po bregu in na dnu kotanje. In prav na dnu te kotanje se vije cesta, lepa cesta, ki vodi v središče trga in še naprej. Ob njej in nad njo pa hiše, danes nekam bolj svetle in okrašene z zastavami.

Tak je pogled na Cerkno. Tako je videti v svojem praznovanju. Slovesno.

V okolici pa Kladje, Novaki, Planina in Ravne, partizanske vasice, ki hočejo prav tako praznovati. Toda, če v Cerknem ni videti na pol požgane hiše, ki bi bila nema pričča dogodkov izpred dvajsetih let, pa v teh vasicah sem in tja take spomenike še opazimo. V teh mrtvih domačijah so okna videti kakor vrsta ugaslih oči, v teh oknih pa ni šip in je videti le osmojen zid, ki nemo zeva in se bo zdaj, zdaj zrušil.

Spomenik na cerkljanskem. Ni od danes. Ze dvajset let ali celo več ga je moč videti. Nema pričča groze so te osmojene stene, kjer je poti okrog in okrog mrtve domačije porasla trava in so se koprive razbohotile med zidovjem... Vem, nekoč se bo podrla še ta stena, ki je vse do danes kljubovala soncu in dežju. Osmojena stena se bo zrušila. Ostal pa bo spomin. Kajti spomin je včasih odpornejši od kamna.

Pogovori... Obujanje spominov... V mislih vidimo, kako so bile izpeljane akcije pred dvajsetimi... Da, v teh dneh slavja smo se vsega spomnili še enkrat, obnovili smo stara poznanstva, obudili, kako so potekale akcije, se spomnili legendarnih podvigov... vse to na partizanskem srečanju v Cerknem. Pa ne samo tam. Napotili smo se tudi v Kladje, Novake, Planino in Ravne. Šli smo v te vasice, kjer se je med vojno veliko zgodilo.

Cerkljansko... V svojih obhodih pa nismo hodili po muzejih NOV, saj je Cerkljansko en sam muzej NOV, vsaka hiša, vsako deblo visoko gori nad kotanjo je nema pričča zgodovine. In v tem velikem muzeju nismo brali orumenelih dokumentov. Raje smo se pogovarjali z živimi dokumenti, z preživeli borci, z ljudmi, z domačini. Obujali smo spomine, ki so odpornejši ko kamen.

176 borcev neznanih imen...

(sobota 7. 9. 1963). Toda z vsemi ni bilo mogoče spregovoriti besedo. Nekaterih borcev, ki so med NOV partizanili na cerkljanskem, ni bilo več med nami. Pravzaprav, bili so, a le v naših srcih in mislih. In ko da bi se pogovarjali z njimi, ko smo na grobnici, ki so jo odkrili skupno z novim spomenikom (delo mladega Janeza Lenassi) prav v dneh slavja, brali Bevkoovo posvetilo, ki nas je spravljal na ta razgovor, kjer ni bilo resničnega sogovornika.

... 176 borcev neznanih imen spi v zadnjem objemu svoj zadnji sen v materinih nedrih teh tihih grobov, v borbi za svobodo proti nasilju za boljše dni izkravali so v gomilah cerkljanskih bregov.

Vsi so nam dragi, za vsemi nam srce ihti. Slava jim večna, kot večna je pesem šumečih gozdov.

Pred nami leže posmrtni ostanki junakov — herojev iz NOV in naše revolucije. Njih boj in njihova hrabrost sta presenečala okupatorja. Druga za drugo so sovražne posadke padale pred naleti in udarci njihovih nezlomljivih src. V njihovi moči in njihovem junaštvu je bila zbrana moč in herojstvo vseh naših narodov. Strah pred smrtjo teh herojev ni mučil, ker jim je bila ljubša svoboda svojega naroda kot njihova mlada življenja.

Samo s tega razmeroma majhnega cerkljanskega območja počiva v novi grobnici 361 borcev in bork, iz drugih krajev Primorske leži tukaj 153 tovarišev, iz Gorenjske je na tem območju ugasnilo 184 dragocenih življenj, neznanih herojev je 176, garibaldincev 89, iz Trsta in Gorice pa 33.

Tople so besede nekdanjega partizanskega komandanta Duleta.

V dolgih vrstah so napisana imena borcev in bork. Mnogi počivajo še na Poreznu, Črnem vrhu, na Kajci in na Blegašu. Dolžni smo jim spoštovanje in topel spomin.

Ko da bi ne bila jesen, pač pa topla pomlad. Toliko je cvetja na tem skupnem grobišču. In rdeče je to cvetje. Prinesli so ga od vsepovsod svojci, prijatelji, znanci, vsi, ki nam je spomin na padle borce tako drag. In v tišini cerkljanske grupe je spomin res kot spomenik, ne samo za tiste, ki so padle tovariše poznali, se skupaj z njimi borili, skupaj z njimi prezebali. To je spomenik tudi za vse tiste, ki so danes stari dvajset ali celo manj let. Spomenik tistim, ki morda niti niso poznali svojih očetov in mater, bratov, sestra... Niso jih poznali zaradi tega, ker so jim padli v boju.

Zato zdaj z nami obujajo spomine na tiste čase. Spomin pa je živ, ker je včasih odpornejši ko kamen.

Prek svetlih primorskih hribov

(petek, 6. 9. 1963). Med nami so tovariši in tovarišice. Borci so z nami. In prav zato, ker so z nami in mi z njimi, v svojih dvajsetih letih, smo te

CERKLJANSKO V SVOJIH JUBILEJNIH DNEH

SPOMINI — ODPORNEJŠI OD KAMNA

Udarnega bataljona, Dolomitskega odreda, Skofjeloškega, Koroškega, Jeseiško-Bohinjskega, Cankarjevega bataljona. Tu je zbrana slavna XXXI. divizija.

In mladina, ki je zbrana v teh brigadah in bataljonih, obuja spomine. Včasih so pač ti odpornejši ko kamen.

Veselje v dežju in megli

(nedelja, 8. 9. 1963). Nedelja. Jutro v Cerknem. Nedeljsko jutro. Toda ne pozdravi nas topla septembrsko sonce, pač pa dež in megla. Kljub tej neveselčnosti pa so tu zbrane zastave, ki so jih borci prinesli in očuvali skozi dolga leta hudih borb. In zbrali so se preživeli borci in preživele borke XXXI. divizije. Tako, kot že dolgo ne. Zbrali so se ne le zato, da bi bili zbrani na velikem slavju. Za srečanje jim gre in da spet začutijo utrip tistih časov partizanskih dni. Pa tudi zato, da jim na obledela zastave pripno nova odlikovanja.

General podpolkovnik Rudolf Hribnik-Svarun prebere ukaz predsednika republike Tita, o odlikovanju partizanskih enot:

»Ukaz številka 176 predsednika SFRJ... da se odlikujejo; za zasluge storjene za osvoboditev ljudstva med NOV z redom osvoboditve — III. brigada Ivana Gradnika.

Odlikovane so še: Prešernova brigada z redom partizanske zvezde z zlatim vencem, Vojkova brigada z redom zaslug za ljudstvo z zlato zvezdo in z redom bratstva in enotnosti z zlatim vencem, Gregorčičeva brigada je odlikovana z redom zaslug za ljudstvo z zlato zvezdo in redom bratstva in enotnosti z zlatim vencem, Bozoviška brigada z redom zaslug za ljudstvo z zlato zvezdo in z redom bratstva in enotnosti z zlatim vencem, Tržaška brigada z redom zaslug za ljudstvo z zlato zvezdo in Artilerijska brigada z redom zaslug za zlato zvezdo.

Tu so nekdanji partizanski komandanti pred nekdanjim komandantom XXXI. divizije. V imenu vseh borcev, tistih, ki so tu, in tistih, ki jih ni več, sprejmejo najvišja odlikovanja, s katerimi jih je odlikoval maršal Tito.

In potlej pogovori. Srečanja. Spomini. Ti so pač včasih trši ko kamen.

Kri je črnilo

Toplo, prisrčno in tako znano zvečer besede nekdanjega komandanta IX. korpusa, narodnega heroja Jožeta Borštnerja:

Cestitke k prazniku, k obletnici ustanovitve XXXI. divizije, k dvajsetletnici množičnega odpora, k dvajsetletnici odloka o priključitvi Primorske k svoji matični državi in čestitka mnogim tistim dogodkom, ki je z njimi tako bogat prav ta predel Slovenije.

Res je, naj gremo na sever ali na vzhod ali zahod, povsod srečujemo danes poleg uspehov naše izgradnje vsaj polno podob, ki bude v nas še žive spomine na dneve pred dvajsetimi leti, ko se je zrušila krivična meja, ko se je njih pričela pisati nova stran zgodovine slovenskega naroda. To novo stran so pisali mnogi izmed zbranih na osrednji proslavi v Cerknem. Pisali so očetje, matere zbranih mladincev, pisali so jo njih bratje. Pisal jo je naš narod.

Teh strani pa je veliko. Veliko usodne so bile pred dvajsetimi leti. Kajti kri je bila črnilo, kot je poudaril tovariš Borštner, dim in ogenj sta šila solze in listje. To zgodovino so pisale roke pionirjev v partizanskih lah, zgarane roke mater, pisale so roke tiste nevidne množice naših ljudi, ki so stali ob strani naši vojski in ves čas pomagali...

Vse to pa so zanj spomini, ki so močnejši ko kamen.

Mnogo je bilo še besed. Tudi plih, resničnih in prisrčnih. In ne samo besed. Tudi prešernega smeha ni manjkalo. In solza se je utrla marsikomu. Solza dobrega srečanja. In spet smeh. Dober in prisrčen. Saj srečali smo se po dvajsetih letih ponovno v Cerknem.

V kotanji, ki se ugreza med hribov, v muzeju, kjer ni vitrin za orumenelimi dokumente. V partizanskem sredstev, kjer je muzej vse Cerkno, kjer se še nima pričča dogodkov pred dvajsetimi leti in več leti in kjer so ljudje dokumenti takratnih dogajanj. Veliko večina... In z besedami opozarjajo, da tisto početje pred dvajsetimi leti ni moč razumeti, da ga ni moč opraviti.

Mrtvi, ki so našli svoje mesto v skupni grobnici, tudi opozarjajo... z besedo.

Cerkno — partizansko središče spominov. Spominov, ki so nemalemo močnejši ko kamen. JANEZ GOVČAR

dni šli po njihovih poteh. Po poteh, ki so nas vodile prek primorskih hribov in skozi temne kotanje in čiste jase. Nikjer niso označene te steze, po katerih smo stopali. Označene so le v srcih nekdanjih borcev, ki nas vodijo po teh poteh.

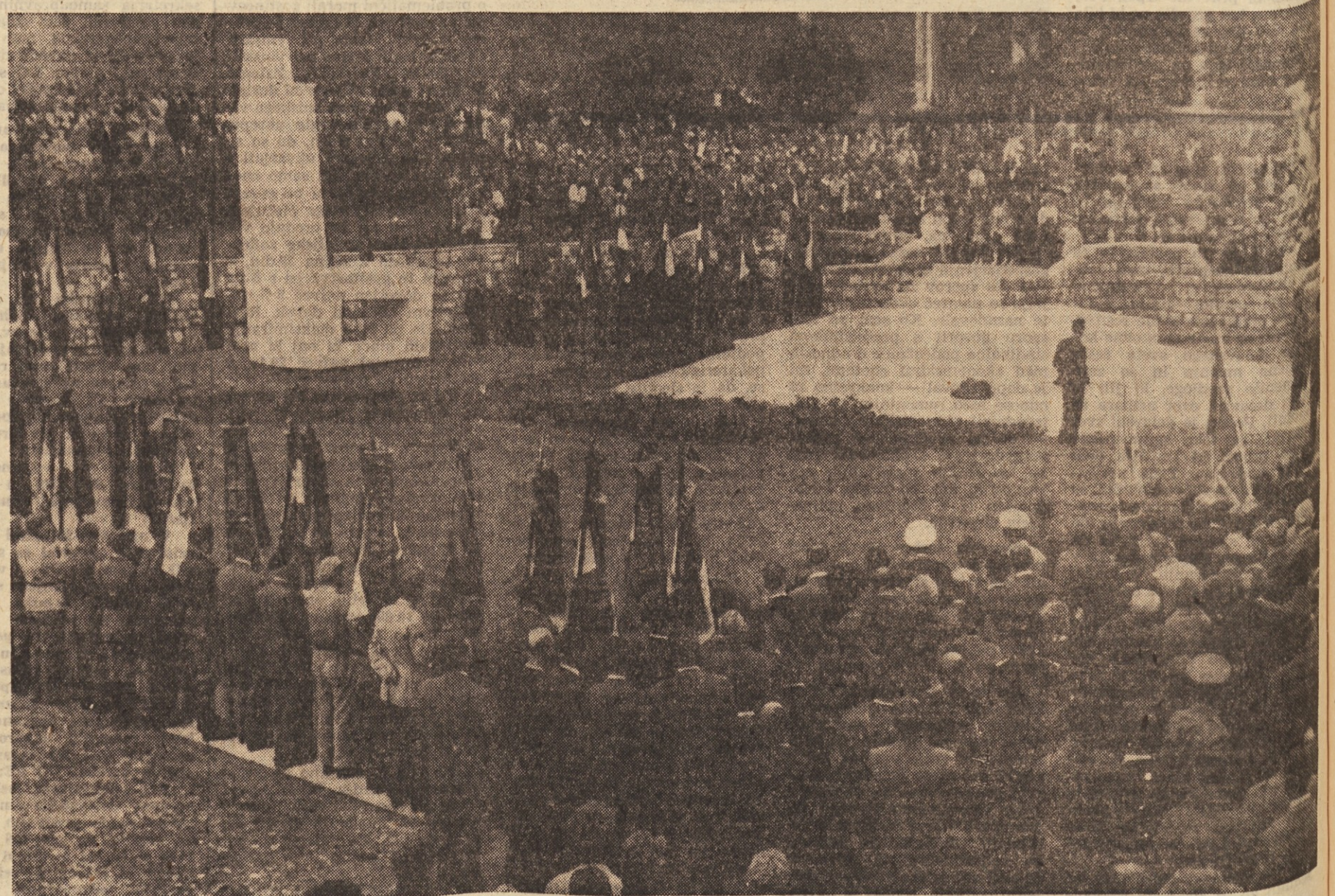
Potlej tam zadaj udarijo strelji. Zaslisi se juriš. Razvname se borba.

Prav tako kot pred dvajsetimi leti... Ali skoraj tako. Čudovito podobno. Za to poskrbi 21 mladinskih bataljo-

nov, ki so te dni pod vodstvom tovarišev partizanov krenile iz Tolmina, Kanala, Nove Gorice, Ajdovštine, Idrije, Postojne, Logatca, Vrhnike, Ljubljane, Škofje Loke, Kranja, Radovljice, Jesenic in Trziča.

Vsa njihova pota vodijo proti Cerknemu.

Brigade in bataljoni pa nosijo imena proslavljenih partizanskih brigad. Tu so Vojkovi in Gradnikovi, borci

NI USMILJENJA ZA STROJE

Dvomi in konservativizem prvega obdobja ob prehodu na skrajšani delovni čas in četrto izmeno sta premagana • Politika izžemanja strojev je rodila presenetljive rezultate v produktivnosti in rentabilnosti • Boj za mravi čas se še nadaljuje • V Lesonitu si prizadevajo ujeti Skandinavce • Dragocene izkušnje.

Pred štirimi leti . . .

V podjetju Lesonit v Ilirski Bistrici so že pred štirimi leti uvedli v proizvodnji dvainštirideseturni tednik in četrto izmeno. Kljub osmim prostim dnevom v mesecu za proizvodnje, se je število učinkovitih delovnih ur na leto povečalo od 280 na 312. Glavno vprašanje tistega časa je bilo: kako iz strojev čimveč iztisniti?

Šef razvojnega centra v Lesonitu inženir Lenič pripoveduje, da je pri njih dvainštirideseturni tednik že tradicija. Malce neverjetno, saj je šele nova ustava uzakonila skrajšani delovni čas na sedem ur. In še posebno zaradi tega, ker bi prve pogumneže lahko tako rekoč na prste prešteli. Ne da bi bili v delovnih organizacijah že a priori proti skrajšanju delovnega časa, nasprotno, celo pozdravljajo to določilo nove ustave. A v tem, ko tako govorijo, v isti sapi v večini delovnih organizacij tudi pripominjajo, da je zanje za zdaj še nekoliko tvegano skrajšati delovni čas, da bi lahko produktivnost upadla, da bi se zmanjšala proizvodnja in da bodo zato še nekoliko počakali. Pa kdo bo potem sploh prvi, če hočejo biti vsi med zadnjimi?

Tile tu v Ilirski Bistrici pa kar: »skrajšani delovni čas je tradicija!«

— Pa je, pravi inženir Lenič. Že s 1. marcem 1959 leta smo uvedli dvainštirideseturni tednik v osnovni proizvodnji. Res pa je, da tedaj nismo v tem skrajšanju toliko gledali družbeno kot tehnično rešitve, bolj ukrep, da bi dosegli boljši gospodarski efekt.

— Kako to mislite boljši gospodarski efekt, nadaljujeva pogovor.

— V proizvodnji lesonita je osnovni problem rentabilno izkoriščanje proizvodnih sredstev. Že sama tehnologija zahteva visoko vrednost osnovnih sredstev na zaposlenega. Tako smo pred štirimi leti imeli na zaposlenega vrednost osnovnih sredstev v višini 2 milijona 548.000 dinarjev. Že samo te številke pa povedo, da ne more biti usmiljenja za stroje in da je treba iztisniti iz njih, kar se le največ da.

— In rešitev?

— Uvedba četrte izmene. Razen remontov in dekadnega čiščenja ter državnih praznikov zdaj stroji tečejo nepretrgoma, vseh štiriindvajset ur na dan. S tem pa smo kljub skrajšanemu delovnemu času na 42 ur tedensko povečali število učinkovitih delovnih dni od 280 dni v letu na najmanj 312. Če pa upoštevate, da je dnevna proizvodnja 65 ton lesonita, potem ta večji izkoristek delovnih dni v letu prinese 2080 ton lesonita več. Ob tej številki pa se je seveda vredno odločiti za skrajšanje delovnega časa in za uvedbo četrte izmene.

— Toda to še ne pomeni večje produktivnosti, mar ne? Navsezadnje terja uvedba četrte izmene večje število zaposlenih.

— Drži. Tudi naše takratne analize so izpričevale le skromno povečanje produktivnosti, toda vendarle povečanje. Intenzivnost dela in s tem tudi v dobri meri produktivnost nam praktično določa že mehaniziran proizvodni postopek. Toda za uvedbo četrte izmene so vendarle govorili upoštevanja vredni argumenti. Ko smo se obratovali v treh izmenah, smo morali redno čiščenje strojev opraviti v nedeljah in zato v nadurah. Na leto je to pomenilo 19.110 nadur, ki smo jih seveda morali izplačevati s 50 % pribitkom. Če pa bi jih pretvorili v redne ure, bi to pomenilo 28.665 delovnih ur ali 13,5 na novo zaposlenih delavcev. Z uvedbo četrte izmene pa smo uvedli čiščenje strojev v dekadah in v rednem delovnem času. Tako je praktično terjala uvedba četrte izmene namesto za 25,7 odstotka povečano število zaposlenih le 11,4 odstotno. Ob skoraj 14 % povečanju obsega proizvodnje pa je tako povečanje števila zaposlenih vsekakor rentabilno.

Napoved analize izpred štirih let je prepričljiva. Vendar inženir Lenič pripoveduje, da uvedba četrte izmene vendarle ni bila tako lahka. Predvsem zaradi prvotnega odpora delavcev.

— Konservativnost je bila sprva tolikšna, da bi kljub tem prepričljivim dokazom kaj kmalu pogoreli z našim predlogom. Še kasneje je nekaj časa kazalo, da se bomo morali vrniti na tretjo izmeno in osemštirideseturni tednik. Toda kot je pač treba računati ob vseh takih in podobnih spremembah s konservativnostjo, tako je spet po svoje razumljiva. Četrta izmena je res prinesla osem prostih delovnih dni v mesecu, toda dve nedelji v mesecu mora vsaka izmena le delati. Nedelja pa je po splošnem prepričanju še vedno »gospodov dan«.

Pa konservativizem se je v Lesonitu kmalu razblinil v nič. Osem prostih

dni v mesecu je še več kot odtelalo delo na dve nedelji. Celo ženske so javno zahtevale, naj jim podjetje izposluje dovoljenje, da bodo lahko delale ponoči in da se bodo tako lahko vključile v izmene. Predvidevanja analiz so se začejala uresničevati. Povečala se je proizvodnja, narasla je produktivnost dela in rentabilnost poslovanja. In ne nazadnje so v tem boju s konservativnostjo odločila tudi višja sredstva v skladih in s tem tudi višji osebni dohodki.

Po štirih letih . . .

Z uvedbo četrte izmene bodo v Lesonitu samo v letošnjem letu prihranili nekaj manj kot 83 milijonov fiksnih stroškov. Nprekinjeno obratovanje proizvodnih sredstev pa je bistveno znižalo še nekatere druge proizvodne stroške. Dvainštirideseturni tednik in četrta izmena sta v celoti prestala preizkušnjo.

Direktor Vadjnal pravi, da se zdaj delavci v proizvodnji izmenjujejo pri strojih. Sploh jih več ne ustavljajo. In zatrjuje, da bi zlepa ne mogel odkriti tistega, ki se še zavzema za osemštirideseturni tednik. Že morda.

Samo to, kar pripovedujejo v Lesonitu, je nekaj povsem nasprotnega z mnenjem, ki se je uveljavilo v nekaterih drugih delovnih organizacijah. Tako vsaj pravijo, da je že uvedba tretje, kaj šele četrte izmene odvisna od spremembe v amortizacijskem režimu. Češ, amortizacija ni funkcionalna, fizična vzdržljivost strojev ni tolikšna, da bi vzdržali dobo, ki jo določa odredba v amortizaciji osnovnih sredstev. In pravijo, da so v skripcih. Po eni strani, da je treba strojem priznati, ker bodo le tako lahko vzdržali dobo, predvideno za uredbno o amortizaciji, po drugi strani pa spet ugotavljajo, da v tem času že zdavnaj tehnološko zastarijo. Tako vztrajajo pri starem.

— Naša računica nam je pokazala, da morajo stroji proizvajati vseh štiriindvajset ur na dan, pripoveduje direktor Vadjnal. Dobesedno izteži jih je treba. Pred štirimi leti smo na primer kupili defibracijski mlin z dnevno kapaciteto 25 ton. Amortizacijska doba zanj je odmerjena na 18 let. Za približno enako ceno pa so zdaj na tržišču tehnično izpopolnjeni mlinci z dnevno kapaciteto od 50 do 60 ton. Pa naj zdaj zaradi predpisov o amortizaciji čakamo 18 let, da bomo lahko kupili nov mlin? Mi smo se odločili za novega in ga tudi kupili.

— Da ne kaže proizvodnje snovati samo na sedanjih instrumentih. Če so nekateri izmed njih še vedno birokratski, se bodo pač morali spremeniti. In če so navsezadnje v svetu spoznali, da je vredno izkoriščati stroje, zakaj tega ne bi priznali tudi pri nas?

In v Lesonitu pravijo, da so se njihova predvidevanja izpred štirih let v celoti uresničila. Skrajšan delovni čas in uvedba četrte izmene sta jim prinesla dragocene rezultate. Analitik Valenčič pripoveduje, da se bodo samo v letošnjem letu zaradi četrte izmene zmanjšali fiksní stroški za 4874 dinarjev na tono lesonita, kar pomeni pri celotni letošnji proizvodnji prihranek več kot 82.800.000 dinarjev.

— Npretrgano obratovanje proizvodnih sredstev pa je pri tem imelo za posledico tudi znižanje nekaterih proizvodnih stroškov. Tako smo na primer leta 1959 porabili za tono lesonita 589 kW ur električne energije, v minulem letu pa samo 518. Podobno se je zmanjšala tudi poraba premoga na tono končnega proizvoda: medtem ko smo še v letu 1960 porabili 607 kg premoga na tono lesonita, se v letošnjem letu približujemo 500 kilogramom. S prejšnjimi premori v obratovanju je bil namreč izredno velik odstotek izgubljene energije.

— In če bi te, z uvedbo četrte izmene odkrite rezerve nekoliko posplošili v skupnem rezultatu?

— To intenzivno izkoriščanje proizvodnih sredstev, spremljamo seveda z nenehno modernizacijo tehnoloških postopkov, je bistveno povečalo tudi obseg celotne proizvodnje. Ob uvedbi četrte izmene smo tako dosegli vrednost bruto proizvodnje v višini milijarde in 203 milijone dinarjev, v letošnjem letu pa predvidevamo vrednost celotne proizvodnje v višini treh milijard in 153 milijonov. In čeprav so maksimalne cene za naše proizvode in čeprav so se nekateri proizvodni stroški povečali tudi za 100 %, kot na primer cena električne energije, cena osnovne surovine lesa, pa se je narodni dohodek na zaposlenega od 1.676.000 dinarjev pred štirimi leti dvignil na 2.441.000 dinarjev v minulem letu.

— Dolgujete še odgovor na vprašanje, kaj to pomeni za vaše podjetje?

— O tem bo povedal največ podatkov, da smo dosegli izredno ugodno razmerje med skladi in sredstvi za osebne dohodke: 61 odstotkov za sklade in 39 % za osebne dohodke.

S tem pa cena skrajšanega delovnega časa in uvedbe četrte izmene še ni pri kraju. Tako v Lesonitu pripovedujejo, da je imela ta sprememba tudi širše družbene posledice. Tako so prej morale posamezne izmene po ves teden delati v nočnih urah in je zato proti koncu tedna močno narasčala fizična izčrpanost delavcev. Zdaj dela vsaka izmena samo dvakrat na teden v nočnem času. Razen tega povečano število prostih dni zagotavlja tudi veliko večjo fizično vzdržljivost delavcev. To izpričuje tudi podatek, da so se boleznine zmanjšale, odkar so uvedli četrto izmeno in skrajšali delovni čas, od 5,5 % na 4,9 %. S povečano produktivnostjo pa so narasli tudi osebni dohodki zaposlenih in s tem se je dvignila tudi življenjska raven proizvajalcev. Samo v primerjavi z minulim letom so tako narasli osebni dohodki povprečno za 12 %, za toliko, kot se je povečala produktivnost. Res pa je, da se s tem še ni v enaki meri dvignila tudi življenjska raven. Znižujejo jo namreč letos precej povečani življenjski stroški.

— Morali pa bomo slej ko prej tudi o tem razmišljati, pravi sekretar osnovne organizacije v Lesonitu Danilo Gerk. V občini nam sicer pogosto pravijo, da smo v konjunktornem položaju, toda navsezadnje, ali ni to konjunkturo v narekovajih ustvaril kolektiv?

V mednarodno delitev dela . . .

Njihovi načrti so ambiciozni: doseči produktivnost in rentabilnost Skandinavcev. Z nadaljnjo modernizacijo in sproščanjem novih notranjih rezerv naj bi uresničili te načrte v prihodnjih treh ali štirih letih. In spet osnovno vprašanje: kako iz strojev čimveč iztisniti.

Predsednik osrednjega delavskega sveta v Lesonitu Vovk pa pravi, da kljub doseženim rezultatom še vedno niso zadovoljni. V rentabilnosti in stopnji produktivnosti bi hoteli ujeti Skandinavce, ki vsaj v tovrstni proizvodnji prednjačijo.

Pa je po svoje razumljivo, da spričo tako velikih ambicij nekam neradi govore o tem, da kljub uvedbi četrte

izmene še vedno zaostajajo, recimo za Švedi. Zdaj namreč še vedno porabijo za tono lesonita približno trinajst ur, medtem ko je moderna evropska proizvodnja že dosegla čas, manjši kot 10 ur. A po drugi strani je spet treba priznati, da so v nekaterih normativih že ujeti sodobne proizvajalce lesonita v svetu. Tako je s porabo električne energije na tono končnega izdelka, tako s porabo premoga.

— Mislim, da so naše notranje rezerve v tem, da še naprej povečujemo izplen učinkovitega delovnega časa. Z razvito vzdrževalno službo, lahko bi rekel s preventivnim vzdrževanjem proizvodnih sredstev, nam je uspelo že precej znižati zastoje v proizvodnji. Tako so še ob uvedbi četrte izmene zajemali izredni zastoji približno 14,4 % učinkovitega delovnega časa, v letošnjem prvem polletju pa smo se vendarle dokopali na 6,4 %. Razen tega pa razmišljamo o tem, kako bi še bolj skrajšali čas dekadnih čiščenj in došli na 24 delovnih dni predvidenih glavnih remontov.

— In sodeč po rentabilnosti proizvodnje se tudi na tem področju vključujete v mednarodno delitev dela?

— Težko je spričo pomanjkljivih podatkov o stopnji družbene akumulacije na tono končnega proizvoda, na različne cene v strukturi surovin in nekaterih osnovnih proizvodnih stroškov povedati kaj bolj določenega o tem. Vemo le to, da bomo dosegli maksimalno rentabilnost ob povečanju proizvodnje z letošnjih 17.000 ton lesonita na kakih 25.000 do 30.000 ton letne proizvodnje. Z manjšimi rekonstrukcijami naj bi to stopnjo dosegli v kakih treh ali štirih letih.

— Sodeč po vaših besedah imate načrte pripravljene. Pa sredstva za vse te potrebne rekonstrukcije?

— Računamo seveda s krediti, pravi predsednik delavskega sveta. Vovk. Sicer pa tudi iz čistega dohodka namenjamo precejšnja sredstva za modernizacijo proizvodnega procesa. Samo v letošnjem letu bomo iz čistega dohodka investirali v proizvodnjo 98 milijonov 710.000 dinarjev in iz amortizacijskega sklada 69.058.000 dinarjev.

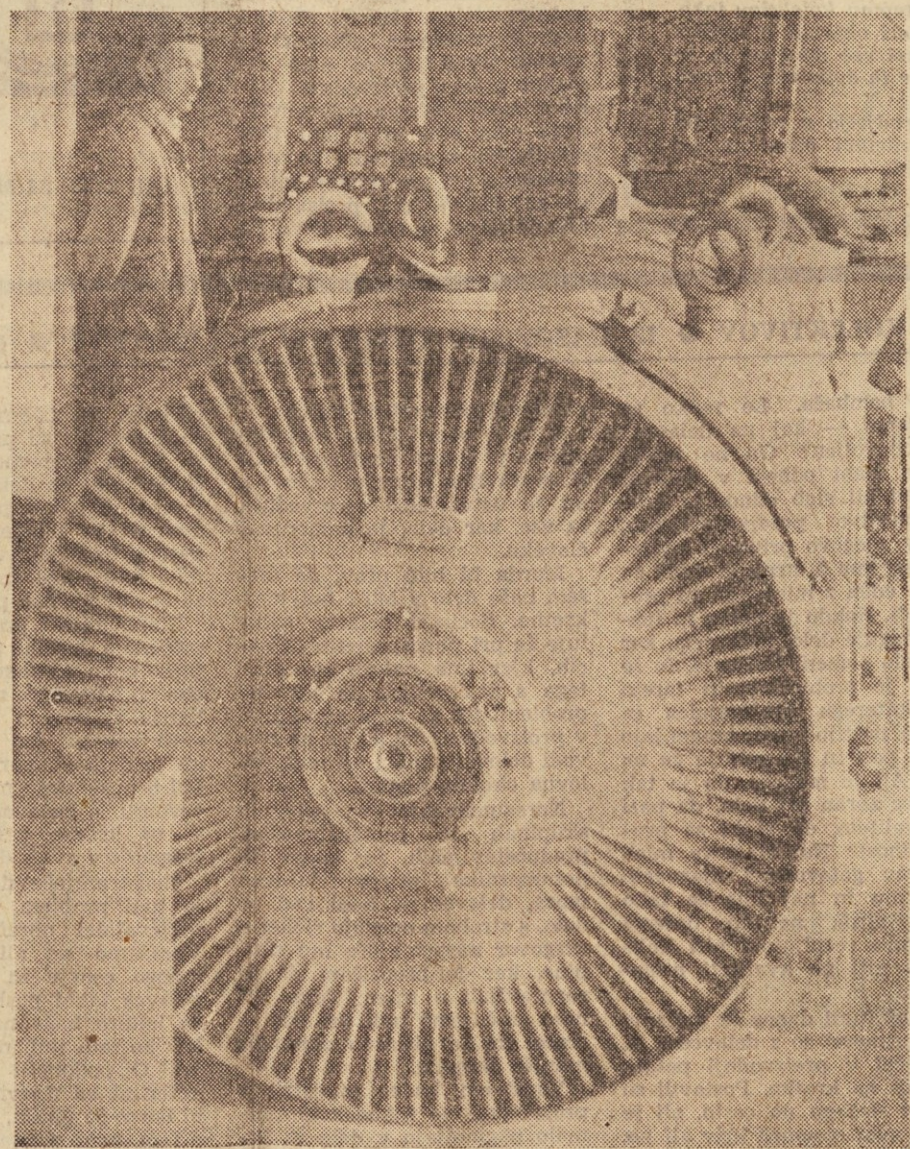
In čeprav v Lesonitu bistveno povečujejo proizvodnjo, niso v skrbah za prodajo svojih artiklov. Sedanja jugoslovska potrošnja tega artikla namreč še vedno ne presega 25 kv. cm na prebivalca, medtem ko jo v razvitejših državah merijo že s kv. metri. Slednjič, tako vsaj pravijo, bo treba bolj kot doslej misliti tudi na zunanja tržišča. Optimalna izkoriščenost proizvodnih kapacitet bi jim morala zagotoviti tudi optimalno rentabilnost proizvodnje in s tem konkurenčnost na tujih tržiščih.

— Samo s tem še ni rečeno, da so to za nas edine naloge, pripoveduje sekretar osnovne organizacije Gerk. Ugotavljamo namreč, da smo se tehnološko sicer zelo razvili, da pa precej zaostajamo še v notranji organizaciji poslovanja, v notranjem transportu. Konjunktorno službo šele ustanovljamo. In slednjič, tudi kadrovske se bomo morali okrepiti. Ob več kot petsto zaposlenih še vedno nimamo ekonomista s fakultetno izobrazbo.

— Ob tolikšnih proizvodnih rezultatih malce čudna ugotovitev.

— Ja, pa resnična. Pač nekoliko posledica starih grehov.

BOJAN SAMARIN

Na dnevnem redu: statuti

• KOČEVJE:

Skoraj brez zastoja

Navzlic dopustniški dobi se na območju kočevske občine nadaljujejo priprave za izdelavo osnutkov statotov delovnih organizacij. V vseh delovnih kolektivih se zelo trudijo, da bi bilo gradivo za osnutke čimprej zbrano. Pri razpravah upoštevajo vse okoliščine sedanje in smernice bodoče proizvodnje. Občinska komisija in občinski sindikalni svet Kočevje kakor tudi podružnica društva pravnikov v Kočevju bodo tistim delovnim kolektivom, ki imajo težave pri sestavljanju osnutkov, priskočili na pomoč z razgovori, posvetovanji in drugimi oblikami sodelovanja. Ceravno je opaziti sedanji manjši zastoj v manjših delovnih kolektivih je pričakovati, da bo gradivo za osnutke statotov pravočasno pripravljeno za obravnavanje pri proizvajalcih in organih delavskega upravljanja.

• ZASAVJE:

Statuti poslovnih oziroma ekonomskih enot — da ali ne?

Zdaj, ko so tudi v delovnih organizacijah vseh štirih zasavskih občin začeli posvečati izdelavi statotov delovnih organizacij vse večjo pozornost — saj so posebne komisije, ki so bile imenovane pri občinskih sindikalnih svetih, začele pogosteje obiskovati delovne organizacije in s člani komisij v delovnih organizacijah razpravljati o težavah, ki se porajajo pri delu v zvezi z izdelavo osnutkov statotov — vse bolj izbija vprašanje, ali naj imajo poslovne enote oziroma ekonomske enote delovnih organizacij, ki imajo sedež v Zasavju, svoje statute.

Nekateri menijo, da bi tudi poslovne oz. ekonomske enote dobile svoje statute, drugi pa zopet, da bi bilo treba v statutih matičnih delovnih organizacij bolj precizirati tiste določbe, ki govorijo o poslovnih oz. ekonomskih enotah, o njihovih pristojnostih ter o delu in pristojnostih organov delavskega samoupravljanja v teh enotah.

Doslej so bila namreč v več primerih še vedno nerazrešena vprašanja v zvezi s pristojnostmi poslovnih oz. ekonomskih enot, ker so te v večini primerov lahko samo predlagale oziroma dale pripombo, ne pa tudi samostojno razpravljale in odločale, kar se je še zlasti odražalo pri finančnih zadevah. Razumljivo je, da se je odnos spriči prejšnjih pristojnosti odražal tudi v delu organov delavskega samoupravljanja in v delu samih kolektivov poslovnih oz. ekonomskih enot.

Kolektivni enot v Zasavju se bodo morali še ta mesec — seveda ob predhodnem posvetovanju s predstavniki organov delavskega samoupravljanja iz matičnih delovnih organizacij — odločiti, ali bodo imele te poslovne oz. ekonomske enote svoje lastne statute ali ne, saj bo treba v primeru, da se bodo odločili zanje, takoj začeti z intenzivnim delom.

V vsakem primeru — ali s statuti matičnih delovnih organizacij ali s statuti poslovnih oz. ekonomskih enot — pa bo treba določnje formulirati med drugim tiste določbe, ki zadevajo seznanjanje članov kolektivov poslovnih oz. ekonomskih enot z gospodarjenjem — saj se zdaj še vedno dogaja, da so kolektivi teh enot seznanjeni — in to precej pozno — le z nekaterimi podatki, kar pa vsekakor ne more mnogo prispevati k večji spodbudi za boljše gospodarjenje, za doseg večje realizacije, za zmanjševanje stroškov, za hitrejši razvoj in napredek samih delovnih organizacij. Zraven tega pa bo treba na vsak način dati organom delavskega samoupravljanja v poslovnih oz. ekonomskih enotah tudi več konkretnih pristojnosti in pravic, saj je kazno, da samo formalno samoupravljanje ne more koristiti.

• GOZDNO GOSPODARSTVO BLEDE:

Statut v razpravi

Gozdno gospodarstvo na Bledu je eno redkih podjetij v radovljiski občini, ki je izdelalo osnutek statuta podjetja. Statut je izdelala posebna komisija s pomočjo strokovnih služb, v pripravah pa je sodelovala širša krog delovnega kolektiva. Statut Gozdnega gospodarstva Bled obsega 101 člen in ima 6 poglavij in to: Temeljna načela, Ekonomika in organizacija podjetja, ki je do podrobnosti obdelana, Samoupravljanje, Medsebojna in delovna razmerja, Samoupravni akti podjetja in Zaključne določbe.

Statut — osnutek so pri Gozdnem gospodarstvu na Bledu nevedno dali v razpravo celotnemu kolektivu tako, da so ga v ciklostirani obliki v celoti objavili v svojem internem glasilu. Statut bo v razpravi več mesecev in bo verjetno treba izvršiti razne popravke in dopolnila, preden bodo statut končno sprejeli.

Prav bi bilo, da bi tudi druga podjetja v radovljiski občini posvetila večjo pozornost izdelavi osnutkov ter posnemala Gozdno gospodarstvo Bled.

Prekmalu in preveč pada...

(foto: M. SPAROVEC)

• TGA KIDRIČEVO:

Kmalu podvojena proizvodnja

Ko je pred nekaj leti DS na predlog vodstva podjetja sprejel sklep, da se tovarna popolnoma avtomatizira, elektroliza pa razširi in opremi z najnovejšimi elektrolitskimi pečmi, je malokateri član delovnega kolektiva verjel v to, kar danes vidi. Nova dvorana elektrolize »B« že delno obratuje in daje tudi že aluminij iz svojih najodobnejših peči, medtem ko obrat glinice loči le še nekaj tednov do vključitve novih avtomatiziranih naprav v obratovanje. Ker se bo proizvodnja glinice in aluminija podvojila, ne bi bilo odveč nekoliko podrobneje pogledati nazaj in analizirati nekatere važnejše momente.

Tovarna, ki je pričela obratovati leta 1954, je bila zgrajena za zmogljivost 45.000 ton glinice in 15.000 ton aluminija letno. Ker glinice in aluminija predvojno pri nas še nismo proizvajali po najnovejših izkušnjah, je bil resen problem, kako brez izurjenega in sposobnega kadra pričeti s proizvodnjo. In čeprav so takrat inozemski strokovnjaki trdili, da bi le s težavo in celo z izučnim kadrom bili kos težkim in zapletenim proizvodnim nalogam, so delavci že po pičlih šestih mesecih proizvodnje obvladali ves tehnološki postopek. Bile so prebrodne začetne težave in slabosti pri obratovanju, saj se je proizvodnja nenehno iz meseca v mesec dvigala, poraba surovin pa se je vidno manjšala, s čimer je bilo dokazano, kako se da z lastnim delom in izkušnjami vzgojiti strokoven kader, ki je zmožen upravljati še tako zamotan proces proizvodnje. Tako je zaradi takega požrtvovalnega dela bila že v letu 1960 nominalna zmogljivost tovarne presežena pri proizvodnji glinice za 13,8%, pri proizvodnji aluminija pa za okrog 20%. Pa

bi bila lahko celo več ko 25%, če ne bi bilo vsakoletne redukcije električne energije.

Vsekakor pa je bilo leto 1960, preden smo pričeli z veliko rekonstrukcijo, za delovni kolektiv zelo uspešno, saj je letni plan glinice (45.000 ton) bil dosežen že v polovici meseca oktobra, aluminija (15.000 ton) pa v sredini novembra, kljub temu, da Ko bo stekla tudi avtomatizacija v obratu glinice, bomo spet pričeli velikega elana članov tega mladega, vendar za naše gospodarstvo pomembnega kombinata v ptujski komuni, ki bo dajal letno več ko 90.000 ton glinice in 40.000 ton aluminija.

—ce

• SLOVENSKE KONJICE:
Novi vajenci

Pri gospodarskem oddelku občinske skupščine v Slovenskih Konjicah so v minulem mesecu registrirali že 23 učnih pogodb. Od teh je 13 vajencev in 10 vajenk. Največ od teh je odšlo v razna obrtna in trgovska podjetja, manj pa v industrijska. Na referatu za delo menijo, da bodo večino pogodb za vajence potrdili v tem mesecu. Po okvirnih podatkih bodo podjetja na območju občine skupaj z zasebnimi obrtniki sprejela letošnjo jesen kakih 60 novih vajencev.

• SLOV. KONJICE:

Tesni zdravstveni prostori

Pred kratkim je bil v občinski skupščini v Slov. Konjicah razgovor o dograditvi zdravstvenega doma. Razprave o tem potekajo na območju občine že dobro leto, do sedaj so v okviru te akcije že bili izdelani potrebni načrti, prejšnji ljudski odbor pa je že tudi imenoval poseben rezijski odbor za koordiniranje in vodenje dela pri celotni akciji. Nedavni sestanek je vodil predsednik občinske skupščine inž. Tavčar. Iz njegovih izjavanj ter iz sprejetih osnovnih sklepov povzemo naslednje glavne ugotovitve:

V obdobju zadnjih let smo na območju občine precej poskrbeli za ureditev zdravstvene službe. V ta namen smo zgradili zdravstvena doma v Zrečah in v Ločah, manjšo ambulanto pa smo uredili tudi v Vitanju. Pri tem pa je centralni zdravstveni dom v Slov. Konjicah ostal takšen, kot je bil pred sedmimi oz. osmimi leti. V tej dobi pa je v samih Konjicah in bližnji okolici močno porastlo število zavarovancev, posebno še z vključitvijo kmetijskih proizvajalcev. Razen tega pa predvidevamo, da bo število

zavarovancev tudi v prihodnjih letih še naraščalo, saj živimo v izredno ugodni gospodarski razvojni dinamiki ob povečevanju proizvodnih zmogljivosti gospodarskih organizacij. Razen industrijskih podjetij se močno razvijajo tudi obrtna, to pa zahteva čedalje večje število delavcev.

Pri vsem tem ugotavljamo, da sedanji prostori zdravstvenega doma že dalj časa ne ustrezajo vedno večjim zahtevam. Osebe v posameznih ordinacijah težko dela, saj je preveč utesnjeno. To seveda škodi kvaliteti same službe, ki ne more vseh nalog v redu opravljati. Edini izhod je torej dograditev v prvih povojnih letih zgrajenega doma. To bo sicer stalo več ko 60 milijonov dinarjev, vendar brez te investicije

Seveda pa je zelo važno vprašanje financiranja gradnje. Po razgovorih, ki smo jih že imeli s predstavniki podjetij, pričakujemo, da nam bodo ta močno priskočila na pomoč. To še toliko prej, ker niti eno od njih nima prav robene želje, da bi si uredilo lastno obratno ambulanto. Njegov namenjena finančna sredstva bodo podjetja prispevala v skupni sklad pri občini, to pa nam bo omogočilo, da bomo finančna vprašanja lažje reševali. Nameravamo še zaprositi tudi za kredit, in sicer za okoli 30 milijonov, ki jih bomo po predvidenih pogojih morali vrniti v petih letih. Prispevki podjetij bodo torej prišli prav tudi pri odplačevanju anuitet, saj sam občinski proračun teh obremenitev ne bi zmogel. Po sedanjih izgledih kaže, da bomo pričeli z deli že to jesen, in če bo le mogoče, bomo skušali stavbo zgraditi do strelhe. Vsekakor pa računamo, da bodo novi prostori vseljivi že v letu 1965 in da bodo problemi zdravstvene službe, vsaj kar se prostorov tiče, potem za nekaj časa urejeni. Dobiti bo treba le še nekaj strokovnjakov, to pa upamo, da bo šlo lažje kot kapitalna investicija.

Prodajni servis

LJUBLJANA — MARIBOR

OGLEJTE SI MODNE NOVOSTI ZA JESENSKE DNI

• IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DE

bilten

MARIBORSKE TEKSTILNE TOVARNE

V naši socialistični skupnosti je človek največji zaklad

Mnogokrat se sliši med proizvajalci, predvsem pa med operativnimi strokovnimi delavci vprašanje: »Čemu so nam potrebni socialni delavci, kaj sploh delajo?« Ta vprašanja je slišati zato, ker je naša socialna služba mlada in se šele uveljavlja. Zato želimo prikazati vlogo socialnega delavca v gospodarski organizaciji.

Kadar govorimo o proizvodnji in iščemo slabosti oziroma vzroke za nizko produktivnost, za slabo kvaliteto itd., se običajno konča razgovor s tem, da je nujno potrebno obnoviti strojni park ali pa je kriva slaba kva-

liteta bombaža. Le redko se vprašamo — kaj pa delavec? Je zadovoljen? Ga ne tarejo morda slabi odnosi v delovni skupini ali slab odnos in protekcionistično predpostavljene, morda njegovo privatno življenje (saj ima 5 otrok in skrbi za nje le eden z minimalnimi prejemki?). Nekdo je bolan in težko zmaguje delo, toda dela, ker mu delo pomeni življenje. In še in še je problemov, ki tarejo marsikaterega proizvajalca in mu ne pustijo spati, preganjajo ga na poti in spremljajo ga na delo. Ali je mogoče, da je tak delavec zbran pri delu, da pazi na kvaliteto, da skrbi za produktivnost? Ne! Njegove misli so prav gotovo pri njegovem problemu in naj ima še tako dober stroj, ne bo dosegel ustreznih rezultatov, niti količinsko niti po kvaliteti proizvodov.

Nekoč (tudi danes še srečamo take primere) so z delavcem, ki je pričel v proizvodnji pešati, opravili na kratko. Postavili so ga kot slabega na cesto, ali je bil za svoj neuspeh kriv ali ne. Zadoščalo je dejstvo, da ni iz-

polnjeval postavljene naloge.

V naši socialistični Jugoslaviji pa je človek najdragocenejši, postavljen je na prvo mesto, on je ustvarjalec proizvodnje, in vse, kar dela, je namenjeno človeku.

Morda bi bilo prav, da opišemo naše delo v MTT bolj konkretno. Socialni delavec sodeluje že pri novosprejetih delavcih, kjer ima nalogo seznaniti tega s proizvodnjo in njenimi problemi ter ga nato spremljati v proizvodnji, dokler se ne privadi delovni okolici oziroma delovna okolica njemu.

Nerazumevanje v delovnih skupinah in protekcionistično predpostavljene je lahko za posameznike prava duševna mola, delavec ne hodi rad na delo, s strahom opazuje sleherni razgovor nasprotujoče mu skupine, ker je prepričan, da so razpravljali o njem. Take odnose srečujemo tudi pri nas — sreča, da je občasno zajamejo manjše skupine.

Vodstveni kader (mojstri) v proizvodnji se mnogokrat premalo poglobljajo v delo in počutje novih delavcev, zato so ti

neredko prepuščeni uvidevnosti sodelavca, ki ga priučuje. Često pa je ta uvidevnost in pomoč slaba, tako da delavec prej zasvoženo delo, kot ga spozna. Naš dnevnik je zabeležil že marsikatero ime delavca, ki je obupal nad svojo sposobnostjo in se obrnil na nas po pomoč.

Stanovanjski problemi včasih privedejo družino tako daleč, da pride eden od zakoncev ali celo oboja po nasvet, če ni morda najboljša rešitev iz te krize razveza zakona. So tudi primeri, ko pridejo obupane žene potožiti o nezvestobi moža, o pijančevanju, o surovem postopanju — na kratko, pripovedujejo o tragediji v svoji družini.

Neustrezajoče delovno mesto je tudi problem, s katerim se proizvajalci obračajo na nas. Vprašamo se, ali ne bi bilo mnogo ceneje in bolj efektivno delavca takoj poslati na mesto, za katero kaže največ veselja, ker bo tam tudi največ ustvarjal. O podobnih problemih, s katerimi se dnevno srečujemo, bi lahko še pisala, toda še nekaj o tem, kako skušamo pomagati, kako reševati proizvodne in in-

dividualne probleme.

Socialni delavec se pri reševanju problemov, ki zadevajo proizvodnjo (medsebojni odnosi, neustrezajoče delo, premitivne, invalidnost, bolezen itd.), poveže z operativnim vodstvom, da se na mestu samem reši vprašanje, če pa to ni mogoče, se obrne na organe samoupravljanja, ki dajo nalogo za rešitev problema. Pri reševanju individualnih problemov pa se socialni delavec poveže s službami (družbenim standardom, psihologi, oddelkom za delovna razmerja, oddelkom za nagradjevanje, terenskimi organizacijami, drugimi podjetji itd.) ter v povezavi z njimi rešuje problem. Poleg takega reševanja problematike se socialni delavec poslužuje raznih analiz, iz katerih je razvidna situacija.

Npr. analiza nesreč pri delu je pokazala, da se pri nas ponesreči precej nekvalificiranih delavcev. Poiskati je treba vzroke. Ti ljudje ne delajo pri strojih, torej je treba iskati vzroke pri njih samih.

Nadalje — analiza o izkoriščanju dopustov v naših domo-

vidih kaže, da se poslužujejo teh ugodnosti proizvajalci z visokimi in srednjimi prejemki, z nižjimi pa le malo. Kolikor delavski svet ve za to dejstvo, lahko ukrepa v prid proizvajalca z nižjimi prejemki.

Sleherni delavec, ki zapusti podjetje, se pri odhodu zglašuje pri nas in nam pove, zakaj odhaja. Nekdo odhaja v JLA, nekdo pa zaradi slabih odnosov, in te odnose mora socialni delavec analizirati in reševati skupno s proizvodnjo.

Vidite, tovarišice in tovariši, človek se v življenju srečuje z velikimi in manjšimi problemi, ki nedvomno bolj vplivajo na uspeh v proizvodnji kot okvara stroja. Zato je naša dolžnost, da v prvi vrsti skrbimo za srečno počutje človeka, ker bo ta odpravil okvare strojev, ustvarjal z vso pozornostjo proizvodnjo in z zavestjo, da je upoštevan, pazil tudi na kvaliteto. Za srečno počutje proizvajalca, vseh nas, pa niso odgovorne le socialne službe, temveč vsi, ki lahko kakorkoli vplivamo in pripomoremo k sreči delavca-proizvajalca, predvsem za so za

● PTUJ:

Izlet bratstva in prijateljstva

Ptujski Odbor »bratstva in prijateljstva« pri Občinskem sindikalnem svetu Ptuj je na svoji prvi seji izdelal podrobnejši načrt za medobčinsko sodelovanje med prijateljskimi občinami Varaždin-Ptuj-Cakovec na področjih kulture in umetnosti, turizma, tiska in drugih oblik agitacije in propagande, izobraževanja odraslih ter športa in telesne kulture. Na svoji seji pa je med drugim sprejel dva zelo pomembna sklepa: sklep o organizaciji prvega izleta v socialistično republiko Hrvaško v Varaždin in v Opeko pri Vinici ter sklep o razpisu natečaja za najlepšo fotografijo občine Ptuj v letu 1963.

Prvi izlet »bratstva in prijateljstva« s socialistično republiko Hrvaško bo 6. oktobra t. l. v Varaždin, kjer si bodo izletniki ogledali izredno bogat muzej, mestne znamenitosti Varaždina, najlepše pokopališče v Evropi in edinstveno zbirko žuželk, metuljev in hroščev profesorja Koščeca, ki je prav tako edinstvena v Evropi. Nato si bodo udeleženci popoldne v Opeki pri Vinici ogledali čudovite lepote narodnega parka, v katerem so vse vrste glavcev z vseh kontinentov sveta. Po ogledu bo kulturni program, ki ga bodo pripravili ptujski prijatelji iz Varaždina. Prvi izlet »bratstva in prijateljstva« organizirata Odbor »bratstva in prijateljstva« Ptuj in Avto-moto društvo Ptuj. Pričačuje se, da bo ta dan iz Ptujja odpeljalo večje število posebnih avtobusov in veliko število osebnih avtomobilov in motornih koles in da se bo tega izleta udeležilo več sto ljudi iz ptujske občine.

Drugi pomembni sklep Odbora »bratstva in prijateljstva« je razpis natečaja za najlepšo fotografijo občine Ptuj v letu 1963. V svojem razpisu poziva odbor vse fotoamaterje, naj do 20. novembra t. l. predložijo poljudno število fotografij, ki prikazujejo: najlepšo pokrajino in kulturne ter zgodovinske znamenitosti v občini Ptuj in delovnega človeka pri delu in v njegovem prostem času. Kot je razvidno iz natečaja, pridejo v poštev posnetki pokrajin, kot so: Haloze, Slovenske gorice, Ptujsko polje, Dravsko polje, motivi mesta Ptujja in njegovih ulic, motivi kulturnih in zgodovinskih spomenikov, turistični objekti in izletniške točke. Posebno pa odbor poziva fotoamaterje, naj predložijo posnetke, ki prikazujejo delovnega človeka pri delu v proizvodnji, pri delu v zdravstveni službi, v šolstvu ali na drugih delovnih mestih, na sejah organov samoupravljanja in v njegovem prostem času: z izletov, letnega oddiha, udejstvovanja v športu in drugih oblikah porabe prostega časa.

Najlepše posnetke bo posebna žirija izbrala za razstavo fotoamaterjev občin Varaždin-Ptuj-Cakovec, ki bo v glavnih mestih

vseh treh občin in v sosednjih občinah. Najlepše fotografije bodo tudi izbrane za razglednice, nagrajene z denarnimi nagradami, odkupil pa jih bo Odbor »bratstva in prijateljstva« Ptuj.

Odbor je sprejel tudi sklep, v katerem poziva vse slikarje-amaterje v občini Ptuj, naj se marljivo pripravljajo s svojimi deli za medobčinsko razstavo slikarjev-amaterjev, ki bo v prihodnjem letu v Ptujju, v Varaždinu in v Cakovcu.

Odbor »bratstva in prijateljstva« v Ptujju si je na svoji prvi seji izdelal zelo bogat delovni program, iz katerega je razvidno, da se delavstvu v ptujski občini odpira zelo široka možnost ustvarjanja na področju kulture in umetnosti, ki bo še bolj obogatila zakladnico bogate kulture in umetnosti občine Ptuj, hkrati pa z njenimi vrednotami seznanjala delovne ljudi v bratski republiko Hrvaški, in še posebej v prijateljskih občinah v Varaždinu in v Cakovcu. FB

● ZASAVJE:

Reorganizacija sindikatov

Tudi pred sindikalne organizacije v vseh štirih zasavskih občinah je izredno dinamičen gospodarski in družbeni razvoj postavil zahtevo po reorganizaciji. Reorganizacijo samo so med drugim narokovale tudi vse večje pristojnosti delovnih kolektivov.

Najdalj so v Trbovljah, kjer so že pred časom sklicali ustanovne občne zbere občinskih sindikalnih odborov za industrijo in rudarstvo, za storitvene dejavnosti ter za družbene službe. Na teh ustanovnih občnih zborih so v Trbovljah že izvolili vodstva novih občinskih sindikalnih odborov in sprejeli začetne programe za delo. V Litiji in Zagorju ob Savi pa so zdaj v teku priprave za ustanovitev odborov. V Litiji nameravajo ustanoviti le občinski sindikalni odbor za industrijo in rudarstvo, v Zagorju ob Savi pa spričo dejstva, da je že v sedanjem plenumu občinskega sindikalnega sveta največ predstavnikov iz industrijskih delovnih organizacij in z rudnika rjavega premoga, le občinska sindikalna odbora storitvenih dejavnosti in družbenih služb. V Hrastniku novih sindikalnih odborov ne bodo ustanavljali, ker je večina zaposlenih v industriji in rudarstvu, pač pa bodo okreplili odbore za posamezna področja, ki že zdaj delujejo pri občinskem sindikalnem svetu Hrastnik.

Novi sindikalni odbori v Trbovljah, Zagorju ob Savi in Litiji bodo v prihodnje lahko v veliko pomoč zasavskim občinskim sindikalnim svetom, saj bodo lahko mnogo bolj učinkovito reševali številna vprašanja. Novi odbori bodo lahko tudi veliko bolj pomagali sindikalnim podružnicam in delovnim organizacijam pri reševanju vprašanj v zvezi z delitvijo dohodka, urejanjem notranjih

odnosov in drugim. Prav zavoljo tega so se v Zasavju zavzeli za kar največjo kadrovske udržitve vodstev teh novih občinskih sindikalnih odborov. Delovno področje bo zelo pestro. -k-

● PTUJ:

Več načrtnega dela

Na nedavni seji predsedstva Občinskega sindikalnega sveta Ptuj so med drugim proučevali najaktualnejše naloge sindikalnih podružnic. Te se namreč pripravljajo na delovne konference, ki naj bi bile v septembru in oktobru. Seveda čakajo iste precej odgovorne naloge, saj bi morale prav sedaj posvetiti največ pozornosti statutom svojih delovnih organizacij in pripravam prehoda na 42-urni delovni teden. Tema najvažnejšima nalogama so mnoge sindikalne podružnice namreč doslej posvetile vse premo pozornosti, saj še vedno v mnogih delovnih kolektivih čakajo z izdelavo analiz, ki bi bile nujne in neobhodno potrebne za tak prehod. Jasno pa je vsekakor, da bodo morali člani delovnih kolektivov prav odločno postaviti to vprašanje pred svoje organe samoupravljanja, če bodo hoteli premakniti stvar naprej. Zelo pohvalno pa je, da Občinski sindikalni svet Ptuj vodi o teh problemih veliko skrb, saj je prav za ta vprašanja že tudi sklicalo redno sejo razširjenega plenuma ObSS v drugi polovici meseca septembra, na kateri bodo razpravljali o izvršenih pripravah prehoda na 42-urni delovni teden. Na isti seji predsedstva so sklenili tudi, da bo 4. plenum ObSS Ptuj proti koncu meseca oktobra, kjer pa bodo predvsem razpravljali o kulturno-prosvetnem delu v delovnih kolektivih ter o vsebini Delavske enotnosti in perečih problemih naročnikov na sindikalno glasilo. To vprašanje bi vsekakor morale vse sindikalne podružnice v okviru ObSS zelo tehtno in načrtno reševati in izboljšati dosežanje pomanjkljivosti.

Ker pa bodo na svojih delovnih konferencah sindikalne podružnice morale razpravljati tudi o smernicah sedemletnega perspektivnega plana, sistemu delitve dohodkov po delu ter o vlogi proizvajalcev v delavskem samoupravljanju, jim bo prav gotovo dobrodošla pomoč ObSS, ki je poskrbel za to z izvolitvijo tako imenovanih študijskih skupin. Te imajo nalogo, da proučijo družbeno-politično delo v nekaterih sindikalnih podružnicah ptujske komunice, ki še daleč ni tako, kot je bilo pričakovati in kot bi sploh moralo biti. Tako je potem tudi dovolj jasno, zakaj delo istih ni tako, kakršno naj bi bilo, kajti brez načrtnega programskega dela ni pričakovati vidnejših uspehov. Prepričani pa smo, da bo delo sindikalnih podružnic po delovnih konferencah le nekoliko živahnije in plodnejše. -ce

● NOVOTEKS, NOVO MESTO: Odločitev ni lahka

Delovni kolektiv Tekstilne tovarne NOVOTEKS Novo mesto s svojimi obrati proučuje zadnje čase, kako bi skrajšali delovni čas na 7 ur, ne da bi to vplivalo na obseg proizvodnje in dohodek kolektiva posameznih obratov kakor tudi posameznikov. Podrobne razprave v obratnih delavskih svetih in ekonomskih enotah kakor tudi v centralnem delavskem svetu so pokazale, da bo potrebno to vprašanje temeljito proučiti in šele potem dokončno odločiti. Za sedaj so se odločili, da bodo v metliškem obratu ukiniteli s septembrom nočno izmeno. Ta ukinitve nočne izmene pa jim bo omogočila, da bodo lahko pozneje prešli na skrajšani delovni čas, kajti podrobna proučevanja so pokazala, da je delovna storilnost in tudi kakovost posameznih proizvodov v tem obratu v nočni izmeni nekoliko slabša kot v dnevnih izmenah. -v

● SLOV. KONJICE: Zaposlovanje mladih delavcev

Vse kaže, da so dokaj široke razprave o zaposlovanju mladih delavcev na območju konjiške občine le pomagale k uspešnejšemu reševanju tega dokaj važnega vprašanja za mlade ljudi. Samo v zadnjih dveh mesecih so razna podjetja zaposlila 9 mladih fantov, ki so v preteklem šolskem letu končali redno šolanje. Zanimivo je, da niti eden od teh nima vseh osem razredov osnovne šole, večina pa jih je obvezno šolanje kon-

čalo v 6. ali v 7. razredu osemletke. Vsi ti so dobili zaposlitev v lesni in gradbeni stroki ter v obrtnem podjetju »Ključavničarstvo«. Glede na to, da so še mladi, imajo vse možnosti, da se na delovnih mestih usposablja in priučijo ter tako lahko postanejo sčasoma kvalificirani delavci. V. L.

● »TOPOL« ILIRSKA BISTRICA: Odločili so se za rekonstrukcijo in združitve obratov

Pred kratkim je zasedal delavski svet lesno industrijskega podjetja »Topol« v Ilirski Bistrici in razpravljal o nujnosti rekonstrukcije in novogradnje obrata za izdelavo sedežev za stole in rekonstrukcijo sedanje-

ga obrata elektrožage. Rekonstrukcijo in novogradnjo in nato združitve obrata elektrožage, kjer naj bi stal tudi novi obrat, je delavski svet opravičil s tremi razlogi:

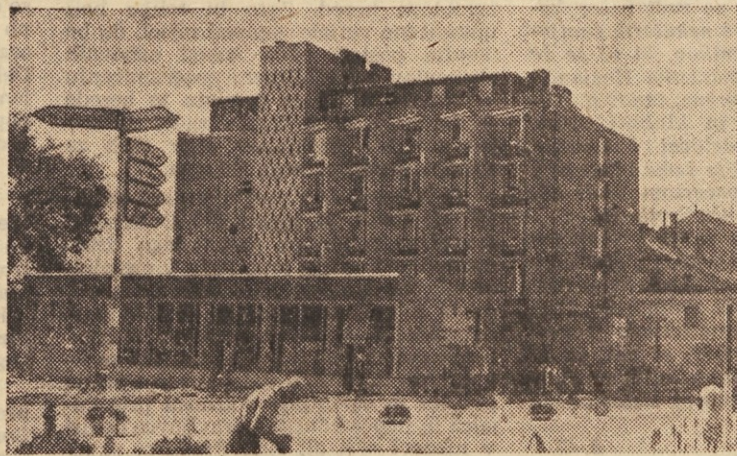
Prvič: ugotovili so, da sedanji obrat elektrožage zaradi svoje iztrošenosti ne ustreza več osnovnim, higienskimi in varnostnim pogojem dela in bi zahteval vsaka vložena investicija v ta obrat bila neekonomična in nerentabilna. Drugič: v plaču imajo združitev obrata »žage« in obrata »sedeži«, katera izdelki bodo namenjeni v glavnem na izvoz. Obrata bosta tvorila zaokroženo organizacijsko enoto, kjer bo mogoče s sortiranjem žagarske hlodovine doseči boljše ekonomske učinke, tako da bodo iz boljše žagarske hlodovine izdelovali sedeže, slabše pa uporabili za žagan les.

Tako bo možno doseči boljše porabo hlodovine, odpadki pa bodo nepotrebni prevozi med obrati, ki so do sedaj močno vplivali na režijske stroške. In tretjič: združena obrata bosta tvorila v administrativnem in gospodarskem pogledu eno ekonomsko enoto in se bodo v sklopu tega obrata gradile tudi nove sanitarne naprave. Sedanja menza pa bo lahko nudila vsem zaposlenim delavcem topli obrok hrane, kar do sedaj ni bilo mogoče in se je več kot 70 odstotkov delavcev hranilo pretežno z mrzlimi jedili, kar je nedvomno tudi vplivalo na učinek dela.

Sedanji načrt, ki ga je potrdil delavski svet, predvideva novogradnjo proizvodne dvorane parilnih jam, kotlovnice in garde-rob, preostali del sedanjega obrata elektrožage pa bodo prenovili. Predračunska vrednost rekonstrukcije in novogradnje predvideva 24 milijonov, vrednost osnovnih sredstev pa bi znašala nekaj več ko 4 milijone dinarjev. Za izdelovanje bukovih sedežev za izvoz nameravajo v podjetju dobiti vso bukovsko žagarsko hlodovino, ki je sposobna za luštenje in ki prihaja iz bližnjega surovinskega bazena v Ilirsko Bistrico. Ta količina se ceni letno okrog 6000 kub. metrov. S predvideno proizvodnjo 3000 m³ svežih furnirskih sedežev bo dosežen letni produkt v vrednosti 147 milijonov dinarjev. Nedvomno pa bodo prihranili dokajšen del denarnih sredstev z izboljšano organizacijo dela, saj bodo že po dosedanjih izračunih šli pri kubičnem metru furnirskih sedežev pri izdelavi od sedanjih 40 na 35 ur in bodo po sklepu

delavskega sveta tudi ta prihrane porabili za nadaljnjo modernizacijo še drugih obratov. Iz navedenega izhaja, da bo rekonstrukcija velikega go-

spodarskega pomena ter da bo veliko vplivala na porast storilnosti, predvsem pa na izboljšanje delovnih pogojev zaposlenih delavcev. jk

Turizmu na območju Postojne se odpirajo nove perspektive. Obisk Postojnske jame je iz leta v leto večji. Postojnčani pa želijo obdržati turiste tudi kakšen dan dlje. V novem hotelu »Kras« na Titovem trgu, ki ga bodo slovesno odprli v soboto popoldan, bo lahko udobno prenočevalo in uživalo gostoljubje ca 100 gostov

Varčevanje

na nepravem mestu lahko več škodi, kakor koristi

Pa vendar zaradi zanemarjanja razsvetljave neodgovorno zapravljamo na tisoče delavcem vid, eno najdragocenejših dobrin.

ELKO svetilko za vsak namen in za vsak prostor

Koristite brezplačne usluge: nasvete, ponudbe in projekte naših strokovnjakov za razsvetljavo. Sporočite nam svoje želje in težave. Skupno bomo lažje hitro rešili vsak problem razsvetljave.

ELEKTROKOVINA
MARIBOR

KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV •

to odgovorni samoupravni organi. Človek je največji zaklad v naši socialistični skupnosti in zato mora biti prav njemu posvečena največja skrb! MARIJA PUŠNIK

Nesreče lahko preprečimo

Človeštvo si že iz davnih časov prizadeva, da bi doseglo čimvečjo storilnost z namenom, da bi zvišalo narodni dohodek in s tem seveda tudi življenjsko raven. V naši socialistični ureditvi pa ni opaziti le želje za dvig storilnosti dela, temveč težimo za tem, da bi zadostili tudi humanizaciji dela.

Prizadevamo si proizvajati čimveč kvalitetnih dobrin, pri tem pa vlagati napore, ki se našemu zdravju ne bodo maščevali; to bi naj bilo v splošno

zadovoljstvo našega proizvajalca in pa v korist celokupne družbe. Le zdrav, zadovoljen in z znanjem oborožen delavec bo lahko kos svojim proizvodnim nalogam.

Naš delovni človek ne more biti le mehanski proizvajalec, ampak iniciator in kontrolor delovnega procesa. Prilaganje dela človeku in človeka delu je prešlo meje gole tehnike, kar je razvidno iz analiz fizioloških in psihosocialnih problemov. Ti se odražajo vedno intenzivneje v naši industriji.

Nesreče ne morejo biti neizogibne; nesreča je posledica človeških napak in pomanjkljivosti delovnega okolja. Lahko bi jih pravočasno preprečili, če bi poznali njihove vzroke. Ni potrebno še posebej poudarjati, da povzročajo nesreče pri delu ogromno trpljenje ljudi, nepotrebne gospodarske izgube podjetju in pa skupnosti.

Ze prva revolucija v industriji je ustvarila pogoje za borbo proti nesrečam. Delovni pogoji, ki so bili do skrajnosti nečloveški v tekstilnih tovarnah, so povzročili intervencijo države

z zakoni za varstvo ljudi pri delu. Z ustanovitvijo državne inspekcije dela pa je bila uvedena učinkovita kontrola za izvajanje zakonov.

Gibanja so se vedno bolj izpopolnjevala; zakonodajna in kontrolna dejavnost države je zavarovala delovnega človeka pred očitno kričečimi nevarnostmi za zdravje in življenje. Zavodi za nezgodno zavarovanje so izpopolnili to akcijo z ustanavljanjem lastnih varnostnih služb in z izboljšanjem preventivne akcije.

Končno smo prišli tako daleč, da so začele gospodarske organizacije z organizirano borbo proti nesrečam v svojih podjetjih. Tako so nastali novi poklici varnostnih inženirjev, zdravnikov-specialistov za medicino dela, industrijskih psihologov in socialnih delavcev, ki so s skupno borbo in prizadevanjem dosegli že lepe uspehe.

Zahvaliti se moramo uspešni dejavnosti navedenih organizacij, da je varnost pri delu v zadnjih petih desetletjih napredovala z velikimi koraki. Z odpravo očitnih nevarnosti postaja borba

vse težja in še bolj zapletena; navzlic vsemu ni nobenega dvoma, da ne bi mogla biti zmagovalna tudi v perspektivi, ki se bo še bolj približala končnemu cilju, odpravi nezgod v največ možnih človeških moči.

Varnost pri delu je povezana z raznovrstnimi in mnogoterimi tehničnimi, organizacijskimi, medicinskimi, psihološkimi, andrigoškimi in socialnimi faktorji samih proizvajalcev ter njihovega delovnega okolja. Zaradi izredne kompleksnosti varnostne problematike zahtevata raziskovanje in preprečevanje nezgod pri delu mnogokaterih služb in strokovnjakov.

Pri nas še ne moremo razvijati dejavnosti v mejah kot v kolektivu, ki ima že urejene posamezne službe in že kompleksno rešuje problem varnosti pri delu. Na tem področju smo kljub vsemu dosegli lepe uspehe, za kar se moramo zahvaliti samoupravnim in upravnim organom in vsem, ki so pravilno razumeli, da moramo zavarovati našega delavca pred poškodbami. -SA-

O programiranju izobraževanja

NA PRAGU NOVE SEZONE

DROBNE MISLI IN SPOMINI

Niti mesec več nas ne loči od začetka novega glasbenega leta, pa vendarle še ne poznamo vseh repertoarnih načrtov — kot že tolikokrat doslej... Ta simptom, ki ga gotovo povzročajo tudi objektivne težave, je vse prej kot spodbuden: fiziognomija neke sezone bi naj bila v zadnji konsekvenci stvar vsega kulturnega kroga, mi pa ga silimo, da pripravljeno program rad sprejme ali pa mora sprejeti — druge reakcije na objavljene sporede pri prici spreminjati kulturno politiko glasbenih institucij; gre za animiranje občinstva, za vzgojo njegovih nazorov, za sprejemanje in javno premišljevanje načel naše kulturne politike... ter šele po drugi plati za »prijemljive« sadove, ki bi jih vsakoletno razpravljamo o repertoarnih načrtih

(koncertnih, opernih, radijskih in televizijskih, šolskih, založniških in kulturno-prosvetnih) po določenem obdobju za gotovo prineslo. In tako naprej. Vsaj tri stvari pa so, ki se jih moramo spomniti na začetku sezone — kot dediščino in opomin: ● vprašanje glasbene kritike, ki se je znova zbudilo v začetni polemiki med prof. Marjanom Lipovškom in referentom Naših razgledov Primožem Kuretom ter je — kot že tolikokrat pri nas — obtiselo v zrak. Vprašanje, ki se v zadnjih 18 letih uporno in vedno znova ponavlja ter ga nič manj uporno (in vedno znova) puščamo na pol poti, nedorečenega, da nam lahko za hip spet ugane v spominu; ● boj za oživitve operete, ki ga je vodstvo Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru

(menimo, da po natančnem premisleku) postavilo pred svojo ožjo pa tudi (nepričakovano?) pred vso slovensko kulturno javnost. Obe se — in to je pri vsej bolj ali manj žalostni štortri resnično vzpodbudno — nikakor nista brezbržno prepustili »novosti«. Videli bomo, kaj sta dosegli; ● vprašanje, ki ga nenehno in dolga leta ponavljamo: vprašanje sodobnosti v našem glasbenem življenju. V zvezi z njim bogat spekter nenačetih, zgrešenih in uspelo rešenih vprašanj, ki jih naš čas — hoteli ali ne — dan za dnem meče tudi pred naše, večkrat v stare čase ali poceni rešitve zaverovane oči. O vsem tem bomo morali še mnogokrat spregovoriti. Tudi v sezoni, pred katere vrati stojimo ta čas.

B. L.

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Verjetno je med filmi, ki so pravkar na programu v ljubljanskih kinematografih, zanimivo omeniti domači film Aleksandra Petroviča »Dnevi«. Film so predvajali tudi na letošnjem puljskem festivalu, vendar samo v informativno operativni sekciji in o njem ni bilo slišati obširnejših pa tudi ne popolnejših komentarjev. Aleksandar Petrovič si je po uspehi filmski epizodi »Kaplje vode, bojovníci« kot spodbudi zadal dosti težje in odgovornejšo nalogo filmskega eksperimentiranja v dolgometažnem filmu. Tudi tokrat je njegovo osnovni atribut kamera in domiselna, izbrana ter celo s poezijo pretkana fotografija, kjer pa so ljudje s svojim živim udeleževanjem, akcijo in kot taki, osnovni členi celotnega dogajanja nekako v drugem

planu. V svoj film je tokrat sprejel le dva profesionalca: Ljubišo Samaržiča in Olgo Vujadinovič, toda njune prisotnosti ni znal izrabiti filmu v korist. Vse ostale nastopajoče je Petrovič posnel mimogrede na ulici, na tržnici, v stanovanjih in drugod, kjer se je pač trenutno mudil s svojo kamero. In ob vsem tem nič čudnega, da se je izgubil. Saj je z iskanjem svojstvenih posnetkov, ki so resnično največkrat vredni priznanja, izgubil osnovno nit dogajanja ter je zato ob reportažni ilustraciji beograjske vsakdanjosti povsem opešal vsebinski del filma. Morda je scenarist in režiser v eni osebi s svojo zgodbo o dveh mladih ljudeh, ki se srečujeta in razhajata, hotel najti nekaj sličnega Antonionijevemu brezcilju in življenjski

praznini. Tudi on si je izbral, rekla bi, Antonionijev motiv razčlenjevalca človeškega čustvovanja, oblikovalca moralnega problema dveh ljudi ter njune ljubezni in nezvestobe kot trenutnega stanja v večnem iskanju in prepletanju človekovega čustvovanja. Toda Antonioni je intenzivnejši v svojem iskanju in uspe podati v svojih delih več skladnosti in notranje vsebinske moči, kar pa je Petroviču ušlo iz rok. Osamela žena in študent sta v svojem obstoju in delovanju preveč slabotna in neizrazita, da bi lahko podala to, kar naj bi v polno zajela in izrazila kamera. Antonioni pravi: »Vedno vidim le človeka in kamero«, Petroviču pa je žal odigrala glavno vlogo v filmu samo kamera.

I. B.

Neizrabljene možnosti

JUGOSLOVANSKI FILM »DNEVI«

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

V tednu Škofjeloških prireditve, ki so bile organizirane tokrat prvič in bile posvečene 100-letnici smrti pisatelja in rojaka Škofjeločanov — Ivana Tavčarja — je bila pripravljena vrsta kulturnih prireditve. Med njimi zavzema brez dvoma prvo mesto dramatisirana povest Ivana Tavčarja — Visoška kronika, ki so jo Ločani letos zaigrali na škofjeloškem gradu. Čeprav so Visoško kroniko v Skofji Loki že igrali pred desetimi in več leti (v Puštalskem gradu), pa je vendar tako spektakularno niso še nikdar postavili. Režiser in dramatisator te povesti, domačin Pavle Polenc, je našel v scenografu Viktorju Molki in vrsti gledaliških amaterjev iz Skofje Lokke ter bližnje in daljne okolice, odlične sodelavce. Samo nekaj ugotovitev: ● Čeprav je bilo za pripravo kaj malo časa (ponovila se je tista naša stara napaka), pa vendar na predstavah potlej tega ni bilo čutiti.

● V štirinajstih dneh se je zvrstilo 9 predstav, kar je za amaterje, ki morajo opraviti še svoje vsakodnevno delo, brez dvoma precejšen napor. ● Predstava, ki je trajala štiri ure, je bila ob lepem vremenu lepo akustična, ob dežju pa je ta akustika splahnela, tako da bi bilo potrebno ozvočenje. Na to pa organizator ni pomislil. ● Stroški za predstave bodo predvidoma znašali nekaj nad štiri milijone dinarjev, samo z vstopnino pa so dobili nekaj nad tri milijone. ● Devet predstav si je ogledalo skoraj 9000 gledalcev, kar že samo po sebi priča o kulturnem pomenu te prireditve, kar je v času, ko govorimo o oživljanju turizma, še posebej vredno premisleka. ● Nekaj sto sodelujočim (vsi amaterji) sta le zadnja dva večera pomagala profesionalca (Mileva Zakrajškova in Jurij Souček), po mnenju režiserja zato, da bi v kvaliteti predstav bilo čutiti venomer neko napredovanje.

● V Skofji Loki zdaj razmišljajo, da bi prireditve pod imenom — Škofjeloške igre — postale tradicionalne. Poleg Visoške kronike pa so v Skofji Loki v počastitev Tavčarjeve smrti pripravili še literarni večer slovenskih književnikov (s sodelovanjem nekaterih najbolj znanih — Seliškar, Bor in drugi), ki je prav lepo uspel. Pripravili so tudi večer kormorne glasbe nekaterih škofjeloških umetnikov, ki so se že uveljavili (pianistka Kocjančičeva, trio Lorenz, tenorist Poldec Polenc) in klubski večer, kjer je sodeloval študentski oktet iz Skofje Lokke in s med njihovim koncertom brali odlomke iz Tavčarjevih del. Če vsemu temu pridenemo še zelo uspeh nastop gledaliških amaterjev iz Poljan, ki so tudi v Skofji Loki predstavili Tavčarjevo dramatisirano povest Cvetje v jeseni, se zdi, da bi bilo to živahno kulturno delo vredno še naprej sistematično razvijati.

J. G.

Teden Škofjeloških prireditve

OB STOTI OBLETNICI SMRTI IVANA TAVČARJA

Prizor z letošnje uprizoritve Visoške kronike na dvorišču škofjeloškega gradu

Ze v prejšnjem razmišljanju smo ugotovili, da podatki, ki jih je zbrala ljubljanska delavska univerza Borisa Kidriča, dajejo po eni strani slutiti o izredno veliki potrebi po sistematičnem in predvsem kontinuiranem družbeno ekonomskem izobraževanju državljanov ter po drugi o naravnost protislovni nerazvitosti samega sistema tovrstne vzgoje in izobraževanja. Če namreč odštejemo ne le premalo sistematično temveč pogosto tudi samo priložnostno družbeno ekonomsko vzgojo na kateri koli stopnji rednega šolskega izobraževanja ali pa kot dopolnilo pri strokovnem izobraževanju v izobraževalnih centrih, lahko ugotovimo, da so praktični organizator tovrstnega izobraževanja pravzaprav samo delavske univerze.

Tako postaja v nadaljnjem programiranju družbeno ekonomske vzgoje ip izobraževanja državljanov osrednje in hkrati izhodiščno vprašanje: ali sploh še lahko vztrajamo pri doslej razvitem sistemu družbeno ekonomskega izobraževanja?

V odgovor na tako zastavljeno vprašanje se spet lahko poslužimo podatkov, ki jih je zbrala ljubljanska delavska univerza Borisa Kidriča kot ena izmed najbolj razvitih vzgojno izobraževalnih institucij na tovrstnem področju. Ti podatki — čeprav organizatorju ni mogoče očitati, da bi doslej slabo razvijal tovrstno izobraževanje — pa pričajo, da bi pri sedanjih stopnji razvitosti družbeno-ekonomskega izobraževanja šele v sedmih letih zajeli v intenzivnih oblikah vse že zdaj aktivne sindikalne delavce, člane samoupravnih organov v osmih letih, medtem ko bi se sedanjih člani Zveze komunistov na področju ljubljanske občine Center zvrstili v večerni politični šoli šele v približno 140 letih.

Toliko, če bi v prihodnjem razvoju naših ekonomskih in družbenih odnosov ohranili status quo, če bi zaustavili mehanizem nadaljnega razvoja in čedalje večje demokratizacije družbenega življenja in seveda — če bi nam tudi uspelo, da bi državljeni toliko časa živeli. Po svoje smešne zahteve, toda številke jih v celoti potrjujejo. Sicer pa o teh absurdnih skorajda ne kaže več izgubljati besed. Zato bi toliko bolj upravičeno veljalo zapisati misel, da bo morala postati eden izmed osnovnih elementov v nadaljnjem programiranju — seveda v širšem pomenu te besede — družbeno ekonomske vzgoje in izobraževanja državljanov prav skrb za smotrni razvoj samega sistema.

In kot smo že v prejšnjem razmišljanju ugotovili, bi moral dobiti sleherni državljan minimum potrebnega družbeno-ekonomskega znanja že v osemletni splošno izobraževalni šoli. Se pravi, da bi mu morala dati že ta šola najpotrebnejše osnove ekonomskih in družbenih zakonitosti razvoja, mu tako omogočiti, da takoj tudi dejansko uveljavlja pravice in izpolnjuje dolžnosti proizvajalca in neposrednega upravitelja bodisi v njegovi ožji ali širši družbeni skup-

nosti. Vendar to ni edini pogoj, da bomo razvili zares funkcionalen sistem družbeno ekonomske vzgoje. Za uresničitev tega je namreč treba v celoti uveljaviti načelo, da mora postati družbeno ekonomsko izobraževanje sestavni del učno-vzgojnega procesa na vseh stopnjah rednega šolskega izobraževanja tudi setavni element strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja na delovnih mestih. In slednjic, z ustanovitvijo delavskih in ljudskih univerz se tudi v ničemer ni zmanjšala soodgovornost družbeno-političnih organizacij za družbeno ekonomsko vzgojo državljanov!

Hkrati s tem pa bo brččas v neposrednem programiranju vsebine družbeno ekonomske vzgoje državljanov treba upoštevati še dvoje načel. Najprej: programiranje naj bo zasnovano na osnovi zahtev, nalog in dolžnosti bodočih ali sedanjih delovnih mest, funkcij in sploh vloge v družbeno političnem življenju. Nato: tudi v družbeno ekonomskem izobraževanju bo potrebno osvojiti načelo postopnosti in s tem sistematičnosti v vzgojno izobraževalnem procesu.

Z gotovostjo lahko trdimo, da doslej v družbeno ekonomski vzgoji in izobraževanju ni bilo uresničeno niti prvo niti drugo načelo. In prav »zategadelj« vedno znova ugotavljamo, da je tudi to izobraževanje, kolikor ga pač že je, v večini primerov funkcionalno. Konkretne pojave oblike te nefunkcionalnosti so seveda lahko kaj različne. Od tega, da mladina sprva le poredkoma aktivno poseže v samoupravljanje in gospodarjenje, da mladi tehnični strokovnjaki na vodilnih delovnih mestih ne poznajo osnovnih zakonitosti gospodarjenja, da se pogosto po njihovi krivdi zaostrojuje medsebojni odnosi... in slednjic do tega, da pogosto tudi v družbeno političnih organizacijah, v organih družbenega upravljanja s stariimi oblikami in metodami dela zvedenimo sicer novo vsebino.

Pa bi morda za vse to morali pripisati krivdo samo delavskim univerzam, pač zato, ker so edina ustanova, ki se je začela načrtno ukvarjati z organizacijo družbeno ekonomskega izobraževanja? Ne — prav zaradi tega, ker so edina. In za gotovo tudi ne bo bistveno drugače, dokler tudi bodo edini organizatorji tovrstnega izobraževanja. Delavska univerza namreč že po svojem osnovnem konceptu lahko samo izpopolni vrzel v vzgojno izobraževalnem procesu, ne more pa ga v celoti ustvariti, kot to nekateri zdaj mislijo.

Res pa je, da bo treba tudi samo vsebino vzgojno izobraževalnega procesa na področju družbeno ekonomskega izobraževanja delavskih univerz še v marsičem izpopolniti. In tudi v tem primeru je eden izmed osnovnih problemov — boljše programiranje tovrstnega izobraževanja.

In spet so lahko spoznanja ter sploh praksa ljubljanske delavske univerze Borisa Kidriča dragocena izkušnja, vredna v marsičem posnemanja in posplošitve. Tako je pri njih osnovni princip v programiranju družbeno ekonomskega izobraževanja najprej ugotoviti potrebe po izobraževanju, bodisi na osnovi problematike posamezne delovne organizacije bodisi na osnovi zahtev delovnih mest, funkcij in položaja v družbeno političnih organih, organih delavskega in družbenega upravljanja. Zato tudi konkretni programi ne morejo biti vnaprej določeni, temveč so odvisni od povsem specifičnih zakonitosti ekonomskih in družbenih odnosov posameznih delovnih organizacij, kolektivov, družbeno političnih organizacij. S tem pa je seveda neizbežno povezana zahteva, da predavatelji temeljito spoznajo te specifične odnose, kar pa jim kasneje samo omogoča, da v posredovanju materije uveljavijo načelo: od praktičnih primerov v teorijo in iz teorije v prakso.

Sestavni del programiranja izobraževanja pa je tudi ugotavljanje potreb po znanju s pomočjo preverjanja že pridobljene razsežnosti obzorja posameznih udeležencev. S tem so si hkrati zagotovili to, da se v sami vsebini izogonejo nepotrebnim obremenitvam, nepotrebno ponavljanju, da z razporeditvijo slušateljev v posamezne skupine, pač odvisno od že dosežene stonje znanja, lahko zagotove funkcionalen izobraževalen proces.

In na delavski univerzi Borisa Kidriča pravijo, da tako zasnovano programiranje prinaša zadovoljive rezultate v vzgojno-izobraževalnem procesu. Končni testi so jim na primer v minuli izobraževalni sezoni izpričali po zaključeni intenzivnih oblikah izobraževanja povprečno 15,3% napredek in za približno 10% večji, kot je bil sezono pred tem.

S. B.

STAR PROBLEM — dopolnjen z novimi podatki

Pravzaprav smo o problemu že dalj časa govorili. Na pamet sicer, brez potrebnih številsk sivo ugotavljali in zahtevali, da se pri nas diplomirani ekonomisti zaposlujejo vsepovsod drugje, le v industriji, da jih ni moč spraviti. Tako nekako smo ugotavljali pred tremi leti, lani in letos in končno pri tem še pridali: če pa diplomirane ekonomiste le dobimo v industrijo, potem je to dokaj redek primer, v manjšini so, ali pa služijo podjetju svoj dolg, torej tistega, ko so leto ali dve dobivali štipendijo in morajo zdaj za isto dobo ostati v kolektivu. Lahko pa trdimo za polovico teh ekonomistov (štipendistov), da že danes, ko štipendije morda niso še niti »odslužili«, že razmišljajo o tem, kje še bodo po končani štipendijski dobi zaposlili.

Pravim, problem je star. In če smo ga se doslej le slutili, potem zdaj ta ugibanja lahko potrdimo tudi s številkami. V začetku leta 1963 je Društvo ekonomistov v Ljubljani izvedlo med diplomiranimi ekonomisti svojega območja anketo. V njej so zajeli 345 diplomiranih ekonomistov od skupno 430, kolikor v Društvu menijo, da jih je stalno zaposlenih na tem področju. Toda čeprav je anketa zajela le nekaj več kot 80 procentov vseh diplomiranih ekonomistov na ljubljanskem področju, nam vendarle tudi to daje dokaj objektivno sliko in konkreten primer za razmišljanje.

Pravzaprav neverjetno. V ljubljanskem območju je skoraj 22% vseh diplomiranih ekonomistov (samo tistih, ki so v anketi zajeti), zaposlenih v zunanji trgovini, potem jih je nekaj več kot 16% zaposlenih še po raznih zavodih, 9% jih je zaposlenih v prosveti in tako naprej. V industriji pa, ki bi potrebovala največ tega kadra, pa jih je zaposlenih le 14% (ali v številki — 49 ekonomistov od skupno 345 anketiranih). Komentar k temu odstotku in številki končno ne bi bil niti potreben. Lahko bi vse skupaj zaključili s stavkom: struktura zaposlitve diplomiranih ekonomistov je zelo neugodna. Toda tako pavšalno ugotavljamo že nekaj let, tako da bi sedaj na konkretnem primeru že lahko gradili malo naprej. Zato bi se zdaj, ko imamo napravljeno to anketo, že lahko vprašali: Zakaj je ta struktura tako neugodna? Ali je to značilno samo za ljubljansko področje? Ali je drugod; v kranjski, novomeški, mariborskih komunah itd?

Zal lahko trenutno iščemo odgovor le na prvo vprašanje, kajti na drugih področjih Slovenije takih analiz, kot so jo napravili v Ljubljani, še nimajo in še kar naprej resnignirano ugotavljajo: — Pri nas utegne biti stanje še slabše, kot so ga ugotovili v Ljubljani. Toda pojdemo nazaj h konkretnemu primeru in si ponovimo: Pri zaposlovanju diplomiranih ekonomistov ugotavljamo dve skrajnosti. Koncentracijo v zunanjetrgovinskih podjetjih in nekaterih ustanovah (družbeno ekonomski centri) na eni strani ter relativno nezasedena delovna mesta v produktivnih dejavnostih na drugi strani.

Toda zakaj? Zakaj tako stanje? Mar so temu krive razlike v osebnih prejemkih med onimi, ki so zaposleni na primer v zunanjetrgovinskih podjetjih ali zavodih, in tistimi, ki zasedajo delovna mesta v industriji, v neposrednih proizvodnih organizacijah.

Če je denar skoraj vedno vzrok za spore (še posebno kadar gre za osebne prejemke), pa je treba glavni vzrok pri reševanju tega problema iskati drugje. Diplomirani ekonomist in vodja Društva ekonomistov, tovariš Franci Merhar, o tem problemu pravi:

»Skušal bom opredeliti vzroke, ki so privedli do tako kritičnega stanja v strukturi zaposlitve, ter nanizati nekaj primerov iz ankete.

Problem, torej tisti najvažnejši, bi bil po mojem mnenju in pa mnenju tistih, ki so v anketi sodelovali, predvsem v načinu vodenja in upravljanja v gospodarstvu, ki je v naših razmerah v zadnjem desetletju doživel temeljito preobrazbo s preobrazbo gospodarskega sistema. S temi preobrazbami pa postaja vedno bolj poudarjena vloga in mesto ekonomista v neposrednem produkcijskem procesu v podjetju. Poudariti pa je treba še vedno opazne posledice neposrednega upravljanja in vodenja v mentaliteti nekaterih »strokovnjakov« glede zaposlovanja visoko kvalificiranih kadrov na sploh. V takem okolju ima le tehnično izvršilni kader ugled in spoštovanje ter jasno tudi dominantni položaj. Ekonomista delovna mesta so tako v večini zasedali in jih še zasedajo predvsem »strokovnjaki«, ki za svoje posle niso bili usposobljeni. Ekonomistom, predvsem mlajšim, so po vsem tem ostajala prosta delovna mesta, ki ne ustrezajo njihovi strokovni izobrazbi, postali so v večini primerov le izvajalci ekonomske odločitve, torej tehnično

operativni operativci. Anketiranci so nas tako opozorili tudi na primere, ko vodilni kader zahteva od pravkar diplomiranega ekonomista izpolnjevanje nalog, ki jim zaradi premajhne prakse niso kos. V očeh teh je bil namreč zaželen tehnično operativno izurjen profil ekonomista. In ker to ni bil in ker bi bilo zgrešeno, če bi bil, je vse to posredno vodilnemu kadru v nekaterih prilikah služilo kot orožje, ki so ga žal čisto uporabljali, ko so ob raznih prilikah nastopili proti uveljavitvi, priznanju in ustrezni zasedbi delovnega mesta, ki naj bi ga zasedli ti mlajši ekonomisti. Precejšnja fluktuacija diplomiranih ekonomistov je bila le zunanji odraz takšnega delovnega vzdušja, ki ga v največ primerih zasledimo ravno v produkcijskih podjetjih.

Če je torej glavni problem, da se diplomirani ekonomisti nečejo vključiti v proizvodna podjetja, v zastareli miselnosti in strahu nekaterih strokovnjakov, ki se boje za svoje položaje in ker je v tem glavni problem, potem bi bilo pričakovati, da bomo pričeli rano celiti prav na tem mestu. Toda zdraviti to rano pomeni, da bo to dolgotrajen postopek in prvi, ki bi se tega morali lotiti, so pravzaprav prav tisti ekonomisti, ki že po prvih težavah, na katere naletijo v takih kolektivih — odidejo na boljše delovno mesto in če že ne na boljše, pa vsaj na taka, kjer jim položaja ne bo potrebno šele uveljavljati, pač pa bo le-ta že utrjen.

Toda, ali je s tem problem že rešen? Osebn problem že, družbeni pa se s takim zmagovanjem le še povečuje.

Zanimivo bi bilo izvedeti, kakšna delovna mesta zavzemajo vsi ti anketirani ekonomisti, da jim tudi tu oecimo vlogo, ki jo, oziroma bi jo morali odigrati. Največ je med anketiranimi referentov, nekaj nad 30%. Ti niso samostojni. Samostojnih je na ljubljanskem področju namreč le 16 procentov, za njimi pa slede analitiki, prosvetni delavci, pripravniki itd.

Če zdaj postavimo vsem tem diplomiranim ekonomistom še eno vprašanje, in sicer (v anketi so ga postavili): Ali delovno mesto, oziroma delo, ki ga opravljate, odgovarja vaši strokovni kvalifikaciji? Ne smemo se po vsem tem začuditi, če jih je v anketi kar 80 od skupno 345 anketiranih odločno reklo »ne« in jih je 58 med njimi s svojim delovnim mestom le delno zadovoljnih. In še zanimivost; negativno so v večini odgovorili predvsem tisti, ki so zaposleni v proizvodnih delovnih organizacijah.

Zakaj tak odnos do diplomiranih ekonomistov? V dolgih letih študija so si brez dvoma ti strokovnjaki pridobili znanje, res predvsem teoretično, a znanje, ki bi ga zdaj razmeroma lahko dopolnili s praktičnim delom. Toda zakaj jim tega v proizvodnih podjetjih preprosto ne omogočijo?

Tako pa praksa prenekaterokrat razkriva, da v mnogih delovnih organizacijah — če že imajo zaposlenega diplomiranega ekonomista — ta kader bodisi ne zaseda mest, za katera se je v šolah izpopolnjeval, bodisi da mora opravljati posle, ki bi jih lahko tudi kdo drug z nižjo strokovno izobrazbo? In zakaj so slednji diplomirani ekonomisti zaposleni po šolah kot pedagogi, če pa bi bili drugod veliko bolj potrebni in če tudi niso usposobljeni za pedagoški poklic? Kaj res samo zaradi ugodnosti, ki jim jih poklic pedagoga prinaša? Bržkone to ne bo držalo.

In še eno vprašanje: Zakaj diplomirani ekonomisti večkrat ostajajo ob strani, ko se rešujejo vprašanja, za katerih rešitev so usposobljeni prav oni? Praksa namreč kaže tudi take primere.

Res čudno? Vse to nas opozarja, da je vpliv velikega števila zaposlenih diplomiranih ekonomistov na poslovno politiko v delovnih organizacijah precej omejen. Ali drugače povedano: v mnogih kolektivih še niso spoznali, zakaj naj bi jim sploh služil tak diplomirani ekonomist, morda so ga v delovno razmerje pritegnili samo zato, ker imajo takega strokovnjaka nastavljenega tudi v sosednjem podjetju. Toda z vstopom tega, morda resničnega strokovnjaka, se pogosto v podjetju nič ne spremeni. Kajti niso si odgovorili na vprašanje — kje in kako jim bo ta novi strokovnjak lahko najbolje koristil!

Dejstvo, da ti diplomirani ekonomisti nimajo možnosti vplivati na poslovno politiko in sploh na gospodarjenje v kolektivu, je po eni strani škodljivo za kolektiv sam, po drugi strani pa vse to zavira strokovno rast ekonomistov, zaposlenih pri takšnem podjetju.

Visok odstotek zaposlenih diplomiranih ekonomistov na delovnih mestih, ki ne ustrezajo njihovi strokovni usposobljenosti, pa opozarja na nov —

družbeni problem. Diplomirani ekonomisti se namreč tudi sami prenekaterkrat zadovoljujejo z neustreznim delovnim mestom (to je potrdila tudi anketa) in to samo zategadelj, da bodo še nadalje ostali v centru (v tem primeru v Ljubljani), ker pač imajo kot stanovalci tu tudi večje ugodnosti. A ob tem na podeželju in manjših mestih zama čakajo na diplomirane ekonomiste, čeprav so potrebe po tovrstnem kadru pri njih še posebno velike, bi vsaj morale biti.

In tako bomo rešili ta problem? Najbrž ne drugače, kot da tudi na podeželju in v manjših mestih pričnejo pravilno vrednotiti delo takega ekonomista in da mu za to delo zagotovijo ustrezne osebne prejemke.

Problemov je torej več kot dovolj. Tokrat smo jih našli le iz ene teritorialne enote. Upajmo pa, da bodo ljubljanskemu vzgledu sledili še drugod, da bodo napravili ankete ali analize, da bodo potem na podlagi le teh našli tudi pota, kako napake in pomanjkljivosti odpraviti. Le v tem primeru nam bodo take ankete lahko tudi koristile.

Torej, ne bi smeli le registrirati trenutnega stanja, pač pa bi morali na podlagi teh anket in analiz preiti h konkretnim akcijam.

J. G. Odmor

Foto: Marjan Zaplatil

KINEMATOGRAF NA KOLESIH

V Kočevju iščejo možnosti, kako približati film prebivalcem

Danes pogosto pravimo, da ima kinematograf že skoraj vsaka večja vas. In uveljavilo se je — seveda nenapisano in nepotrjeno mnenje — da obisk filmske predstave, pa naj bo že ta bližje ali daleč, ni vprašanje. Ljudje radi in mnogo hodijo v kino.

Take površne trditve, ki jih beremo tudi v našem časopisu, ni jemati resno. Posebno še, če dodamo, da je film kot ena v resnici najbolj razširjenih in množičnih kulturnih in »kulturnih« pridobitev sodobnega časa postal prav zaradi svoje množičnosti vpliven faktor v našem življenju in je zato tudi roditelj vprašanje, kakšen naj bo, kako in kje ga naj predvajamo, zakaj.

Poglejmo, kako je s temi rečmi na Kočevskem, v tej odročni komuni, v kateri majhna industrija, skromni komunalni dohodki, neprestano izseljevanje ljudi, skromna kulturna tradicija, pa še slabe prometne zveze doslej niso mogle kaj prida razviti domačega kulturnega življenja, kaj šele redna kulturna gostovanja, obiske... Na Kočevskem je torej tistih pet rednih kinematografov, ki jih imajo, in štirje, ki leže že v sosednji republiki, pa jih obiskuje tudi slovensko prebivalstvo, neobhodno potrebne vir pisanega doživljanja in razvedrila v prostem času. In, kaj ko si ti kinematografi, ki so za nekaj sto kilometrov in na nekaj tisoč prebivalcev ter še zdaleč ne pomenijo »kino v vsaki vasi«, res polni? Ne. Čeprav je prav na tem območju še mnogo ljudi, ki niso nikoli videli trepetajočega platna, se dogaja, da sedi pri projekcijah v rednih kinematografih le 30 do 50 ljudi, samih domačinov, nobenega »zamejca«.

Filmski svet pri občinski Zvezi Svobod in prosvetnih društev v Kočevju se je začel vpraševati, zakaj vse to in kako vendarle približati filmsko umetnost prebivalstvu. Našel je kaj preprost izhod, ki pa še zdaleč ni tako lahak, kot se zdi na prvi pogled. Ustanovil je potujoči kinematograf, seveda s 16 mm filmskim trakom, in ga priključil delavski univerzi v Kočevju. Tri projektorje so posodile tri delovne organizacije s pogojem, da jih univerza vzdržuje in jim jih da na razpolago, če jih bodo potrebovale same. Toda v enoletnem popotovanju kinematografa te organizacije še niso rabile svojih projektorjev, ki so jih pa morale nekoč nabaviti za nemajhna sredstva! Delavska univerza iz vstopnega od predstev krije stroške za prevoz in kinooperaterja, medtem ko filmski svet pri občinski zvezi Svobod finansira izposojevanje filmov in film-

ski list, ki izide ob vsakem filmu, ter sploh vodi programsko politiko. Na potujoči kinematograf, ki ima v 15 krajih redne predstave vsakih 14 dni in bo šel letos v še 10 novih krajeh, zlahka privabi tudi do sto obiskovalcev. Ljudje v kočevski komuni so torej še vedno zelo navezani na svoje ozko prebivališče, vendar hvaležni in dojemljivi gledalci. Čeprav pri potujočem kinematografu v Kočevju še ne bi mogli govoriti, da je njegovo predvajanje tudi po tehnični plati resnično kulturni dogodek, saj projekcija filma v vseh mogočih in nemožnih prostorih (po šolah, klubih, za temjenih sobah...), bi tudi ne mogli reči, vsaj kolikor lahko povzamemo iz besed tovariša Cetinskega, predsednika filmskega sveta pri občinski zvezi Svobod, da so pripravljene površno. Tako imajo zdaj v komuni 10 kinooperaterjev, ki so lani obiskovali tečaj, potem ne pozabimo na filmski list. Ta ne pretresa filmov zelo kritično, marveč bolj po vsebinski plati. Tovarišu Cetinskemu se zdi tak način trenutno, ko s filmom tako rekoč še orjejo ledino, bolj dostopen in učinkovit. In končno, projekcije potujočega kinematografa, ki terjajo zaradi majhnih navojev filmskega traku dva do tri odmore, je filmski svet pri občinski zvezi Svobod lepo izkoristil za neke vrste filmsko vzgojo. Med odmori ljudje prebirajo filmski list ali prišluhne komentarju, ki ga pove ta ali oni poznavalec sedme umetnosti.

Od kod ideja filmskega lista in ta neposredna, nevsiljena filmska vzgoja? Lani so namreč v Kočevju ustanovili tudi filmsko gledališče. In vsak film, ki je šel na pot po komuni, je doživel premiero v tem gledališču. Seveda s komentarjem. Komentar pa so pozneje ponatisnili. S časom se je pokazalo, da so se ljudje filmskega lista tolikanj navadili, da godrnjajo, če ga morebiti ni. Vse, kar kmo doslej povedali o kočevskem kinu na kolesih, je prav gotovo, pa naj se v praksi kažejo že kake vrzeli ali ne, domiselna akcija, ki jo je rodila jasnovidnost. Jasnovidnost, ki je pri nas še tako pogrešamo (nikar si ne delajmo utvar!). Obenem pa samo prvi del te kočevske »zgodbe« o šestem kinematografu.

Ta kinematograf pač potrebuje — filme. Na 16 mm traku. V splošni težnji, da bi preuredili filmska platna v Sloveniji v vse možne in nemožne sisteme za široke projekcije in naj je to potrebno, ekonomično ali ne na eni strani, na drugi pa ob ugotavljanju potrebe po filmski vzgoji in posredovanju resnične kulture s pomočjo filma, smo pozabili, da imamo še območja, kakršno je na primer tudi kočevsko, ki so močno odvisna od 16 mm filmov. Razen podjetja »Vesna film« so naša distribucijska podjetja prenesla pravice izdelovanja filmskih kopij na Zvezni zavod za ozkotračne filme. Zavod pa zahteva, v tem primeru od kočevskih organizatorjev, da kopije odkupijo. In ne skušajmo ugotoviti, kakšne so te kopije mnogokrat Ker je danes prevladovalo mnenje, da ozkotračni film bolj ali manj služi le za vzgojni pripomoček pri filmski ali kakih drugih vzgoji, je med njimi le malo umetniških filmov in niti enega barvnega. Če pa vidimo, da so mnogi v Kočevju v kinu prvič, je očito, kplikšnega pomena so zanje prav umetniški filmi in filmi lažjega, zabavnega žanra. Pogosta se »zgodijo, da preveč učena ali poljudnoznanstvena projekcija gledalca odbije. Zato drugič raje ostane doma.« In eden izmed vzrokov, da zapuščajo ljudje Kočevsko, je tudi družabno mrtvilo, ki vlada v njem.« (Cetinski.)

V Kočevju si ob vsem tem le težko pomagajo iz zadrege. Filme si preskrbijo iz drugih republik, izposojajo si jih od tujih ambasad, no — in vsi ti filmi pač ne poznajo slovenske govornice ali slovenskih podnaslovov. Filmi pa so le! Samo...? Distribucijska podjetja se »izgovarjajo, da ni 16 mm filmov zato, ker ni kinematografske mreže.« »Toda mreže tudi ne more biti, ker ni filmov.« je mimogrede omenil tovariš Cetinski v najinem pogovoru. Začarani krog, kajne? Celu v pravljicah se le težko »odčara«.

Filmski svet pri občinski zvezi Svobod in prosvetnih društev v Kočevju ima v načrtu še kinoteko za ozkotračni film. Stekla bi naj to leto.

Gotovo ne bo napak, če povemo, da so se ozkotračni filmi v Kočevju uporabljajo v zadnji sezoni tudi v druge namene, ne le za redne projekcije potujočega kinematografa. Nekaj primerov: Ob transfuzijski akciji so namesto predavanja predvajali film o odvzemu krvi in natisnili filmski list. Imeli so teden tehničnih filmov. S filmi so opremili tudi predvolilna zborovanja... 16 mm filmi so v Kočevju po želji na razpolago vsem šolam in organizacijam.

Po še nekaj besed za konec. V član-ku smo omenili filmski svet pri občinski zvezi Svobod, delavsko univerza, tovariša Cetinskega, pogosto pa smo govorili kar na splošno. O Kočevju in njegovih prebivalcih. Človek pač dobi pri njih vtis, da je vseeno, kdo organizira, vodi ali poseduje kinematograf. Bistveno je le, da dela in kako dela. Zato — vsakdo prispeva nekaj. ALA PECE

Hand Hellmut Kirst:

TOVARIŠI

51

»To se pač opazi, ne da bi se človek pogovarjal.«

»In kakšen je tvoj odnos?«

»Še sploh nisem razmišljal.«

»Saj si še tudi premlad,« je prodrljivo zadržal Gisenius. »Prej kot v štirih letih ne smeš misliti, da bi si ustvaril družino! Žena pa ti mora biti seveda družbeno in umsko povsem enakovredna, in kar se tiče izvora...«

»Mogoče pa sploh nočem čakati štiri leta! Razen tega tuhtam, da bi obesil svoj dvomljivi pravni poklic na klin. Prepričan sem, da mi bo mama pri tem pomagala. Morebiti bo prepisala name del svojega premoženja...«

»Kaj ti pride na misel!« je planil Gisenius. »Si se z mamom že kaj pogovarjal?«

»Se ne, rad pa bi se že zaradi tebe.«

»Zaradi mene?«

»Da... če se namreč poročim, bi mama lahko stanovala pri nas! In ti bi imel proste roke za svojo politično kariero. Bi ne bila to čudovita rešitev?«

»Največja predrznost, ne pa rešitev!« Gisenius se je dvignil. »Takšne kriminalne misli si lepo izbij iz glave! Ne pustim, da bi me pri skrbi za mojo bolno ženo kdorkoli prekosil...«

»Najbrž od danes naprej!« Klaus se je mórál nehote smejeti.

Gisenius je že stal pri vratih.

»Med drugim bi bilo najbolje, če bi se v naprej pripravil za državni izpit v drugem kraju. Tu te očitno vse preveč reči ovira. Mama, tisto dekle... tega ne trpim več!«

Zvečer tega dne — in sicer malo pred polnočjo, sta bila dva telefonska po-

govora, ki nista ostala brez posledic. Ko so ju pozneje skušali obnoviti, so se pokazala precejšnja protislovja. Pri tem pa sta zvenela tako nedolžno.

Prvi pogovor — direktor hotela Hirsch kliče stanovanje advokata Giseniusa — čas 23h, 44' do 46'.

Hirsch: »Nujno moram govoriti s tabo!«

Gisenius: »Na žalost še študiram akte. Saj veš, podnevi človek od same politike ne pride do ničesar. Mogoče mi povej po telefonu, kaj se je zgodilo.«

Hirsch: »Tvoj detektiv, tisti gospod Tantau, je bil pravkar pri meni. Povedal mi je, da možki, ki sem ga imel zadnjič v kavarni Pariz za Meinersa, brčkone sedi ob tem času v restavraciji »Črna mačka«. Toda zadržno se zdi, da ta mož sploh ni Meiners. Pisal bi se naj Siebert... Kaj bi storili?«

Gisenius: »Premislil bom. Hvala ti, da si me poklical.«

Drugi pogovor — Gisenius s Frammlerjem — čas: 23h 48' do 23h 51'.

Gisenius: »Dragi moj prijatelj... rabim pametnega in tudi odločnega moža...«

Frammler: »Torej mene!«

Gisenius: »V restavraciji »Črna mačka« naj bi sedel možakar, ki ga je Hirsch imel zadnjič v kavarni »Pariz« za Meinersa. Ime — Siebert. Treba je seveda točno ugotoviti, kdo v resnici je. Morda s pomočjo njegove osebne legitimacije, ali dokumentov... Bi te veselilo, da bi si ga od bližje pogledal?«

Frammler: »In kako! »Črna mačka« je ravno pravi kraj.«

Gisenius: »Lahko pokličeš Bennickena! Pelje naj te in spremilja v lokal.«

Frammler: »Velja.«

Gisenius: »Skušaj se spustiti z možakarjem v pogovor! Mogoče boš lahko videl njegovo legitimacijo. In če res ni Mei-

Tovariši

52

ners... morebiti ima vzrok, da se izdaja za Meinersa. Morebiti so tu zakulisniki... Frammler: »Ugotovil bom.«

»Konec dela!« je rekel Frammler lastniku »Črne mačke«. »Polijska ura.« »Gotovo nisi čisto priseben.« je odgovoril gospodar Mačke. »Polijska ura je pri meni ob enih.«

»Zdaj je ena!« Frammler se je smehljaj. Pri tem je predrzno otipaval ročno uro, ki je kazala četrť čez polnoč. »Pošlji k vragu svoje umazane goste — razen enega, ki ti ga bom opisal. Plačam zaslužek, ki se ti s tem izmuzne.«

Krčmar je preišljal. »Ludwig, tako dobri gosti... To je malodane že sodček piva...«

»Sklenjeno.«

»No — pa dajmo!«

»Se trenutek. Najprej bi si rad pogledal, kdo vse poseda pri tebi.«

V sobi je bilo več ko deset ljudi, sedeli so ob lesenih mizah, ki se jim je poznalo da so jih ribali le v velikih presledkih. Na stenah plakati za pivo, zastavica združenja in skupinske slike.

»Tisti tam,« je pokazal Bennicken in dvignil svoj robati podbradek.

»Človek,« je pričel Frammler, »ta ima po vedenju nekaj skupnega z Meinersom. Sicer je pa nemogoče, da bi bil Meiners...«

»Bova videla...«

Frammler je razumel. Stopil je k točilnici.

»Poslušaj, ljubi moj bezniki krčmar — zdaj boš postavil svoje goste na sveži zrak. Ostal bo na žalost samo eden, h katerega mizi bomo prisedli. Ta ima potem toliko kot neomejeno policijsko uro. Razumel?«

Tovariši

53

»Uboga para,« je odvrnil možki in izpil tudi brinjevec. »Krčmar!« je zaklical z raskavim glasom. »Se enkrat isto!«

Frammlerjevi očesci sta se jelj svetlikati. Pogledal je Bennickena in opazil, da sta istih misli.

Gostilničar je medtem opravil vse delo. Poslednji gostje so se odpravljali k izhodu in puščali za sabo v majhnem prostoru vonj po pivu in oblake tobakovskega dima.

»Prinesi našemu prijatelju, kar zahteva,« je Frammler dejal gostilničarju in pri tem s palcem pokazal na moža, ki je kot zagoden sedel med njim in Bennickenom. »Majhno okrepčilo mu prav gotovo ne more škoditi.«

»Hvala,« je rekel možki. »Zdaj pa pojdite že h kakim drugim miz! Zdaj je v sobi vendar dovolj prostora!«

»Čil dečko — najin novi prijatelj,« je zadovoljno ugotavljal Frammler.

»Ne več dolgo,« je pristavil Bennicken. Krčmar je tujcu prinesel pivo in dvojni brinjevec. Frammler je dobil svoj višnjevec v kozarcu za vodo, Bennicken pivo Rheine-Bergen-Pils.

Frammler se je obrnil h krčmarju: »Kolikor te poznam, bi rad zdaj obračunal. Tamkaj v sosednji sobi te ne bomo motili.«

»Že dobro...«

Gostilničar se je podvzval in umaknil. Poslednji pogled, ki ga je vrgel na tri pive, mu je nudil podobo ugodne prisrčnosti. Toda lastnik »Črne mačke« je vedel — kaj takega se more kaj hitro sprevreči. Preden je izginil v sosednji prostor, je iz varnosti vklopil še nekaj luči.

»Nekaj pač želite od mene?« je vprašal zagodeni možakar. »Zdaj mi končno pač povejte, kaj hočete!«

»Frammler,« je prigovarjal lastnik, »upam, da me ne boš spravil v težave?«

»Molči,« je dobrohotno odvrnil Frammler. »Naj morda osvežim tvoj spomin?«

Vprašanje je zadostovalo. V temačnih letih po 1945. sta Frammler in gostilničar skuhala marsikatero reč, za katero sta izraza kot »tvegano« in »krivo« nedolžni besedi. Temu je sledilo povojno tovarišstvo, pri katerem ni bilo kaj pretresati in modrovati.

Medtem, ko je krčmar razlagal svojim gostom, da je napačila policijska ura, sta se Frammler in Bennicken napotila k mizi, pri kateri je sedel dozdevni Meiners. Zdaj sta ugotovila oba: v resnici ima neke podobnosti z Meinersom! Na primer ono blede, otožno zamišljenost, s katero je gledal na svoja kozarca s pivom in žganjem.

»Saj dovolite?« je vprašal Frammler, potem ko je že sedel k tujcu.

»Zakaj ne...« je zamrmral možki.

»Kaj je rekel?« je hotel vedeti Bennicken.

»Dobrodošla sva mu iz vsega srca.« Frammler se je muzal. »Kar gori, da bi poklepetal z nama.«

»Se lahko zgodi!« Bennicken je pokroviteljsko pokimal.

Mož se je s težavo zravnal, premetril oba nepovabljenega gosta ob svoji mizi in vprašal z opletajočim jezikom: »Kaj pravzaprav hočeta?«

»Dovolite — Frammler moje ime,« se je predstavil lastnik ZEMLE IN OGNJA.

»No, in?« Možakar je do dna izpraznil kozarec piva.

»In to tu,« je nadaljeval Frammler, »je moj prijatelj prevoznik Bennicken.«

»Tako je!« je pritrđil Bennicken. »Ta sem jaz.«

Tovariši

54

tegnjeni pesti sta udarjali natančno. Najprej po glavi, potem v sredo obraza. Siebertova glava je poplesavala kot krogla v igralnem avtomatu.

»Pomoč!« je grgal Siebert. »Pomoč!«

Bennicken ga je vsakokrat udaril, slednjič s plosko roko in od zgoraj navzdol po sredini glave. Pokalo je kot oddaljeni strel iz revolverja.

Siebert se je zgrudil z neizmerno začudenim očmi. Glava mu je klecnila na mizo v mlako piva.

»V dobri formi si,« je s priznanjem dejal Frammler.

»Malenkost,« je razumno odvrnil Bennicken in popil Siebertov dvojni brinjevec. »Naučeno je pač naučeno.«

»In zdaj poglej, če ima dokumente!«

Bennicken je izvlekel temu na stolu visečemu človeku denarnico in pričel razgrinjati listič za lističem: osebno legitimacijo, voziško dovoljenje, zadnje potrdilo o plači, privatna pisma.

»... Siebert... Siebert... Siebert...« je glasno bral Bennicken. »Zaposlen pri mestnem podjetju za odvažanje smeti v Kölnu... Ga pustiva ležati?«

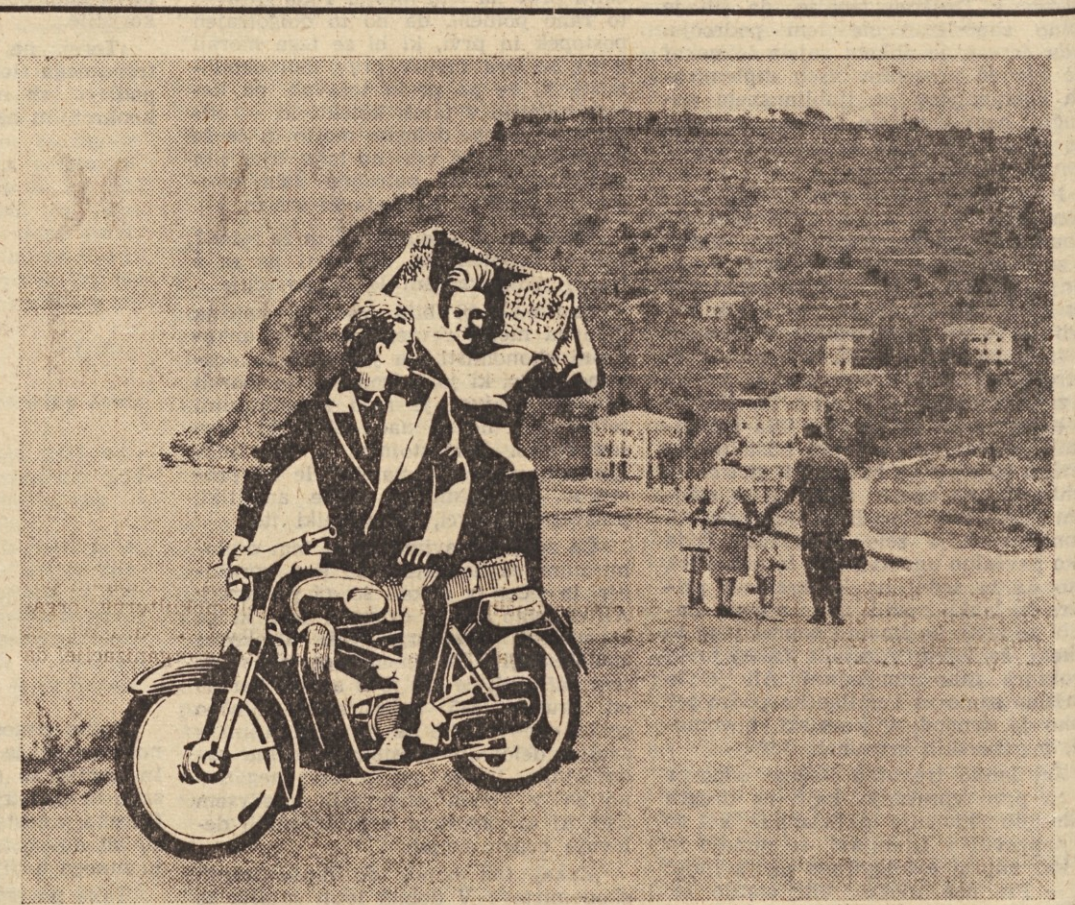
»Počasi,« je opozoril Frammler. »Najvažnejše morava zvedeti od njega! Zakaj se je proti Hirschu sprenevedal?«

»Da se je?«

»Hm...« Frammler je razmišljal. »Najmanj, kar je, da je dopustil, da so ga zamenjali z Meinersom. Zakaj pravzaprav? Samo tako za šalo? Oglej si ta obraz! Bi ga kdaj koli imel za Meinersovega?«

»Nikoli!« je s prepričanjem dejal Bennicken.

»Spravi ga k sebi,« je ukazal Frammler, »daj že, končno ne bova tu prenočevala.«

Mar ni prijeten takle izlet v dvoje? Zdaj, ko je TOMOSOV COLIBRI postal vozilo za dva, si še vi lahko privoščite tak užitek. Ne pozabite: tudi COLIBRI je ena tistih trdnih vezi, ki družijo dva prijatelja!

TOVARNA MOTORNH VOZIL TOMOS - KOPER

»Vi pa tudi vse opazite!« je zategnjeno dejal Frammler. »Se pravzaprav pišete Merker?«

»Preklete! En drek vas briga, kdo sem,« je odvrnil možki. »Karte na mizo! Kaj hočete od mene!«

Frammler je uživajoče položil roke na svoj trebuh. »Najprej bi rada vedela, če se pišete Merker — ali kako drugače? Očividno vam je ušlo, da sva se vam predstavila, kot se to spodobi med civiliziranimi ljudmi. In v takem primeru kaže vzgojenemu možu, da prav tako pove svoje ime — ali ne?«

»No, lepo,« je dejal mož za mizo, »pišem se Siebert. In zdaj se lepo poberite k vragu, če smem prositi.«

»Bennicken, si slišal? Tale dobri se piše Siebert! Mu naj verjameva, ali ne?«

»Saj se lako prepričava?« Bennicken si je mel velikanske dlani kot si jih dvigalec uteži pred vajo.

»Morebiti lahko celo dokažete, da se pišete Siebert?« je vprašal Frammler.

»Ste morda s policije?«

»Ne...« se je smejal Frammler, »gospod Brahmvogel na srečo nisem! Mogoče pa se ne pišete Siebert, temveč Meiners?«

»Dajte mi že končno mir s temi neumnostmi!«

»Nikar vendar, ne v tem tonu, če smem prositi,« je odvrnil Frammler. »Cenim lepo vedenje. Zdi se mi, da prijazno vprašanje zasluži tudi prijazen odgovor. Torej — se pišete Meiners ali ne?«

»Pišem se Siebert!«

»Toda proti gospodu Hirschu ste se vendar vedli kot neki Meiners?«

»Nesmisel!« je vzklilnik Siebert. Skušal je vstati. »Poznate me...«

Siebertu se je posrečilo dvigniti zgolj za nekaj centimetrov. Vtem ga je Bennicken udaril. Njegov robati obraz hrestača je ostal popolnoma brez izraza, toda iz-

Tovariši

55

»Da, tako je bilo,« je vdano povedal Siebert.

»Siebert, ti nisi slab človek,« je čustveno povedal Frammler, »samo včasih izgubiš ravnotežje in padaš. Toda midva sva človekoljuba... Te bova že naučila, kako se človek obdrži pokonci. Končno ne bi bil prvi, ki sva mu pripomogla k boljši vzgoji.«

Bilo je golo naključje, da se je Bennicken mlajši poslužil enakega načina zvočenja kot Karl Schulz, kadar je pozabil stanovanjske ključke: dvakrat na dolgo.

Eva je stala pomanjkljivo oblečena v svoji sobi. Delo v hiši je končala, krompir je vrel na štedilniku. Napočil je čas preoblačenja. Čez četrť ure bi naj prišel Karl k večerji.

Toda videti je bilo, da se je danes vrnil prej, kot sta se domenila. Povsem njegov način zvočenja.

Eva je smuknila v kopalni plašč, si omotala pas v površen vol, stekla k vratom in jih odprla.

»Gromska strela!« Bennicken mlajši je občudujoče strmel v presenečenje in se prerinil mimo dekleta, ki je ostalo brez besed, v predsobo.

»Kdo ste?« je zajecljala Eva. »Misliha sem... Saj ne morete kar tako enostavno...«

»Morem!« Bennicken mlajši ji je vzel roko s kljuke in zaprl vrata. »Jaz sem Bennicken. Kje pa je Schulz, ta stari vojščak?«

»Mojega brata ni doma.«

»Vi ste torej njegova sestra. Sem že nekoč slišal, da živite. Bolj sem si predstavljaj ženski primerek Schulza, njegov letnik, njegovo postavo: bolj široko kot dolgo. Toda to tukaj...« Po zraku je narisal ženske obline in se zastrmel v izrez kopalnega plašča.

Kdo pije in kdo plača?

Problem je star, da ga mati Apolonija že ne pripoveduje več tako pogosto kot pred leti. Na šport se sicer ta mati Apolonija ne razume kaj prida, o gradnji športnih objektov pa vendarle ve dosti povedati.

Kadar potlej govoriva o napakah, ki nastajajo v zvezi z gradnjami športnih objektov, tedaj mi mati Apolonija pravi: »Da, da, saj sem ti pravila, sinko. Nič dobrega ne bo iz vsega tega. Gradijo takole eno leto, mine jih pet, pa stvar še ni gotova, med tem je že desetletje proč in tedaj ugotovijo, da tisti stadion, ki so ga vse doslej gradili (in ga morda še niti ne dogradili), pravzaprav ne odgovarja več. Da je zastarel. Ali kot pravi mati Apolonija — zanič. Potlej mi še pove primer iz Kranja in me takoj potolaži, češ, saj tam vedo, da niso osamljeni, da je

njihov primer pravzaprav samo nadaljevanje v vrsti nepravilnosti, ki se pri nas dogajajo, kadar pač sem pa tja gradimo športne objekte.

»Povem ti, še stopila nisem na tisti novi stadion v Kranju, ko mi pravijo: Nič ne bo mati Apolonija, igrišča so neuporabna. Komisijska, da je tako ugotovila.«

»Pa se kaj razburjajo v Kranju?« vprašam mati Apolonijo. »Kaj bi se razburjali? Koga pa naj primemo za vse te nepravilnosti? Mar projektante? Ni govora. Naj zdaj za vse te nepravilnosti krivijo gradbenice?«

»Ne lomite ga, mati Apolonija! Ne bodite vendar smešni. Pustimo vendar v miru vse te projektante pa gradbenice in morda še koparce, saj bo vse te nepravilnosti tako plačala družba.«

»Ja, družba, saj to smo vendar mi. Vsi mi,« se čudi mati Apolonija, ki vsega tega ne razume docela.

»Pa kaj bi,« jo tolažim. »Saj ta družba je vendar tako dobra in potrpežljiva. Kaj zato, če imajo Kranjčani lep nov stadion (na oko seveda) in če so ponosni nanj. Kot kaže, ga bodo imeli le za gledanje in morda ga bodo komu tudi ponosno pokazali, češ, poglejte, kaj imamo. Ali imate pri vas kaj podobnega? Kaj zato, če bodo Kranjčani-nogometiški in rokometiški igrali

(in že igrajo) tekme na starem, odslužnem igrišču onkraj Save. Glavno je, da imajo na drugem bregu lep (predvsem moderen) stadion, lepa igrišča, za katera so ugotovili, da so za zdaj pravzaprav še neuporabna.«

Mati Apolonija pa vsega tega ne razume. Zato vpraša: »Praviš, da bo vse te nepravilnosti in malomarnosti plačala družba? Vse to...«

»Vse,« pravim.

Tedaj se mati Apolonija razburi. Rdeča postane v obraz in z rokami krili. »Bi jim že dala tem projektantom,« pravi na moč jezno, »zagrabila bi jih za hlače te gradbenice, in bog mi je priča, ne bi prišli dobro skozi...«

Pravzaprav mi je žal, da mati Apolonija nima te moči. Žal mi je, ker besed ne bo mogla uresničiti. Pa bi bili potrebni ti grabnci in projektanti... ne samo ti, morda z njimi še kdo drug, da bi jih zagrabili za hlače in jim za te nepravilnosti izpraznili žene.

Če si ogledamo statistiko nesreč pri nas, bomo opazili, da so po številu na prvem mestu prometne nesreče, takoj za njimi pa — utopitve. Vsaka tretja smrtna nesreča nastane zaradi neznanja plavanja, zaradi »plavalne nepismenosti«. Če razen tega tudi vemo, da utone pri nas vsako leto povprečno tisoč ljudi in da predstavlja voda trinajstim milijonom naših državljanov še dandanes smrtno nevaren element (namesto prijetnega osvežila in vira radosti), potem nas obseg sedemletne plavalne akcije res ne sme čuditi.

Letošnja kopalna sezona je danes tako rekoč že za nami. Kar je bilo, je bilo — kar smo napravili, smo napravili. Sedaj lahko delamo samo še obračun. Zanesljivih podatkov seveda še ni. Za to smo še malce prezgodnji. Na voljo pa so že nekateri rezultati, ki dajo vedeti, da so številne odgovorne organizacije in zveze zadovoljivo pristopile k reševanju vprašanja »plavalne nepismenosti«. Sicer pa, poglejmo, kaj pravijo o tem ljudje na terenu:

PLAVALNA ZVEZA SLOVENIJE, FRANEK TREFALT

Kot vsako leto, je organizirala naša zveza tudi v letošnjih poletnih mesecih začetniške tečaje za neplavalce. Vsakega tečaja — priredili smo jih 16 — se je povprečno udeležilo 80 mladih ljudi, ki dotlej še niso imeli priložnosti seznaniti se s plavalno abecedo. Razen teh tečajev je letos organiziral plavalni klub Ilirija še dva tečaja za starejše neplavalce in poseben tečaj za delavsko mladino. Zanimivo je, da je bil pri starejših ljudeh razmeroma skromen odziv na vabilo za poučevanje plavanja, medtem ko je vladalo pri mladini precejšnje zanimanje za plavalno akcijo, saj je bilo v slehernem tečaju najmanj po 40 mladih ljudi. Točnih podatkov o končnih rezultatih akcije še ni, vendar menim, da se je naučilo plavanja vsaj štiri petine tečajnikov.

Poudariti moram, da pomeni letošnje leto komaj pripravo za delo v naslednjih šestih letih, saj se je letos pričelo vse skupaj zares malce pozno. V načrtu je, da bomo izdali že pred začetkom naslednje plavalne sezone brošuro z vsemi napotki za poučevanje neplavalcev ter gradnjo najpreprostejših kopališč na rekah, jezerih in potokih. Dalje imamo v načrtu, da bomo v prihodnje vsako leto priredili dva tečaja za plavalne inструкторje. Tečajnike bi črpali iz vrst učiteljskihnikov-absolventov. Vsak tečaj naj bi imel približno po 40 ljudi. Ker na zvezi menimo, da je ključni problem plavalne nepismenosti v pomanjkanju strokovnih kadrov, smo se tudi ogreli za pravkar omenjeno akcijo. Seveda pa je vprašanje, koliko bodo pozneje pripravljene razne kolonije, kampi, počitniški domovi, kopališča, turistična društva in drugi te ljudje nastavili in za njihovo delo tudi plačali.

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE SLOVENIJE, SEKRETARKA MARTA BIZJAK

Plavalna akcija se je pričela malce pozno in temu primerni so tudi rezultati. Ko smo zvedeli zanjo, smo takoj razložili v svojem glasilu njen smoter ter sporočili vsem organizacijam in zvezam, ki imajo v poletnih mesecih opravka z mladino, naj poskrbe za organiziranje plavalni pouk. Preko svojih okrajnih in občinskih zvez smo tudi posredovali inструкторje, tako da so imeli v letošnjem poletju res vsi pionirji na letovanjih možnost, da se nauče plavanja.

Točnih podatkov o rezultatih še nimamo. Vemo pa, da je v letošnjih poletnih mesecih letovalo približno 28 tisoč pionirjev. Iz mariborskega okraja se je na primer udeležilo kolonij več kot 4 tisoč otrok, od tega 500 neplavalcev, in komaj 12 se jih je vrnilo domov, ne da bi se naučili plavati. Vsekakor zadovoljiv uspeh, mar ne?

Kot poseben ukrep za naš doprinos k letošnji plavalni akciji smo imeli v načrtu seminar za vodilne ljudi po kolonijah, na katerem bi bil veliki poudarek na metodiki poučevanja plavanja. Predvideni seminar pa je zaradi tragedije v Skopju za letos propadel, tako da smo ga bili prisiljeni preložiti na prihodnje leto.

OBZTK RADOVLJICA, ALEKS ČEBULJ

Ker sem sekretar na tukajšnji zvezi komaj nekaj dni — doslej smo bili brez profesio-

PO PRVIH KORAKIH PLAVALNE AKCIJE

ZADOVOLJIV UVOD IN BOLJŠE PERSPEKTIVE

nalca — vlada trenutno v slovanju zveze še vedno nered. Potrebno bo še nekaj dni, da bomo na tekočem. Glede plavalne akcije je napravila komisija za plavanje pri zvezi meseca junija razpis, v katerem poziva za telesnokulturne organizacije, turistična društva in druge družbene organizacije, da skušajo organizirati za vse neplavalce, neglede na starost, kratke plavalne tečaje.

Odziv na razpis ni bil najboljši. Plavalne tečaje so organizirali na Bledu ter tu v Radovljici, medtem ko za Kropo, Lesce, Bohinj in Begunje še nisem prejel nobenega poročila, oziroma ne vem, da bi priredili takšne tečaje za neplavalce.

V našem kraju je približno 40 odstotkov otrok neplavalcev. To vem iz statistik, ki sem jih delal na tukajšnji šoli. V letošnji tečaj za pouk plavanja se je prijavilo 80 ljudi. Imeli smo pet inструкторjev, ki so delali na bazenu od 3 do 4 ure dnevno. Sam sem prevzel 16 neplavalcev in moram povedati, da so v nekaj dneh že vsi plavali. Celotna akcija je trajala pet do sedem dni in povsem uspela, saj se le redki posamezniki niso priučili plavalne abecede. Zanesljivih podatkov še nimam. Gotovo ima levji dežel za tolik uspeh tečajev individualno delo z ljudi, na katerem je slonel ves naš pouk.

Vem, da je pomenila letošnja kopalna sezona le uvod v sedemletno plavalno akcijo, ven-

dar sem prepričan, da bi se dalo z malce več dobre volje in razumevanja napraviti še mnogo več. V mislih nimam samo krajev, kot so Kropa, Bohinj in Lesce, temveč tudi Radovljico z njeno bližnjo okolico. Komisija za plavanje pri zvezi je imela na primer dve seji, vendar je bilo tam govora le o pionirskem gorenjskem prvenstvu. V načrtu pa je, da bomo takoj na pomlad organizirali seminar za plavalne inструкторje, da bomo prihodnjo sezono imeli na voljo potreben strokovni kader.

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE BLEDA, PREDSEDNIK PETER NUK

Zveza prijateljev mladine Bled je v letošnjih počitnicah organizirala štirinajstdnevno letovanje v Piranu, kjer je letovalo 120 naših otrok. Nekaj jih je bilo še iz Bistrice in Radovljice. Tudi sam sem bil v Piranu — kot upravnik kolonije. Ob prihodu smo ugotovili, da je v naših vrstah 36 neplavalcev. Takoj smo vse otroke razdelili po skupinah, glede na veščine v vodi, ter potlej vsak dan prebili precej ur na morju, kjer smo posvečali seveda največjo pozornost prav učenju plavanja. Pri tem se je izredno izkazala tovarišica Leševičeva, učiteljica telovadbe na blejski osemletki, pa tudi tamkajšnji osmošolci, ki so pomagali pri delu z mladino, zaslužili vso pohvalo.

Opazil sem, da je imelo precej otrok nekaj odpor do vode, oziroma da se so je bali. Najbolj spretni in neustrašeni so seveda kmalu splavali, nekateri že po treh, štirih dneh. Tisti pa, ki jim je bila voda najbolj tuja, so splavali šele nekaj dni pred koncem kolonije. Sicer pa, od 36 neplavalcev se nihče ni vrnil domov, ne da bi se znal držati na vodi. Zadnji dan kolonije smo priredili celo tekmovanje...

Menim, da so razna letovanja, taborjenja oziroma kolonije ob vodi najboljše priložnost, da seznanimo otroke z mikavnostjo vodnih športov. Razumljivo, v prvi vrsti s plavanjem. Če je ta oblika združena še z razmeroma nizkimi izdatki, potem je še toliko bolj privlačna. Za naše letošnje štirinajstdnevno letovanje v Piranu so prispevali starši po 5 tisoč dinarjev za otroka, Zveza prijateljev mladine pa po dva tisočaka. Seveda je bil prav zaradi neprevelikih izdatkov odziv otrok v kolonijo precej večji, kot pa smo jih mogli sprejeti.

BLEJSKA OSEMLETKA, TELESNOVZGOJNI PEDAGOG ALBIN ZAVRŠNIK

Akcija »spraviti z dnevnega reda plavalno nepismenost« za Bled ni nova. Že vrsto let prirejamo na jezeru skozi vsa plavalna sezona v sodelovanju šole in Partizana organizirano plavanje, združeno s poukom za

neplavalce. Uspeh ne izostane, saj že več let ugotavljamo, da je na primer na naši osemletki od 5. do 8. razreda komaj vsak deseti učenec neplavalec, medtem ko znajo po končanem šolanju plavati prav vsi, lahko rečem, brez izjeme.

Letos smo imeli precejšnje težave s kopališčem, saj je tukajšnje turistično društvo zahtevalo za vstopnino naših otrok na kopališče tolikšna sredstva, da jih naša šola ni zmogla. Tako smo bili primorani sklicati sestanek s SZDL, Zvezo prijateljev mladine, Partizanom, da bi rešili problem kopanja in plavanja šoloobveznih otrok na Bledu — vendar brez uspeha. Turistično društvo pravi, da bi šlo vsako znižanje vstopnin na kopališču na račun plač njihovih uslužbencev. Sedaj delamo načrte, da bi si sami zgradili dostop do vode pred Zako in tako omogočili blejski mladini nekakšno organizirano kopanje, združeno s plavalnim poukom. Ob koncu naj še povem, da s prvimi dnevi v septembru pri nas še ni zaključena plavalna sezona, saj imamo v okviru šole plavanje tudi v zaprtem bazenu v »Toplicah«, kjer se nauči plavanja marsikateri naš učenec. Direktor »Toplic« ima za naše potrebe veliko razumevanje in nam gre v tem pogledu rad na roko.

Torej, nikakor ne moremo trditi, da je ostala za letos plavalna akcija samo na papirju, kot to govorijo nekateri. Res pa je, da smo pričeli vsi skupaj s pripravami za akcijo malce pozno, da smo začetek kopalne sezone krepko zamudili. Vendar, kljub vsemu smo »krst« dobro prestali in kar je še bolj pomembno, perspektive za prihodnje so močno spodbudne...
A. ULAGA

Aktivnost štorskih železarjev

Komisija za rekreacijo pri Sindikalni podružnici Železarne v Storah, je tudi letos poskrbela za športno rekreacijo članov kolektiva. S pomočjo referenta za rekreacijo pri podjetju in športnih organizacij v Storah, je priredila medobratna športna tekmovanja v šahu, streljanju, kegljanju, rokometu, namiznem tenisu, atletiki in nogometu. Tekmovanja, ki se ga je doslej udeležilo že 280 članov kolektiva, bodo trajala skozi vse leto.
J. M.

10. komuna NOVA GORICA

SR
SLOVENIJA

1. komuna VELENJE
2. komuna IDRIJA
3. komuna JESENICE
4. komuna KRANJ
5. komuna KAMNIK
6. komuna SEŽANA
7. komuna NOVO MESTO
8. komuna SEVNICA
9. komuna LOGATEC

Revija gospodarskih dosežkov
v novogoriški komuni

Napredek na slehernem koraku

Dvajset let je minilo od tlej, ko je kapitulirala fašistična Italija in so se vsi domoljubi složno postavili v bran proti sovragu na goriški fronti. Primorsko ljudstvo je tedaj množično odhajalo v partizane in volilo svoje narodnoosvobodilne odbore kot prve organe ljudske oblasti. Od tlej je minilo dvajset let. Dvajset let bojev za svoboditev izpod tujega jarma in za osvoboditev iz gospodarske zaostalosti. Starejše in mlade generacije zdaj z rama ob rami izgrajujejo gospodarstvo in si ustvarjajo temelje za lepšo prihodnost. Prvi sadovi tega prizadevanja so obrodlili: dogaja se, da marsikatero do nedavna še majhno obrtniško podjetje postaja industrija. Pred dvema letoma še neznan tovarena avtoelektrika »Iskra« Sempeter že prerašča renomirane industrije, kot so Tovarna pohištva Nova Gorica in druge ter se po doseženem in planiranem brutoproduktu že kosa z doslej nedoseženo velikanko — Tovarno cementa in salonita v Anhovem. Na Biljenskih gričih nastaja kmetijski veleobrat, ki bo do leta 1970 dajal stotine vagonov grozdja, breskev in hrušk. Arhitekti in projektanti SGP »Gorica« in Projekt biroja ustvarjajo podobo novogoriškega mesta in drugih središč v komuni ter spreminjajo nekdanje nenaseljene komplekse v prijetno urejena in z javnimi objekti ter napravami bogata bivališča. Velik napredek so zabeležili tudi promet, obrt, komunalna dejavnost, šolstvo in zdravstvo. Vse gospodarske in negospodarske organizacije ter ustanove pa prav ta čas pripravljajo programe sedemletnega perspektivnega razvoja, ki jih bo v kratkem proučila in o njih razpravljala občinska skupščina. V že izdelanih programih sedemletnega razvoja je vidna težnja po nadaljnji širitvi kapacitet zlasti v kemični industriji, industriji gradbenega materiala, proizvodnji avtoelektričnega pribora, prometu, kmetijstvu in storitveni obrti. Občinski praznik novogoriške komune torej poteka ne le v mislih na boljše sedanost, marveč predvsem v znamenju načrtov za prihodnost. Tako ljudje na Goriškem brišejo meje prostora in časa. Herojska preteklost, katere se na praznik spominjajo, sega prek sedanosti v obetajočo prihodnost. Vmes so sadovi opravljenega dela, na katere je misel prijetna in zadoščujoča.

PRIRODNE KARAKTERISTIKE

Novogoriška komuna obsega Goriška Brda, del Posočja, Banjsko in Trnovsko planoto, zahodni del Vipavske doline in del Krasa. Ta predel je jedro Posočja in Goriške sploh ter naravno zaledje mesta Gorica, ki je po drugi svetovni vojni pripadlo Italiji. Na območju goriške komune se stikata Soška in Vipavska dolina, ki od tod prehajata v Goriško in dalje v Furlansko nižino. Relief površine komune je gričevnato ravninski, razen Banjske in Trnovske planote ter deloma Krasa. Tu prevladuje zmerno toplo podnebje, na katerega vpliva mediteranska klima. Območje občine obsega 60.441 ha površin. Na njem živi po zadnjem popisu 46.843 ljudi. S kmetijstvom se ukvarja 34 % vsega prebivalstva, z drugimi gospodarskimi in negospodarskimi dejavnostmi pa 66 %. Kmečko prebivalstvo se povprečno letno zmanjšuje za 1 %. Aktivnega prebivalstva je bilo po zadnjem popisu 51 %, vzdrževanega pa 49 %.

GOSPODARSKI RAZVOJ

Mirovna pogodba s sosednjo državo je presekalta to zaokroženo gospodarsko celoto na dvoje; na eni strani je ostalo zgoščeno mestno prebivalstvo s sorazmerno razvito industrijo, na drugi strani pa obširno in bogato agrarno zaledje brez mestnega centra. Nastala sprememba je narekovala gradnjo novega centra za to področje — Nove Gorice in industrijskih objektov, ki naj bi zaposlili delavce, ki so prej delali onstran meje. Skoraj vsa industrija, razen industrije gradbenega materiala, je bila zgrajena po priključitvi k Jugoslaviji.

Za hitrejši razvoj gospodarstva je bilo v zadnjih letih investiranih nad 12 milijard dinarjev. Približno polovico vloženih sredstev je bilo potrošenih v industriji; za modernizacijo in rekonstrukcijo Tovarne cementa in salonita Anhovo, Tovarne pohištva Nova Gorica, Solkanske industrije apna ter podjetij »Gostol«, Vozila »Gorica«, »Istok« Miren in Tovarne čevljev »Jadran« Miren. Nadalje je bila zgrajena in razširjena Tovarna avtoelektričnega pribora »Iskra« Nova Gorica, tako da danes industrija ustvarja 6,8 milijona dinarjev narodnega dohodka, oziroma je soudeležena v skupnem dohodku s 47 %. Podobne uspehe so dosegle tudi druge gospodarske dejavnosti kakor kmetijstvo, gradbeništvo, promet itd.

Kljub tolikšni rasti in razvoju gospodarstva v zadnjih letih pa novogoriška komuna še vedno spada

med gospodarsko manj razvite občine v Sloveniji. Leta 1962 je znašal narodni dohodek na prebivalca v komuni 269.000 din, v SR Sloveniji pa 346.400 din.

Ceprav še niso izdelane splošne zamisli o nadaljnjem gospodarskem razvoju, je moč napovedati, da bo ta razvoj temeljil na nadaljnji razširitvi sedanjih industrijskih objektov in graditvi novih obratov, ki naj bi dopolnjevali sedanji asortiment proizvodnje. Med industrijskimi panogami naj bi industrija gradbenega materiala še nadalje oddržala vodilno vlogo zaradi odlične surovinske osnove. Zgraditi bi bilo treba tudi večji kemični obrat za predelavo žganega apna. Ugodni naradni pogoji za pridelovanje zelenjave in povrtnin ter sadja narekujejo tudi gradnjo večjega objekta za predelavo in konzerviranje le-teh. Z nedavno rekonstrukcijo so bile povečane zmogljivosti tovarna pohištva »Nova Gorica« v prihodnje pa bo treba kapacitete še izpopolniti in proizvodnjo modernizirati. Zelo hiter razvoj bo doživela kovinska industrija. V podjetjih »Gostol« in »Vozila« Gorica bi lahko s pritegnitvijo širokega kroga kooperantov nadalje razvijali kapacitete in specializirali proizvodnjo. Po svojem obsegu in značaju bo postala tovarna avtoelektrika »Iskra« Nova Gorica najmočnejši industrijski objekt na področju komune. Tovarna bo v prihodnosti zaposlovala 1000 ljudi in letno proizvajala za okrog 10 milijard din vrednosti avtoelektričnega materiala.

V kmetijstvu bo treba preiti na večjo specializacijo kmetijske proizvodnje (sadjarstva, vinogradništva in proizvodnje zelenjave in povrtnin ter živinoreje) in pritegniti v kooperacijo čimveč zasebnih proizvajalcev. Nadaljnji razvoj terciarnih dejavnosti pa naj bi dopolnjeval razvoj industrije in kmetijstva.

MALOOBMEJNI PROMET

Od sklenitve Videmskega sporazuma o maloobmejnem prometu pa do danes je prekoračilo mejo že več milijonov imetnikov propustnic, kar kaže na izredno odprtost meje na tem področju. Samo v zadnjih petih letih je število prestopov naših in italijanskih državljanov doseglo okrog 6 milijonov samo na območju novogoriške občine.

Povečan maloobmejni promet je mnogo prispeval k živahnemu razvoju turizma. Devizni dotok od maloobmejnega prometa se je v prvem

polletju letos, z ozirom na isto obdobje lani, povečal za 70 %.

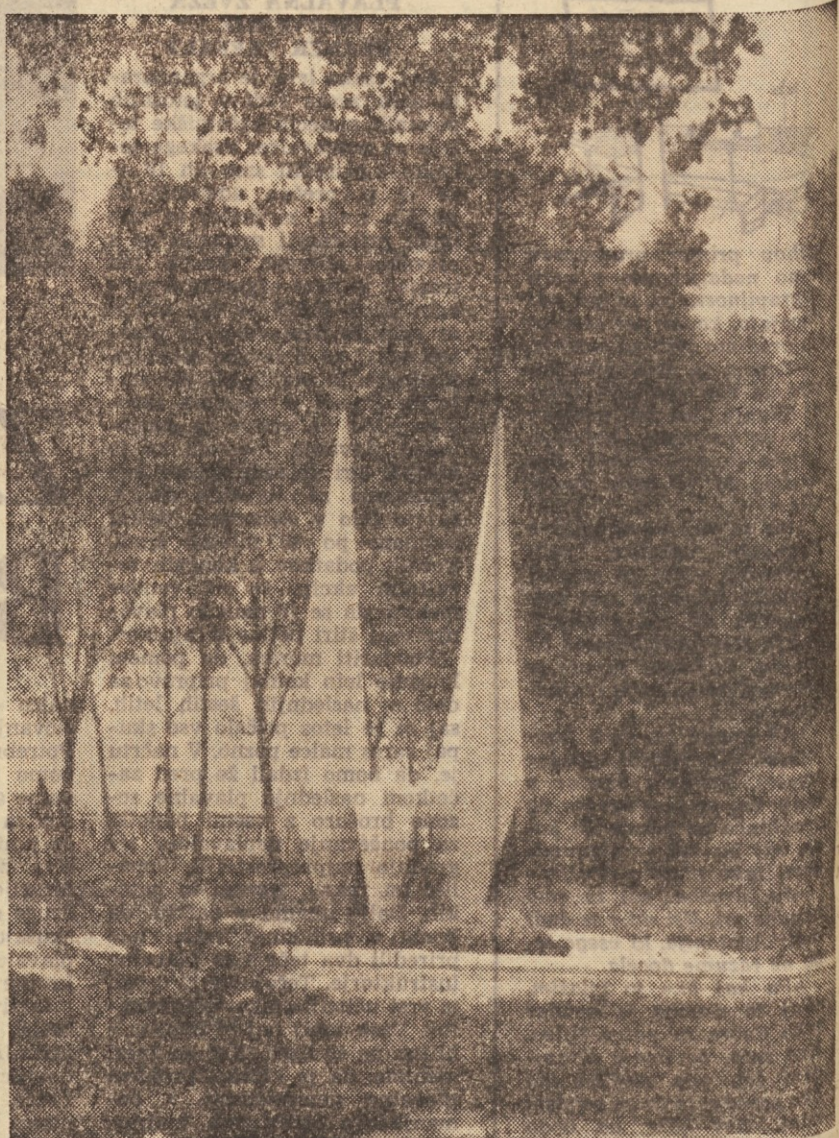
Območje občine se razteza na ozemlju, ki je s turističnega vidika izredno pomembno. Tranzitni značaj tega območja in maloobmejni promet s sosednjo državo dajeta izredne možnosti za nadaljnji razvoj izletniškega turizma. S povečanim izletniškim turizmom, zlasti iz sosednje Italije, je pričakovati, da se bo obseg turističnih storitev v prihodnje še povečal. Za hitrejši in uspešnejši razvoj turizma je treba usposobiti nekatere objekte, ki že sami po sebi pomenijo turistično atrakcijo, kakor so Kromberški grad in grad v Braniku. Na Skalnico pa naj bi zgradili žičnico in adaptirali obstoječe prostore v hotel. Z asfaltiranjem ceste Nova Gorica—Lokve se bodo nadalje izboljšali pogoji za razvoj stacionarnega turizma na Lokvah.

IZGRADNJA NOVE GORICE

Nenaravna meja je bila vzrok, da smo takoj po priključitvi začeli graditi Novo Gorico kot gospodarsko kulturno središče širše Goriške. Gradnja je v začetku potekala brez izdelanega, širše zasnovanega urbanističnega načrta. Tako nenačrtna gradnja novega mesta, je pri nadaljnjem razvoju povzročila številne težave. Komunalnih naprav niso gradili vzporedno s stanovanjskimi objekti.

Po prvotnem urbanističnem načrtu naj bi Nova Gorica štela 15.000 prebivalcev. Toda sedaj so urbanistični načrt razširjali in ga priredili za mesto okrog 25.000 do 30.000 prebivalcev. Hkrati s tem proučujejo tudi možnost graditve novih industrijskih objektov v predmestju. S tem bi zagotovili zaposlitev prirastka mestnemu prebivalstvu.

Izredno hiter razvoj mesta je v zadnjih dveh letih povzročal številne komunalne probleme. Predvsem manjka kompleksna ureditev kanalizacije v Novi Gorici in Sempetru. Dosedanja, začasno speljana kanalizacija po potoku Koren v sosednjo državo ni v skladu z mednarodnimi pravili. Ta problem zahteva takojšnjo in ustrezno rešitev. Izdelani so urbanistični načrti in vse priprave za kompleksno ureditev kanalizacije v Novi Gorici in Sempetru. Načrt predvideva usmeritev kanalizacije po posebnem kanalu v Sempeter in

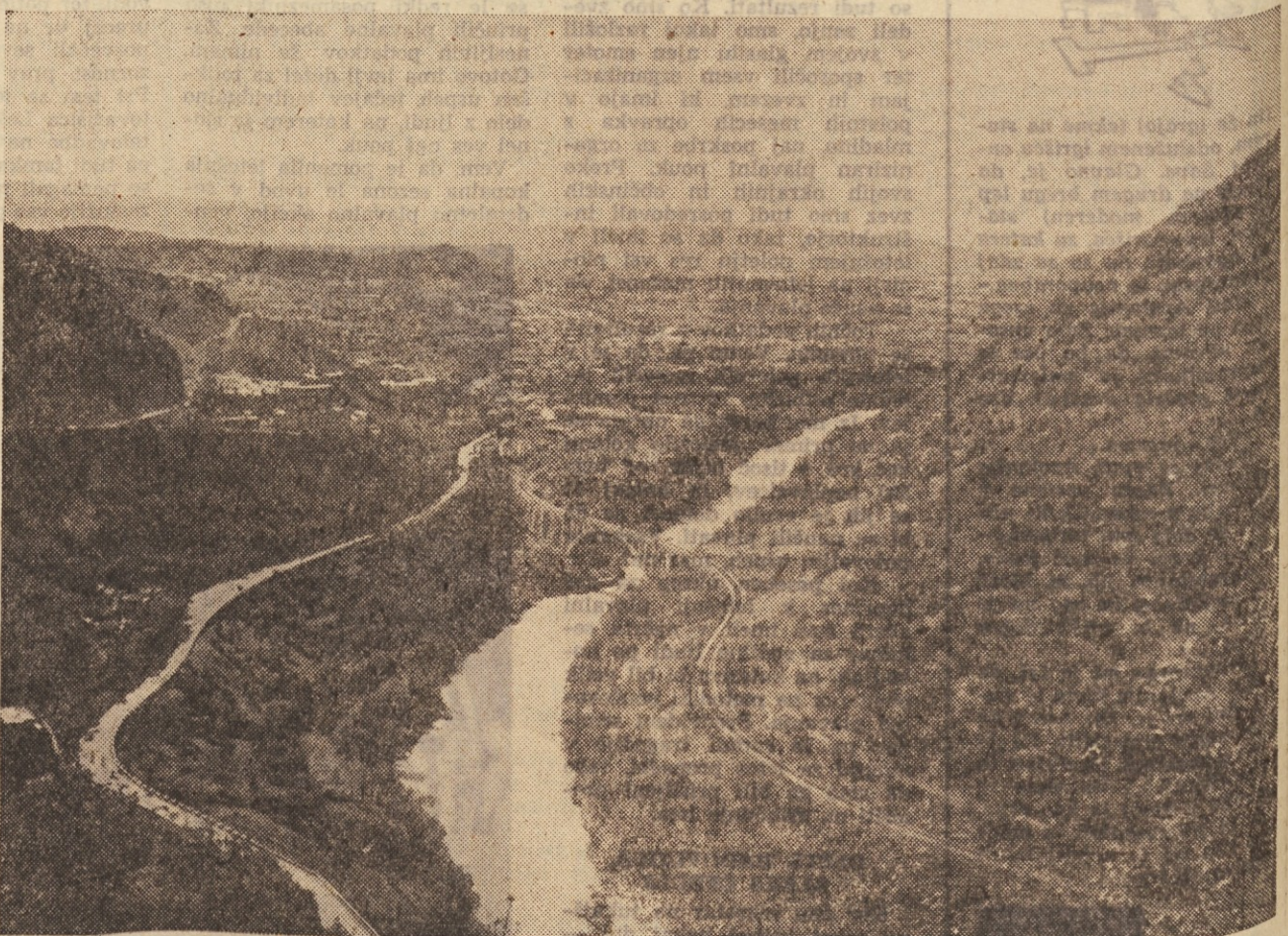
Spomenik prvemu slovenskemu letalcu v Novi Gorici

postavitve čistilnih naprav v začetku Vrtojbe. Sredstva za komunalne naprave ne zadoščajo, letno bi jih potrebovali okrog 180 do 200 milijonov. Lani je znašal komunalni prispevek okrog 90 milijonov.

STANOVANJSKA GRADNJA

Stanovanjska izgradnja se je posebno razvivala v zadnjih letih. V

petih letih je bilo zgrajenih okrog 1116 stanovanj v skupni vrednosti 2,8 milijarde din. Večina stanovanj je bila zgrajenih v Novi Gorici. Letos računajo na dograditev nadaljnjih 322 stanovanj in je za to namenjenih 870 milijonov din. Če bi hoteli omiliti stanovanjsko stisko v naslednjih letih, bi morali letno zgraditi okrog 500 stanovanj.

Pogled na Novo Gorico, Sočo, solkanski most, Kostanjevico in Gorico

DELO, PODOČNOST IN REKREACIJA

Industrija gradbenega materiala v letošnjem prvem polletju dosegla pomembne proizvodne uspehe. Tovarna cementa in salonita Anhovo je fizični obseg proizvodnje v primerjavi s prejšnjim letom v enakem obdobju povečala za 29 % in tako izpolnila letni proizvodni plan z 51 %. Proizvodnja cementa je tovarna povečala za 15 %, salonita pa celo za 29 % — tako zagotavlja poročevalec občinske skupštine Nova Gorica o Tovarni cementa in salonita v Anhovu, ko obravnavata letošnje polletne proizvodne uspehe industrije gradbenega materiala v novogoriški občini.

Navedene ugotovitve smo nato dopolnili z izvečki iz polletnega poročila tovarne v Anhovu, iz katerih je razvidno, da je od planirane letne proizvodnje 170.000 ton cementa kolektiv Tovarne cementa in salonita v letošnjem prvem polletju proizvedel 81.380 ton, ali 47,87 % od planirane celoletne proizvodnje, 6,8 milijona m² salonita pa je izdelal kar 3,7 milijona tovarniških m², kar znese 54,89 % celoletne planske zadolžitve.

Na prvi pogled zbode v oči sorazmerno nizka polletna proizvodnja cementa, ki kviri tudi povprečne letne proizvodnje v prvem polletju, ki bi bilo lahko višje od doseženih 51 %. Vendar je treba upoštevati, da je letošnja planska zadolžitve tako v proizvodnji cementa kot tudi salonita znatno višja od lanskoletne in da bi bil zaradi letošnje ostre zime in zaradi izrazito sezonskega značaja proizvodnje cementa izpad proizvodnje še znatno večji, če kolektiv povečano proizvodnjo zlasti v spomladanskih mesecih ne bi nadomestil zaostankov, ki jih je povzročila zima zlasti v februarju.

Da je opisane zastoje kolektiv v resnici nadomestil z večanjem produktivnosti dela, je videti iz podatkov o proizvodnosti dela, izračunanih na osnovi delitve vrednosti proizvodnje z učinkivimi delovnimi urami, kar je nedvomno mnogo realnejši pokazatelj za opravljeno delo kot pa izračun, ki ga dobimo, če delimo vrednost proizvodnje s številom zaposlenih. Prvi, realnejši izračun namreč kaže, da se je produktivnost dela v letošnjem prvem polletju z ozirom na isto obdobje lani, povečala za 21,46 %, upoštevajoč iste cene, ki so veljale lani. Dvig produktivnosti dela je bil dosežen kljub sorazmerno neugodni strukturi delovne sile.

PREDVIDENI RAZVOJ V LETIH 1964—1970

Stanovitno pomanjkanje salonitnih plošč tako na domačem kot tudi na zunanji trgi terja povečanje obsega proizvodnje plošč za 20.000 ton, oziroma za 27 %. Povečanje proizvodnje salonitnih cevi za 100 % narekujejo čedalje večje potrebe domačega trga po vodovodnih, kanalizacijskih ceveh in ceveh za namakanje, kot tudi povpraševanje inozemskih kupcev po tovrstnih izdelkih. Zanimivo je, da se plama salonitnih cevi ni zmanjšal kljub novim kapacitetam, ki so začele obratovati v konkurenčni tovarni v Vranjcu.

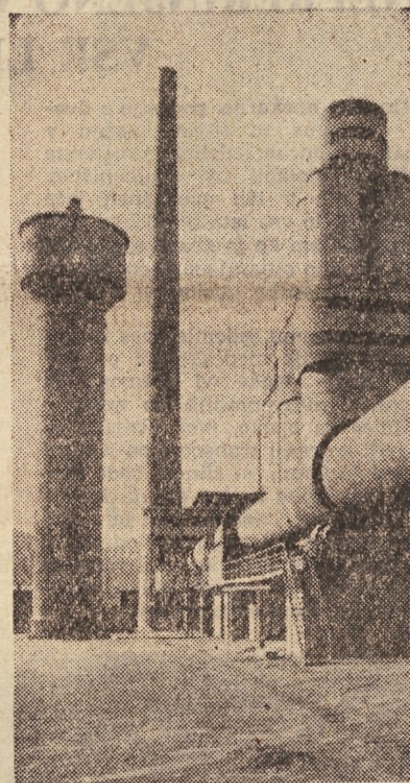
Izrazito nizka potrošnja cementa v Jugoslaviji upravičuje predvideno povečanje proizvodnje cementa za prodajo od sedanjih 120.000 ton na 270.000 ton v letu 1970. Tovarna predvideva, da bo potrošnja cementa v skladu s porastom nacionalnega dohodka in kupne moči v Sloveniji porasla od 200 na 300 kg na prebivalca, s čimer se bo šele približala današnji ravni potrošnje v srednje evropskih deželah (visoko razvite dežele trošijo letno 500 kg cementa na prebivalca). To bi ustrezalo potrošnji 200.000 ton cementa na trgu v Sloveniji, medtem ko bi preostanek 70.000 ton namenili prodaji v druge republike.

Pripomnil velja, da tovarna v Anhovu razpolaga z izredno kvaliteto surovino, laporjem. Raziskane zaloge zadostujejo za dvojno sedanjost kapaciteto tovarne. Medtem ko bodo surovine za cement še nadalje domače, pa bo treba za proizvodnjo salonitnih izdelkov zaradi nizke proizvodnje surovin ustrezne kvalitete velike količine azbesta uvoziti.

Za ustrezno povečanje proizvodnje v programiranem obdobju 1964—1970 bo podjetje primorano za nadaljnjo izgradnjo kapacitet investirati okrog 6 milijard dinarjev. Med drugim bo v navedenem razdobju zaradi povečanih potreb po surovini treba mehanizirati kamnolom, zgraditi silos za cement in parkirko, s čimer bi odstranili sezonska nihanja, kar mora biti cement odležan, in opraviti vsa pripravljala dela za rekonstrukcijo salonitnega obrata in drugih, ki jih bo treba prav tako rekonstruirati.

Anhovo

Anhovo

KULTURNO-POLITIČNA DEJAVNOST IN ŠPORT

V sklopu tovarniških organizacij deluje »Svoboda« s svojimi sekcijami, godbo na pihala, pevskim zborom, dramsko sekcijo in bogato knjižnico. Priložnosti za kulturno življenje je torej na pretek. Prav tako ugodne možnosti za rekreacijo nudi članom kolektiva športno društvo, v katerega okrilju uspešno delujejo nogometna, odbojarska, šahovska in strelska sekcija, balinarska sekcija in fotoklub. Letos 1. septembra so izročili svojemu namenu dvostezno balinišče ter ploščo za kotalkarski šport, za košarko in ples ter družbeno zabavne prireditve pri Kulturnem domu v Desklah. Prosto-voljna dela pri gradnji omenjenega objekta (razen kvalificiranih del) so opravili člani sindikalne organizacije skupaj s člani LMS. V prihodnosti nameravajo člani kolektiva prav tako s pomočjo mladincev zgraditi še sodobno kegljišče, njihova največja želja pa je v Desklah, prav tako blizu Kulturnega doma, zgraditi nujno potreben stadion z nogometnim igriščem, ki bi zadovoljil ne le domače nogometaše, marveč vse prijatelje okroglega usnja, ki si žele gledanja nogometnih tekem. Za industrijski kraj, kakršen je Anhovo, takšen stadion prav gotovo ne bi bil razkošje, saj so kraji, ki imajo tovrstne športne objekte in tedaj tudi možnosti prirejanja nogometnih in drugih športnih tekem precej oddaljeni, zaradi česar si je obisk tamošnjih tekem skoroda nemogoče privoščiti.

TOVARNA POHIŠTVA NOVA GORICA:

NADALJEVANJE REKONSTRUKCIJE — POGOJ ZA VEČJO PRODUKTIVNOST

Naključje je hotelo, da smo na dan našega obiska v Tovarni pohištva Nova Gorica lahko zapisali razveseljivo novico, ki jo zdaj posredujemo javnosti: 10. avgusta letos je kolektiv Tovarne pohištva dosegel proizvodnjo leta 1962 in lanskoletni izvoz.

Kdor pozna in spremlja rezultate, ki jih kolektiv Tovarne pohištva dosegla že vse letošnje prvo polletje — kljub za 58 % višjim proizvodnim obveznostim z ozirom na minulo leto so v Tovarni pohištva že v začetku leta krepko presegali proizvodni plan in začetni start iz meseca v mesec stopnjevali — tudi ni pričakoval drugega kot tako uspešno nadaljevanje zastavljenega starta. Preko kronista, ki piše pričujoče vrstice, pa se ni moglo upreti skušnjavi, da ne bi o tem izrednem uspehu Tovarne pohištva požrtvovalnemu kolektivu zaželelo delovnim uspehom primerno praznovanje občinskega praznika.

Do neke mere so proizvodni uspehi Tovarne pohištva, doseženi v letošnjih prvih sedmih mesecih, tudi ugodna posledica rekonstrukcije obratov v minulem letu. Rezultati bi bili nedvomno še ugodnejši, če bi rekonstrukcija zajela še nekatere oddelke, ki niso bili obnovljeni, kot na primer oddelek površinske obdelave in oddelek montaže, skladišča, kotlovnica in še nekateri drugi prostori.

Podjetje se namreč kljub proizvodnim uspehom, ki jih dosegla, spričo obremenjenosti s krediti za rekonstrukcijo znašalo v položaju, ko ni več mogoče povečavati proizvodnje in s tem dohodka z obstoječo mehanizacijo, marveč je zaradi odplačevanja posojil, najetih za dotedanjo rekonstrukcijo, primorano nadaljevati investiranje v rekonstrukcijo, predvsem lakirnice in končne montaže. Analize so namreč pokazale, da je bančne obveznosti moč kriti bodisi z znižanjem materialnih stroškov za 5 %, bodisi z zvišanjem prodajne cene za 12 %, ali, kar bi bilo najugodnejše, s povečanjem obsega proizvodnje na nad 4 milijarde, kar je za 66 % več kot predvideva investicijski program. Kolektiv se je odločil za kombinacijo vseh treh variant tem prej, ker nobene izmed njih

ni moč posamič realizirati v krajšem času.

Prvi varianti — zniževanju materialnih stroškov — je kolektiv Tovarne pohištva v veliki meri zadostil s tem, da je ves uvozni material, ki so ga do leta 1963 v njegovem imenu uvažala eksportna podjetja, začel nabavljati sam. Tako je dosegel prihranke na račun provizije, ki so jo bila doslej deležna uvozna podjetja, razen tega pa je pri nabavi dosegel nižje cene.

Nadaljnji dvig proizvodnje je nadalje moč uresničiti s skrbnim študijem tehnologije oziroma izboljševanjem organizacije dela, kar pa je spričo očitnega vrhunca, ki je bil letos zabeležen v produktivnosti dela, moč doseči le z nadaljnjo rekonstrukcijo navedenih obratov. Nadaljnja rekonstrukcija bo vsekakor pripomogla, da podjetje ne bo krilo le stroškov proizvodnje, temveč tudi ustvarjalo sredstva za odplačilo anuitet.

Po programu perspektivnega razvoja 1963—1970 bo tovarna proizvodnja pohištva povečala za 87 %, vrednost proizvodnje tapetniških izdelkov pa za več kot 120 %. V ta namen bo potrebnih okrog pol milijarde din investicij, predvsem za dokončanje rekonstrukcije oddelkov površinske obdelave, končne montaže in kotlovnice, za nabavo nekaj osnovnih strojev in za zgraditev skladišča za surovine ter za zgraditev prototipne delavnice.

Novih obratov podjetje v naslednjem sedemletnem obdobju ne bo gradilo, pa tudi proizvodni program se ne bo spremenil. Le sortiment pohištva bo prej ko slej odvisen od razvoja potrošnje tega artikla po svetu, tem prej, ker je Tovarna pohištva eden pomembnih jugoslovanskih izvoznikov pohištva. Ožji in trajnejši proizvodni program bo vsekakor moč določiti šele tedaj, ko bo izdelana temeljita analiza razvoja potrošnje pohištva po svetu.

Tudi v prihodnje bo tovarna razvijala in spodbujala čim širšo kooperacijo z drugimi podjetji lesno-predelovalne stroke, kot na primer z mizarstvom Trnovo, Čepovan, Branik in podjetjem STIL Koper. Omenjena in še morebitna druga k sodelovanju pritegnjena podjetja bodo izdelovala sestavne dele oziroma kompletne izdelke za dopolnjevanje pohištvenih garnitur. Po vsej verjetnosti pa bo treba kako podjetje pridobiti za izdelovanje manjših serij pohištva.

Poglavitni činitelj povečanja produktivnosti bo uvedba sodobne organizacije dela, ažurnost tehnoloških postopkov in organizacija prodaje. Zaradi tega v podjetju razmišljajo o ustanovitvi pohištvenega inštituta, ki bi na znanstveni osnovi reševal oblikovanje, interno standardizacijo ter raziskoval konstrukcije in material in opravljal podrobne tehnološko-analitične tržne študije in raziskave.

Tovarna pohištva Nova Gorica bo v naslednjem sedemletnem razdobju pospešila obdelavo zahodnoevropskih tržišč in proučila možnosti za razširitev plasmaja svojih izdelkov v deželah Severne Afrike in Bližnjega vzhoda ter v deželah vzhodne Evrope. Poleg tega podjetje predvideva organizacijo lastnih predstavništev v Zahodni Nemčiji, Franciji in Švici in sodelovanje na vseh pomembnejših mednarodnih sejmih.

Tako zastavljeni organizacijski prijemi naj bi omogočili povečanje

izvoza pohištva od sedanjih 900.000 na nad 1,5 milijona dolarjev v letu 1970 in povečanje izvoza surovin in tapetniških izdelkov od sedanjih 100.000 na 300.000 dolarjev, pri čemer bi bil izvoz s 75 % usmerjen v zahodnoevropske dežele in ZDA ter s 25 % v dežele Afrike in Bližnjega vzhoda ter države Vzhodne Evrope. V istem času naj bi se prodaja vseh vrst izdelkov Tovarne pohištva na domačem trgu povečala za nekaj manj kot 100 %.

Plasma na domačem trgu bo podjetje pospeševalo z boljšo kvaliteto svojih izdelkov, razširjanjem asortimenta in s pomočjo kooperantov, pri čemer je perspektivno predvidena razširitev sodelovanja s trgovskim podjetjem »Lesnina« in Slovenijales v Ljubljani ter razširitev lastne prodajne mreže. Za uspešnejši plasma pohištva in drugih izdelkov se bo podjetje posluževalo tudi sodobne reklame in propagande, uvesti pa namerava tudi učinkovito servisno službo.

»ISKRA« ŠEMPETER

20 MILIJARD BRUTO-PRODUKTA V LETU 1970

Proizvodni program tovarne »Iskra« Šempeter je povsem zaokrožen, saj proizvaja izključno avtoelektrični pribor, diname, zaganjalnike, napetostne regulatorje, vžigalne tuljave in magnetne vžigalnike za mopede »Tomos«. Četudi proizvaja samo izdelke avtoelektrike, je »Iskra« pomemben kooperator jugoslovanske avtomobilske industrije in, kot kaže, bo v prihodnosti odigral pomembno vlogo tudi kot izvoznik. V sodelovanju s tovarno »Tomos« namreč pripravlja »Iskra« izvoz 30.000 zaganjalnikov za potrebe francoske avtomobilske industrije »Citroën«. Prva velika pošiljka zaganjalnikov bo, kolikor bo ugodno sprejeta, odprla možnosti nadaljnje razširitve plasmaja avtoelektrične opreme na inozemskih trgih.

Po bruto produktu »Iskra« Šempeter — letos bo dosegla vrednost bruto proizvodnje 4,5 milijarde din — že prekaša večino drugih industrijskih podjetij v goriški občini. Leta 1970, ko bo predvidoma dosegla 20 milijardni brutoprodukt, pa bo »Iskra« največje industrijsko podjetje na Goriškem.

Zakasnele dobave opreme in prav tako zakasnel prenos proizvodnje iz Kranja v Šempeter — v skladu s specializacijo tovarn kot enot podjetja »Iskra« — je v letošnjem prvem polletju povzročil nekaj zastojev v proizvodnji. Vendar bo izpad proizvodnje kolektiv nadomestil v drugem polletju, ko bo prispela oprema iz uvoza in se bo nadaljeval prenos proizvodnje avtoelektričnega pribora v tovarno v Šempetru. Interni pokazatelji kažejo, da je vrednost sestavnih delov iz Kranja v celotnem brutoproduktu tovarne v Šempetru udeležena s čedalje manjšim odstotkom. Medtem ko je lani ta delež znašal še 25 %, se je v letošnjem prvem polletju znižal na vsega 8,6 %. Vrednost bruto proizvodnje na zaposlenega se je tako dvignila za malone 150 %.

Tovarna pohištva Nova Gorica — brušenje površin v oddelku za površinsko obdelavo

Tovarna pohištva Nova Gorica — tapetniški obrat v kovinskem oddelku

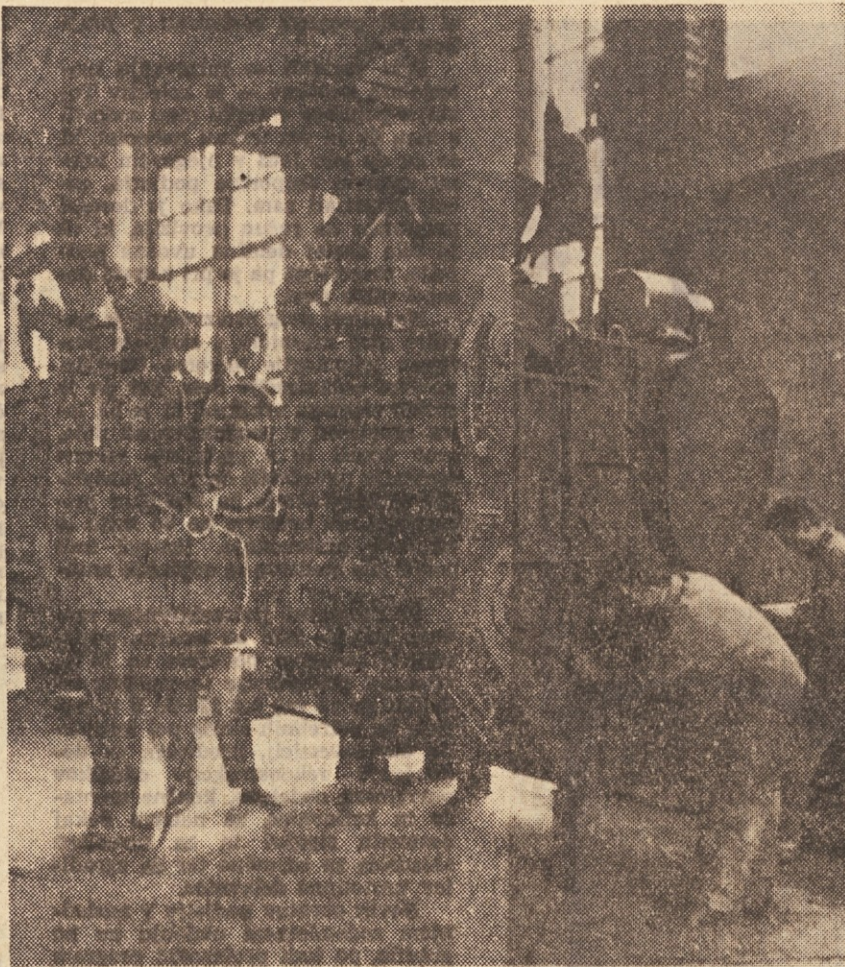
IZVOZ LIVARSKE OPREME »GOSTOL« V ITALIJO

»Gostol«, Goriške strojne tovarna in livarne se ukvarjajo s proizvodnjo strojev. Spčetka je podjetje izdelovalo le pekarske stroje, kasneje pa tudi obdelovalne stroje za lesno industrijo, stroje za živilsko industrijo, oziroma živilsko-gostinsko stroko. V zadnjem času pa se najbolj širi proizvodnja strojev za opremo livarn, ki ima v »Gostolu« že desetletno tradicijo. Zadnje leto so vse razpoložljive razvojne kapacitete podjetja zaposlene pri širitvi sortimenta tovrstne proizvodnje.

Tudi v naslednjem sedemletnem razdobju bo proizvodnja opreme za livarne poglavita dejavnost podjetja »Gostol«. Peskalne naprave, ki jih nadalje spopolnjujejo, bodo osnova za perspektivni razvoj. Prihodnje leto bo podjetje dalo na trg 5 novih izvedb tovrstnih naprav, poleg dosedanjih treh standardnih. Se letos bodo začeli proizvajati 2 različna tipa peskometov, medtem ko bodo prihodnje leto izdelali kompletno pripravo peska za livarne.

Prihodnje leto bodo v »Gostolu« mehanizirali livarniški obrat z opremo lastne proizvodnje. Tako bo livarna nekakšen eksperimentalni obrat, v katerem bodo preizkušali in po potrebi spopolnjevali doma proizvedeno opremo in jo usposobljali za prodajo na domačem trgu in za izvoz. Kapacitete livarne se bodo po mehanizaciji povečale od dosedanjih 1000 ton na 3000 ton odlitkov v letu 1964.

Letos je »Gostol« prvič prodal na zunanji trg. V Italijo je za 12 milijonov lir prodal dve peskalni napravi. Eno od teh je »Gostol« razstavljaj na letošnjem velesojmu v Milanu. V Bolgarijo in Afriko pa je izvozil obdelovalne stroje za lesno industrijo. Skupna vrednost izvoza znaša 40 milijonov dinarjev.

»Gostol« — montiranje čistilnih strojev za livarne

»Poligalant« — obdelava umetnih plastičnih zob

UGODNE PERSPEKTIVE PODJETJA »POLIGALANT«

Ustanovljen decembra 1956, je »Poligalant«, industrijsko podjetje za predelavo plastičnih mas v Volčji dragi sprva izdeloval le konfekcijo iz polivinila. Kasneje, po preselitvi v nove prostore, je svojo proizvodnjo podjetje usmerilo v štiri grupe: izdelavo polietilenske embalaže z brizganjem, izdelavo tehničnih artiklov, predelavo trdega polivinila v razne vrste ventilatorjev in za oblaganje zob za potrebe protetike.

Konec avgusta letos je »Poligalant« dosegel raven lanskega proizvodnje in vse kaže, da bo letni proizvodni plan prekoračil za 20 % ter dosegel vrednost nad 300 milijonov dinarjev bruto proizvodnje.

V naslednjem sedemletnem razdobju bo podjetje zlasti razvijalo zobni oddelek, tako da bo v celoti zadovoljilo potrebe trga po akrilnih zobeh. Sestavljen pa je tudi že elaborat za razvoj predelave plastičnih mas za potrebe gradbeništva in kmetijstva.

Po rekonstrukciji, ki jo bo podjetje izvedlo deloma z lastnimi, a deloma z družbenimi sredstvi, se bo leta 1970 vrednost bruto proizvodnje povečala na 1,7 milijarde din, kar je nedvomno velik uspeh, če upoštevamo, da je vrednost bruto proizvodnje podjetja »Poligalant« v letu 1957 znašala komaj 40 milijonov din.

DOSTAVNI FIČKO POLEG CISTERN — VELIKANK

Osnovna dejavnost podjetja »Vozila« Nova Gorica je proizvodnja tovornih prikolic in transportnih cistern za vse tekočine in pline. »Vozila« zaposlujejo danes okrog 260 ljudi. Od leta 1961 dalje se proizvodne kapacitete letno povečujejo za 70 %, tako da bo letos po vsej priliki podjetje preseglo realizacijo v vrednosti 1 milijarde dinarjev.

Organsko zrastle iz potreb trga, podjetje namerava povečati zlasti kapacitete v proizvodnji prikolic in usvojiti proizvodnjo vseh sestavnih elementov, ki so deloma že usvojeni, pa jih je podjetje zaradi premajhnih kapacitet primorano še uvažati. Mednje sodijo krmilne osovine, križna pesta, platišča in razni podvozni elementi, namenjeni za gradnjo specialnih prikolic, po ka-

terih je povpraševanje izredno veliko tako doma kot v inozemstvu.

Kot posebnost bodoče proizvodnje velja poudariti kooperacijo s tovarno avtomobilov »Zastava« v izdelovanju malega dostavnega vozila »Zastava 750« z nosilnostjo 450 do 500 kg. Novi dostavni avto je izredno stabilen in ga bodo »Vozila« izdelovala v treh konstrukcijskih verzijah kot klasično dostavno vozilo, kot turistični avto ali taksij in kot ambulantni voz.

Nadaljnja novost v programu »Vozil« sta avtocierna za prevoz tekočih plinov propan-butan kot prvo vozilo te vrste, izdelano v Jugoslaviji, in cisterna za prevoz mleka, ki jo »Vozila« konstruirajo v sodelovanju z Mlekarskim inštitutom v Beogradu.

»Vozila« Nova Gorica — nov tip dostavnega vozila Zastava 750

»ČISTILKA« — ZAMETEK BODOČE KEMIČNE INDUSTRIJE

Dvojna proizvodna usmeritev podjetja »Čistilka« Renče — njen program obsega proizvodnjo in predelavo živilskih artiklov in proizvodnjo ter predelavo drugih surovin na kemični bazi — kaže, da imamo opraviti z zametki bodoče živilsko-kemične industrije na Goriškem. Tudi njen razvojni program za obdobje 1964—1970 razodeva takšne težnje, saj bo »Čistilka« v naslednjih sedmih letih povečala proizvodnjo masovnih čistilnih sredstev, kot je varenina, za 106 %, proizvodnjo vareninovega ekstrakta za 217 % in pralne sode za 43 %. Dalje bo povečala proizvodnjo solne kisline za 69 %, proizvodnjo kisa za 213 %, kislega zelja za 200 %, kleva za 178 % in svežih gob za 335 %.

V skladu s takšnim programom razvoja predelovalnih kapacitet ima podjetje v načrtu tudi izgradnjo nekaterih bazičnih kemičnih zmogljivosti ter kapacitet za proizvodnjo umetnih mas na osnovi klorida in acetilena.

MIRNSKO USNJE ZA AMERIKO

Tovarna usnja Miren pri Gorici, specializirana za proizvodnjo podplatnega usnja in predelavo kož drobnice, je od septembra dalje začela izdelovati nov artikel iz jagnečje kože, »ševret«, ki bo po predvidevanjih kolektiva usnjarne povečal realizacijo izvoza za najmanj 200 %. Zdaj izvažajo usnjarna večidel podplatno usnje, ševrete in mexiko okrajce, tretjino za zahod in dve tretjini v vzhodnoevropske dežele.

Letošnji proizvodni plan je za 31 % višji od lanskega, realizacija pa je v letošnjem prvem polletju preseгла lansko za 35 %.

V naslednjem sedemletnem razdobju bo usnjarna obnovila zastareli in iztrošeni strojni park, kar bo povečalo vrednost izdelkov.

BOMBAŽNE TISKANE TKANINE IZ VOLČJE DRAGE

Leta 1957 je v Volčji dragi s starimi generalno popravljenimi tkalskimi stroji začela obratovati Tekstilna tovarna Okroglica. Delovni kolektiv, ki danes šteje 85 članov, je v šestih letih svojega obstoja tako razvil svojo dejavnost in izboljšal kvaliteto tkanin, da ne more sproti zadovoljiti vseh kupcev, oziroma realizirati številnih naročil. Povečane možnosti plasmaja artiklov — tekstilna tovarna Okroglica v Volčji

dragi izdeluje večidel tiskane bombažne tkanine, predvsem kuhinjske zavese in brisače — so kolektiv kajpade spodbudile, da se je odločil zidati nove obratne prostore in povečati število zaposlenih, tem prej, ker so na tem območju še občutni preseški zlasti ženske delovne sile, ki jo tovarna pretežno zaposluje.

Tekstilna tovarna Okroglica, Volčja draga, se bo v prihodnje specializirala izključno za tkanje lahkih tiskanih tkanin iz bombaža.

»MIZARSTVO ISTOK« — 1970 LETA 7200 GARNITUR SPALNIC

Mizarstvo »Istok« Miren pri Gorici, v sedemletnem programu razvoja ne predvideva povečanja svojih kapacitet. Dopolnjevalo bo le mehanizacijo in si prizadevalo bolj izkoriščati obstoječe kapacitete, tako, da bi ob 33 % povečanju delovne sile leta 1970 doseglo dvakratni obseg sedanje proizvodnje.

Upoštevač dokaj nizko sedanjo potrošnjo pohištva na prebivalca v Jugoslaviji in pričakovano povečanje

kupne moči v obdobju 1964—1970, bo podjetje v okviru predvidene jugoslovanske proizvodnje 200.000 garnitur spalnic v letu 1970 proizvedlo 7200 garnitur furniranih spalnic, za izdelovanje katerih se je podjetje specializiralo.

Takšno proizvodnjo bo omogočila nadaljnja mehanizacija obratov — tudi v prihodnje bodo izdelovali le dva tipa pohištva. Tako bi se izkoriščenost kapacitet, ki je zdaj 45 %, povečala na 70 do 75 %.

PROJEKTANTSKA ORGANIZACIJA S ŠIROKO DEJAVNOSTJO

Projekt biro Nova Gorica opravlja v glavnem projektiranje visokih zgradb in regulacij. Doslej je podjetje, samostojno od leta 1950, ko se je odcepilo od SGP Primorje, izdelalo že vrsto pomembnih projektov kot na primer za Tovarno cementa in salonita Anhovo in za številne druge naročnike, oziroma investitorje na Goriškem, Tolminskem, v Brdih in na Krasu. Projekt biro je med drugim izdelal projekte za zgraditev Kulturnega doma in velikih stanovanjskih blokov v Desklah, za stanovanjsko-komunalni objekt v Cerknem in Dobrovem, za zgradbo

elektro gospodarstva, gasilski dom in vrsto drugih javnih zgradb v Novi Gorici, za izletniško kočjo »Kekec« za šolo v Kanalu, stanovanjske bloke v Prešernovi ulici v Novi Gorici ter za pošto in avtobusno postajališče v Ajdovščini itd.

Poudariti velja, da v dejavnosti Projekt biroja Nova Gorica sodi tudi priprava urbanističnih načrtov in da je bila podjetju pri obnovi Skopja poverjena zelo odgovorna naloga s tem, da je prevzelo vsa statična dela, na osnovi katerih naj bi izvajalci obravnavljali od potresa prizadete zgradbe, ki so primerne za obnovo.

GORIŠKE OPEKARNE:

NEPREKINJENO OBRATOVANJE VSE LETO

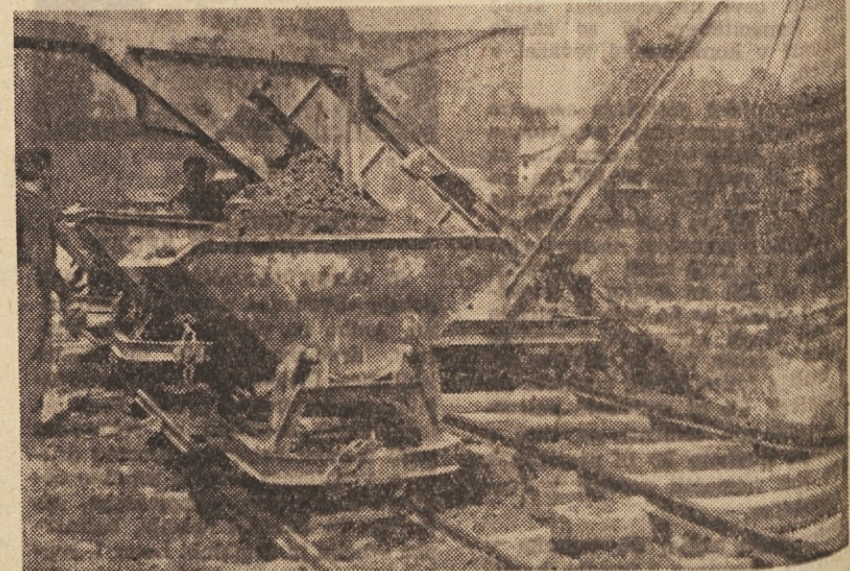
Goriške opekarne, podjetje z dvema obratoma in štirimi pečmi v Biljah in Renčah, izdelujejo vse vrste opečnih izdelkov za gradbeništvo. Proizvodnja v teh opekarnah teče neprekinjeno vse leto že od leta 1960 dalje, medtem ko jo druge opekarne, kakor je bilo objavljeno pred nedavnim, Ljubljanske opekarne, uvajajo šele danes.

Po programu sedemletnega razvoja bo podjetje med drugim preuredilo žganje opeke od premoaga na mazut, v dveh obratih bo zgradilo zorilnice za opeko, mehaniziralo pa bo tudi notranji transport po Kellerjevem sistemu, s čimer bodo dosegli prihranke fizične sile in izboljšali kvaliteto izdelkov, ker je s tem transportnim sistemom moč odpraviti tresenje. Dalje bodo zgradili obrat za izdelovanje polmontažnih in montažnih gradbenih elementov.

Med objekti družbenega standarda, ki jih bo podjetje gradilo, velja omeniti sanitarne in stanovanja za delavce. Tovrstne investicije naj bi pripomogle k zmanjšanju fluktuacije delovne sile in odpravi nihanj v proizvodnji, ki so za industrijo gradbenega materiala nasploh značilna.

Ugodna lokacija opekarne bi ob primernem stimuliranju pogojev v perspektivi, zlasti še z ozirom na razpoložljive kapacitete opekarne, omogočila tudi plasmaja opečnih enot na bližnjem italijanskem trgu.

V omenjenem obdobju podjetje predvideva tudi prehod na sedemurni delavnik, kar bo moč doseči z nadaljnjim investiranjem v proizvodnjo in transport ter s povečanjem produktivnosti dela za 22,4 % pri celo zmanjšanim številu zaposlenih.

Goriške opekarne — bager v glinokopu

Tekstilna tovarna Okroglica — fibuski tisk na tkanino

LETA 1970: DOGRADITEV HE TRNOVO Z MOČJO 140 MW

Soške elektrarne s sedežem v Novi Gorici pod svojim okriljem združujejo naslednje hidroelektrarne z letno proizvodnjo 250.000.000 električne energije: HE Dobarji, Hubelj, Ajdovščina, Pluzna, Bovško, Moznica, Log pod Mangartom, Podmelec in Gradišče. Pripomniti velja, da elektrarna v Plavah izvažata električno energijo v Italijo.

Program razvoja Soških elektrarn 1964 do 1970 predvideva v prvi vrsti izgradnjo velike akumulacijske hidroelektrarne TRNOVO. Gradnja se bo začela leta 1965 in bo trajala pet let. Izgradnjo tega hidroenergetskega objekta narekuje potreba po elektrarni s sezonsko akumulacijo in veliko močjo, ki bi krila dnevne konice in primanjkljaje energije v kritičnih sušnih obdobjih ter v primeru okvar na omrežju.

Kljub sorazmerno majhnemu padavinskemu območju, ki ga obsega Soča, njene visoke vode dosežejo velike pretoke in niso vezane na pomladansko ali jesensko deževje, ampak lahko nastopijo v vsakem letnem času. Povprečne letne padavine so toč izredno visoke. Možnosti za energetska izrabo Soče so zelo ugodne: koncentriran padec, ugodni pogoji za ustvaritev velike akumulacije in možnost ekonomske izrabe vode v sklenjeni verigi elektrarn.

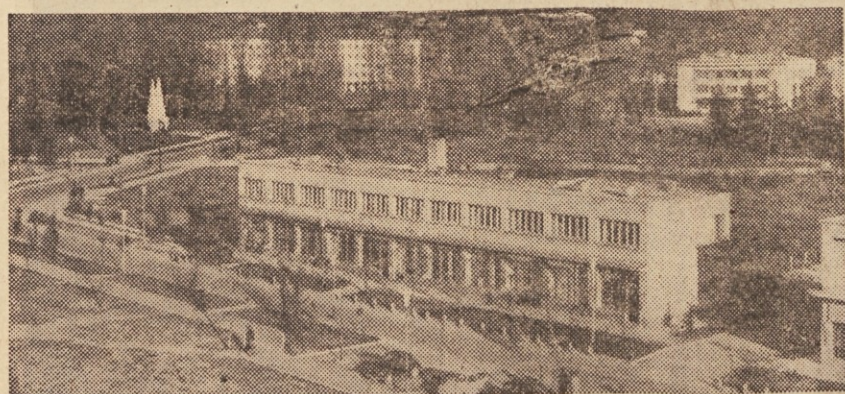
V prihodnjih letih je razen velikih potreb po energiji v Sloveniji — poraba bo tedaj narasla na 5 milijard kWh, medtem, ko sedanja letna proizvodnja znaša le okrog 3 milijarde kWh — računati še na izvoz okrog 220 MW energije v Avstrijo in Italijo. Prenos tako velikih količin energije iz osrednje Jugoslavije po 220-kilovoltnem daljnovodu na srednjo oddaljenost 400 km pa bi bil spričo pogostih okvar na omrežju, ki nastajajo zlasti ob slabem vremenu, precej problematičen.

NAPRAVE IN MOČ HE TRNOVO

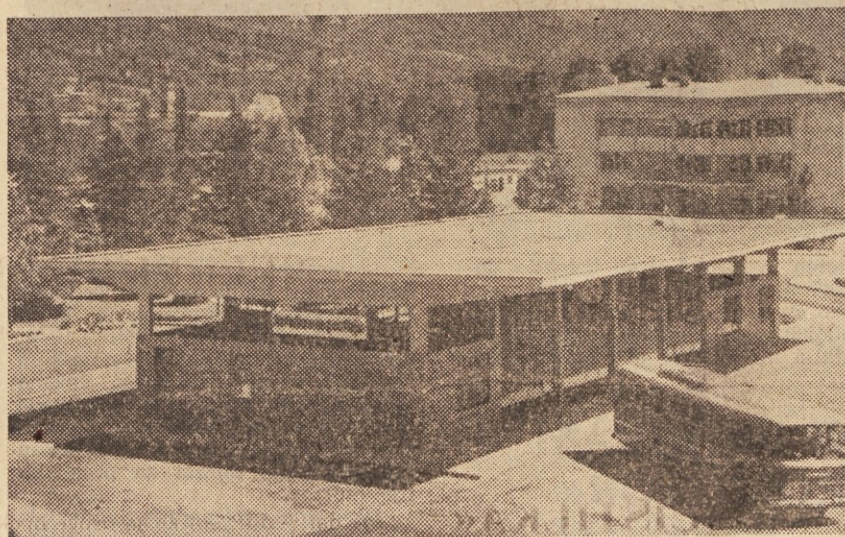
Elektrarna bo derivacijske izvedbe z nasuto jezovno pregrado pri Boki in podzemno strojnico pri Tr-

Stanovanjske zgradbe ob Erjavčevi cesti, ki jih je zgradilo SGP Gorica

Gradnje SGP Gorica: trgovski lokali, pošta, občinska skupščina

Nova avtobusna postaja v Novi Gorici

NOVE TRAFOPOSTAJE IN KILOMETRI DALJNOVODOV

Ker »Elektro Gorica«, podjetje za distribucijo električne energije za razširjeno reprodukcijo letno investira okrog 200 milijonov dinarjev, v ta namen pa porabi tudi amortizacijska sredstva, znatno zaostaja vzdrževanje obstoječih elektrodistribucijskih naprav. V takšno investicijsko politiko podjetje sili čedalje večja poraba električne energije, ki narašča letno za okrog 30 %.

V perspektivi bo podjetje z ozirom na naraščajoče potrebe gradilo letno 15 do 20 razdelilnih transformatorskih postaj ter obnovljalo obstoječe omrežje in naprave.

V naslednjih petih letih bo podjetje »Elektro Gorica« od večjih objektov gradilo 35-kilovoltni daljnovod Plave-Gorica v vrednosti okrog 60 milijonov dinarjev in poleg naštetih trafa postaj vsaj tri razklop-

Elektro Gorica — montaža daljnovodov

ne transformatorske postaje v Sempetru, Vipavi in Dobrovem. Razen tega bo podjetje obnovilo obstoječo razklopno postajo v Kromberku.

Nadalje bo podjetje skupaj z »Jugotehniko« iz Ljubljane gradilo poslovno-obrtno stavbo v vrednosti okrog 100 milijonov dinarjev, v kateri bo poleg trgovine z elektromaterialom, skladišča in servisne delavnice tudi uprava enote v Gorici.

Podjetje skrbi tudi za javno razsvetljavo v Novi Gorici. Tako so monterji podjetja prav za praznik komune Nova Gorica namestili razsvetljavo v Delpinovi in Leninovi ulici, s čimer so prispevali svoj delež tudi k lepšanju mesta.

NADALJNJE RAZVIJANJE GRADENJ Z ELEMENTI

Obseg gradbenih del v občini Nova Gorica je bil v letošnjem prvem polletju za 27 % večji od lanskoletnega, dasiravno so neugodne vremenske razmere v začetku leta negativno vplivale na razvoj gradbene dejavnosti. Največji izvajalec gradbenih del na območju novogoriške občine je Splošno gradbeno podjetje Gorica. Podjetje je ob polletju izpolnilo več kot 50 % predvidenega obsega gradbenih del za leto 1963, čeravno se je gradbena sezona razmahnila šele zadnje mesece. Glede na zmogljivost podjetja je gradbena operativa polno angažirana, zlasti se, ker podjetje z delom svojih zmogljivosti sodeluje tudi pri izgradnji oziroma obnovi Skopja.

Kapacitete so izkoriščene predvsem za gradnjo negospodarskih objektov, na katere odpade 64 % vseh gradbenih del. Istočasno odpade na gospodarske objekte le 36 %. Mjuno leto je podjetje začelo graditi tudi stanovanja za trg, katerih gradnjo letos pospešeno nadaljuje. Tako podjetje v Novi Gorici gradi za prodajo dva stanovanjska bloka po 46 stanovanj in blok z 51 stanovanji, graditi pa je začelo še blok z 22 stanovanji. Tako bo skupno na razpolago 165 stanovanj za trg, kar je nedvomno pohvalno spričo velikega pomanjkanja stanovanj.

V naslednjem sedemletnem razdobju bo podjetje še tesneje sode-

lovalo z industrijo gradbenega materiala, zlasti v izdelavi elementov, opečnih zidakov večjega formata po modularnem sistemu gradnje, v izdelavi stropov itd. Podjetje bo namreč še nadalje razvijalo že usvojeni modularni sistem gradnje ob najširši uporabi industrijsko izdelanih elementov.

Obseg gradbenih del se bo predvidoma povečal za 10 % letno, povečanje gradbene proizvodnje pa bo SGP »Gorica« doseglo predvsem z večanjem produktivnosti dela (za 4,5 % letno), s povečanjem mehanizacije (za 3 % letno), izboljšanjem organizacije dela in nadaljnjim uvajanjem uporabe gradbenih elementov v modularnem sistemu gradnje.

Mehanizacija bo v tem obdobju vplivala na povečanje realizacije za okrog 3 % letno pri enakem številu zaposlenih. Povečati bo treba število strojev, ki jih terjaja gradnja z elementi, hkrati pa dopolniti tudi mehanizacijo za izkope, nadomestiti večje število mešalcev starejših izvedb itd.

Ozko grlo pri gradbenih obrtniških delih bo ublaženo, če že ne odstranjeno s tem, da bodo gradbena dela planirana za daljše plansko obdobje.

Podjetje bo še nadalje usmerjalo dejavnost centralne obrata tako, da bodo tam izdelovali polizdelke po vnaprej pripravljenih načrtih, s čimer je edinole moč pospešiti obrtniška zaključna dela.

TOVARNA ČEVLJEV »JADRAN«
MIREN

PO LANSKO- LETNI KRIZI — USPEŠEN START

Po lanskoletni krizi, ko je podjetje zašlo v težave zaradi odpoklica zaloga iz skupne prodaje s »Planiko« — te zaloge so bile desortirane in demodirane ne le kot artikel, marveč tudi po številkah obutve — se je položaj v Tovarni čevljev »Jadran« v Mirnu pri Gorici konec letošnjega prvega polletja začel izboljševati. Nekurantne zaloge, ki so se ob lanskoletnem zaključnem računu odrazile na osebnih dohodkih in so povzročile nesolventnost podjetja pri banki, so bile, četudi po znižanih cenah (kar je spet zmanjšalo dohodek podjetja) končno vendarle prodane in po zaključku letošnjih prvih sedmih mesecev se napolnijo že kažejo znaki naporov, ki si jih je kolektiv naložil, da bi se rešil krize. Proizvodnja v omenjenem obdobju je namreč po obsegu porasla za 28 %, po vrednosti pa za 17 %, medtem ko se je prodaja količinsko povečala za 37 % in vrednostno za 32 %. Zlasti razveseljuje je, da stanovitno narašča produktivnost na zaposlenega, v letošnjih prvih sedmih mesecih se je količina dela povečala od 3,12 na 3,59 in vrednost proizvodnje na delavca od 869.000 din lani na 1.146.000 din letos. Zaloge končnih izdelkov pa so se istočasno občutno zmanjšale. Če lanske zaloge ponazorimo z indeksom 100, znaša stanje letošnjih zalog le še 80, pri čemer pa je treba upoštevati, da je letošnji indeks zalog vsaj še za polovico manjši, ker so med zalogami še neodpolicane izvozne pošiljke in blago, izdelano po naročilu lastne prodajne mreže in kooperantov.

Produktivnost na moža se je zlasti vidno povečala, odkar je v novi hali začel obratovati tekoči trak. Na »otročkem traku«, kot v tovarni imenujejo trak za proizvodnjo otroške obutve, se je proizvodnja dvignila od 350 na 500 parov dnevno. Seveda se bodo z izboljšanjem organizacije dela in privajanjem delavcev na industrijski način dela z novo opremo v novih obratnih prostorih produktivnost na zaposlenega še povečala — in »Jadran« s svojim kolektivom se bo ne le dokončno izkopal iz težav, ampak bo s kvalitetno proizvedeno obutvijo in širjenjem svoje prodajne mreže zavzel tisto mesto na trgu, ki mu po vsej pravici tudi gre.

IZRAZIT PRODOR ŽIČNE EMBALAŽE ZA STEKLENI- ČENE PIJAČE

Obrtno kovinsko podjetje »Žica« Kanal izdeluje razne žične proizvode, predvsem žično embalažo in gospodinjske artikle. Razen tega podjetje razvija kooperacijo z drugimi gospodarskimi organizacijami, tako da jim nudi razne storitve s področja obdelovanja kovin, galvanike, proizvodnje spojnega materiala za potrebe salonitne industrije in podobno.

Podjetje »Žica« ima ugodne perspektive zlasti v razširjanju proizvodnje žične embalaže za transport mleka, sadnih sokov, vina in mineralnih vod, ki zaradi večje higieničnosti, ekonomičnosti in praktičnosti čedalje bolj izpodriva transport navedenih in drugih živilskih artiklov v lesenih zabojih. Vse večje povpraševanje po žični transportni embalaži za stekleničene pijače pa sili podjetje »Žica« vsaj k trojnemu povečanju sedanjega obsega proizvodnje.

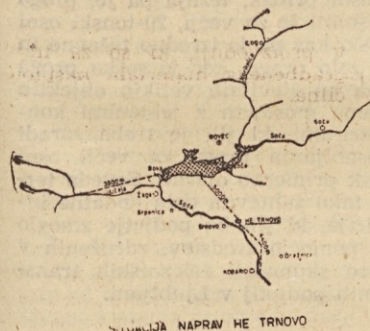
V skladu s temi predvidevanji bo podjetje moderniziralo tehnološki proces proizvodnje. Dalje bo podjetje ustanovilo nov obrat v Plavah in morda še tretji obrat v Brdih, če bo promet z žično embalažo naraščal tako kot doslej.

»Žica« Kanal: žični izdelki v samopostrežni trgovini

»Jadran« Miren: ličen in bogat asortiment njihovih izdelkov

SITUACIJA NAPRAV HE TRNOVO

Situacije naprav HE Trnovo

novem. Iz akumulacijskega jezera bo voda dotekala v vodostan pri strojnici po 5 km dolgem dovodnem tlačnem rovu skozi Polovnik. Od turbin pa bo voda odtekala v strugo Soče po 4,5 km dolgem odvodnem rovu, ki bo imel svoj iztok blizu Kobarida.

Po načrtu je predvideno, da bo HE Trnovo razen vode Soče izkoriščala še vodo Učee in Boke, zaradi česar bo treba zgraditi na Učeeji manjšo pregrado, od koder bo voda dotekala po dovodnem rovu v Bovško jezero. Podobno bo treba speljati tudi vodo Boke v jezero. Boko bi predvidoma zajeli pod slapstajem, da bi slap ostal nedotaknjen.

Nasuta pregrada, visoka 80 m, bo zaprla dolino Soče blizu Boke. Za pregrado bo nastalo 9 km dolgo Bovško jezero s površino 8 km² in koritno akumulacijo 320 milijonov m³. Enkratna polnitev jezera pri povprečnem letnem dotoku bo trajala približno tri mesece. V podzemeljski strojnici pri Trnovem bosta vgrajena dva generatorja s skupno močjo 140 MW. Letna proizvodnja: 430 milijonov kWh.

Z izgradnjo HE Trnovo se bo zaradi izravnave vode Soče povečala tudi proizvodnja HE Dobarj in Plave, in sicer za okrog 47 milijonov kWh letno.

Razen izgradnje HE Trnovo je v letih 1964 do 1970 predvidena avtomatizacija večine malih elektrarn in dograditev razdelilne transformatorske postaje pri HE Gradišče na reki Vipavi, ki jo je podjetje že začelo graditi za potrebe potrošnje na Spodnjem Vipavskem in na zahodnem Krasu. Objekt 35/10 kV bo dan v pogon v dograjenem stanju do 60 % v letu 1964, do leta 1970 pa bodo predvidoma vgrajene še preostale naprave, kakor se bo pač povečeval konzum električne energije.

VEČJI PROMET IN NOVI OBJEKTI

V maju 1952. leta se je dokončno konstruiralo podjetje Avtopromet Gorica, ki je združevalo avtobusni in tovorni promet in dobilo sedež v Novi Gorici.

Mlado podjetje je podedovalo številčno zadovoljiv vozni park: 29 avtobusov, 15 tovornjakov in 10 prikolic. Nobenega zavidanja pa ni bila vredna kvaliteta. Od avtobusov — bili so vsaj 10 različnih znamk, jih je bila običajno polovica v popravilu. Kljub temu, da je primanjkavalo tudi rezervnih delov in avtoplaščev, je podjetje upostavilo 21 avtobusnih prog v skupni dolžini 1356 km. Kvaliteto tedanjih vozil, ki so bila vsa predvojne izdelave, prikaže tudi podatek, da je vožnja od Ljubljane do Gorice trajala polnih 5 in pol ure, medtem ko jo današnji avtobusi zmorejo s postanki v treh urah.

Kolektiv, vaje naporov, se težav ni ustrašil. Prvi delavski svet je sestavil zahteven, toda realen razvojni načrt. Za utrditev podjetja je bila nujna tipizacija vozil, zgraditev in oprema sodobne delavnice ter garaž in nazadnje upravnih prostorov.

Na poti k izpolnitvi tega načrta so se delavci marsičemu odrekli. Vedeli so, da bo prav iz žrtve zrastle trdno podjetje s kar najboljšimi pogoji za nadaljnji razvoj. Domneve so bile pravilne. Ko je kolektiv izpolnil načrte prvega delavskega sveta, se je pogumno lotil novih nalog. Lani je prišel v Novi Gorici graditi moderno avtobusno postajo, največjo in najlepšo v Jugoslaviji, in jo v istem letu tudi dogradil. V Rožni dolini je bila zgrajena sodobna in lepa čakalnica, v Bovecu pa lep turistični biro. Vse od ustanovitve podjetja naprej se je postopoma, v okviru možnosti, moderniziral tudi vozni park.

Sedaj podjetje razpolaga s 67 avtobusi, 27 tovornjaki in 14 prikolicami znamke FAP, DEUTZ in FIAT.

Pri vsem tem pa ni bilo pozabljeno na človeka. Organi delavskega samoupravljanja so s številnimi ukrepi izboljšali življenje delavcem. Podjetje je kupilo precej stanovanj, redno pa skrbi za rekreacijo in izboljšavo delovnih pogojev.

Vsa prizadevanja so usmerjena v nadaljnjo krepitev podjetja. Razvojni plan predvideva, da bo podjetje imelo leta 1970 100 avtobusov in 60 tovornjakov. Poleg tega je v razvojnem planu poudarjena potreba po živahnem razvoju turističnih dejavnosti.

Kaj daje oporo tem postavkam? Predvsem nekatera dejstva. Letos bo kolektiv Avtoprometa Gorica prvič ustvaril več kot milijardo bruto proizvoda. Če pomislimo, da je bilo šele leta 1960 500.000.000 din bruto realizacije je uspeh res izreden. Pot do tega rezultata je bila trda. In prav napori so bili tisti, ki so seznanili delavce z racionalnim gospodarjenjem. Lahko trdimo, da je v podjetju že veliko delavcev-upravljalcev v pravem pomenu besede. Delno je to prizadevanje plod stimulativnega nagrajevanja, delno pa želje, da bi gospodarska organizacija postala rentabilna in organizirana do take meje, da bo sposobna sprijeti se z vsakim problemom. Veliko so prispevale tudi subjektivne sile z močno organizacijo ZK v podjetju.

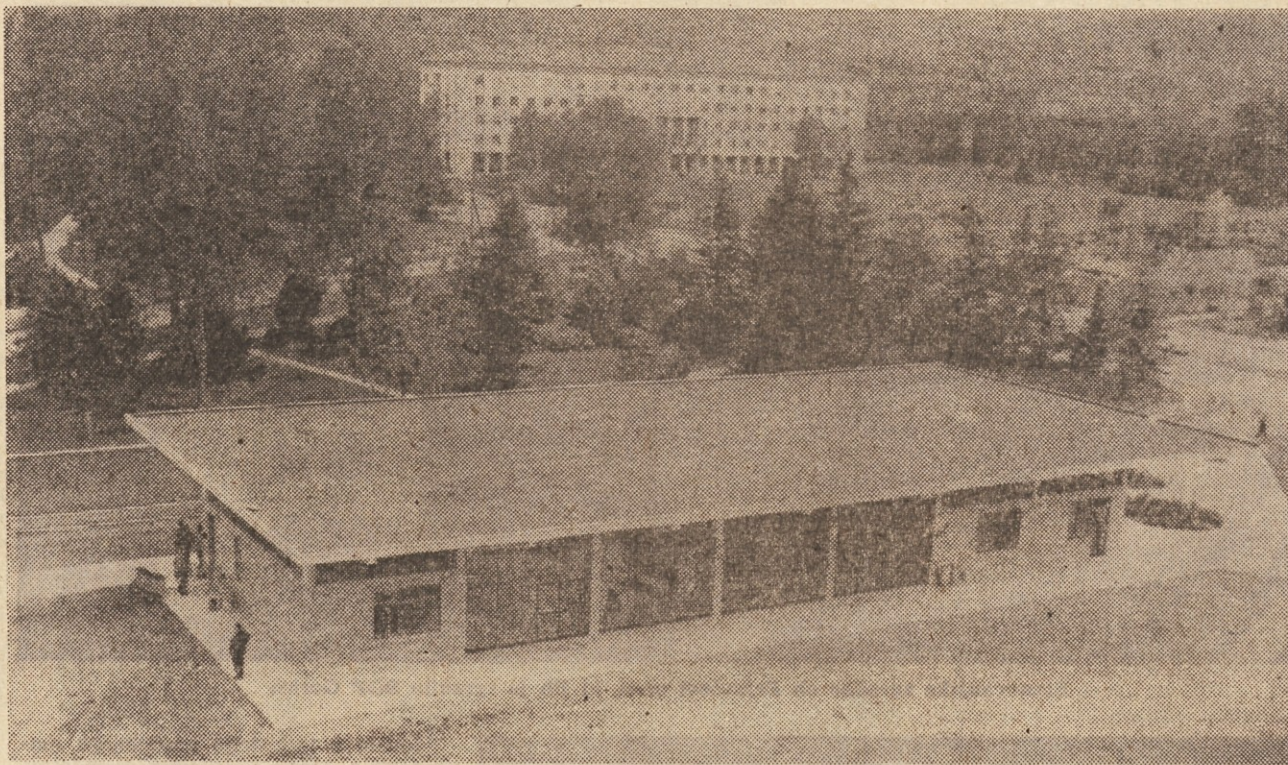
Kolektivu s tako zavestjo razvojni plan ni nekaj neizvedljivega. Ze pred pričetkom izvajanja si je postavil nekatere naloge. V Ajdovščini bo kot investitor gradil sodobno avtobusno postajo, udeležil se bo gradnje podobnega objekta v Idriji, po Primorski pa bo zgradil več tipiziranih garaž za avtobuse, ki bodo voznemu parku znatno podaljšale življenjsko dobo. Se nadalje pa bodo skrbeli za stanovanja delavcev in za rekreacijo.

V ilustracijo še dva podatka. Avtobusi Avtoprometa Gorica bodo letos prevozili nad pet milijonov 300.000 potnikov, tovornjaki pa nad 110.000 ton tovara. Ti dve številki kažeta, da je podjetje dobro proučilo tržišče, odpirajo pa se še nove možnosti. Vse rezerve se niso izkoriščene, vendar že znane. Kolektiv se zaveda, da bo število potnikov in ton naraslo le pod pogojem, če bodo prevozi udobni, varni in hitri. Zato so naporji usmerjeni prav v te zahteve. Da pa se bo prevoz kar najbolj približal željam potrošnikov, bo podjetje med njimi izvedlo posebne ankete, ki bodo dale napotke za hitro odpravo morebitnih napak.

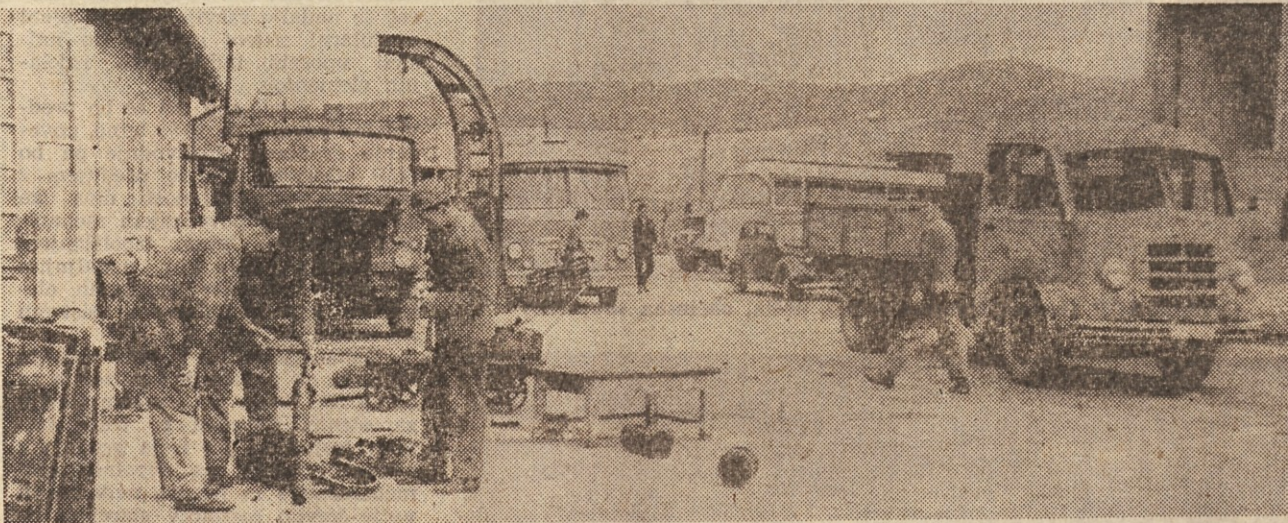
Vsekakor kolektiv vidi največjo razvojno možnost v še nerazvitem turizmu. Zato s posebno skrbjo usmerja prav v to vejo gospodarske dejavnosti znatna sredstva. Preko poslovalnic turistične agencije Izletnik v Novi Gorici in Bovecu je že dosegel lepe uspehe. Možnosti so pa seveda še velike.

V prihodnje bo Avtopromet posvečal pozornost predvsem področju med Alpami in Jadranom. Propagiral pa bo tudi tiste lepe predele Primorske, ki so bili doslej ali zaradi nepoznavanja ali zaradi slabih prometnih zvez malo obiskani.

Pri proučevanju turizma se pri Avtoprometu Gorica ne nameravajo ustaviti samo pri razširjanju prometne mreže. V načrtu so tudi ne-

»Avtopromet« Gorica — nova avtobusna postaja v Novi Gorici

»Agromotor« Sempeter — remont

kateri drugi objekti, med njimi je najbolj zanimiv projekt žičnice na Skalnico, znano izletniško in razgledno točko nad Novo Gorico.

S tako politiko bo tako vitalen,

enoten in discipliniran kolektiv dosegel še lepše in večje uspehe ter tako opravičil svoj obstoj v splošno zadovoljstvo potnikov, turistov ter ostalih koristnikov prevoznih uslug.

BOGAT POSLOVNI PROGRAM PODJETJA »AGROMOTOR«

»Agromotor«, podjetje za kmetijske strojne storitve in popravila motornih vozil, je bilo ustanovljeno 1. januarja 1960, po spojitvi treh gospodarskih organizacij, in sicer podjetij »Agroservis«, »Vinerol« in »Avtoobnova« iz Sempetra. Spojitev treh podjetij s sorodnimi dejavnostmi je dala novemu podjetju osnovno usmeritev: delovati za potrebe kmetijstva in dejavnost z ozirom na razpoložljive zmogljivosti razširiti se na remont in servis. Letos investirana velika sredstva naj bi utrdila takšen poslovni program in pospešila usmeritev v terensko-obnovitvena dela z lastno težko mehanizacijo, remontno dejavnost, servisno-remontno dejavnost za popravila kmetijske in nekmetijske mehanizacije ter prevoznih sredstev in, končno, v razširitev proizvodnje motornih kosilnic.

Podjetje izvaja vsa zemeljska kmetijska dela in obnovitvena dela na cestah in drugih javnih prometnih zvezah, pri čemer s svojo težko mehanizacijo sodeluje tudi pri gradnji prekopa Donava—Tisa—Donava.

Osrednja dejavnost podjetja je remont lastnih strojev in servisno-remontna dejavnost, namenjena popravilom kmetijske mehanizacije nasploh. Poudariti je treba, da je bila remontna delavnica podjetja »Agromotor« v zveznem merilu priznana za delavnico I. reda, kar zadeva popravila kmetijske mehanizacije, in ima potemtakem pravico do uveljavljanja regresa na vsa generalna popravila predvsem motorjev znamke »Perkins«, ki jih razen v traktorje zaradi izredne ekonomičnosti vgrajujejo tudi v avtobuse in težja prevozna sredstva cestnega prometa. Imenovanje za delavnico I. reda remont podjetja »Agromotor« tudi zavazuje h kooperiranju z velikimi proizvajalci kmetijske mehanizacije in težkih vozil nasploh, kot so FAP, ITM Beograd, »Zmaj« Zemun in drugi.

Zato ni naključje, da je »Agromotor« kot pooblaščen zastopnik prevzel servisna popravila proizvodov vseh omenjenih tovarn, kot tudi servis prevoznih sredstev »Crvena zastava«. Tako široko servisno in remontno dejavnost podjetju narekuje med drugim tudi razvoj cestnega prometa, zlasti še z ozirom na maloobsejni promet. Dodatne investicije bo podjetje vložilo še za večanje servisnih in remontnih kapacitet za popravila vseh znamk avtomobilov. V ta namen bo podjetje gradilo nove obratne prostore ter se trudilo upostaviti tudi trgovino z rezervnimi deli, ki bo glede na to, da je »Agromotor« pooblaščen zastopnik velikih industrij, te dele lahko nabavljala mnogo ugodneje kot trgovina.

Nadaljnja razvijajoča se dejavnost podjetja »Agromotor« je proizvodnja motornih kosilnic »Triglavka MK-1«, za katero so načrti že usvojeni in je remont podjetja že izdelal nekaj posamičnih kosilnic. Ker so bile motorne kosilnice med potrošniki nadvse ugodno sprejete in so analize proizvodnje pokazale, da je ta dejavnost rentabilna, bo podjetje konec leta 1964 in v začetku leta 1965 poslalo na trg serijo 800 tovrstnih motornih kosilnic, pri čemer je računati, da bo proizvodnja v serijah nedvomno znižala tudi proizvodne stroške.

ŠIROK PROGRAM RAZVOJA SOLKANSKE INDUSTRIJE APNA

Solkanska industrija apna je prav tako presešla proizvodna predvidevanja za I. polletje. Pomanjkanje moške delovne sile ovira hitrejšo povečanje proizvodnje, tako da je povpraševanje po apnu večje od proizvodnje. Proizvodnja je bila v I. polletju za 20% večja, proizvodni plan pa je Solkanska industrija apna prekoračila za 4 odstotke.

Obrat Industrije apna — apnenica in kamnolom

izvodnja živega apna porasla na 290 ton dnevno, vrednost bruto proizvodnje pa bi se po investiranju povečala na 550 milijonov dinarjev.

Rekonstrukcija hidrarne bi nadalje omogočila uvedbo pakirnega sistema kot v cementarnah, kar je zlasti pomembno spričo predvidenega izvoza apna oziroma hidrata na italijanski trg. Sejalne naprave, ki bi jih izdelali v skladu z rekonstrukcijo hidrarne, bi omogočile namensko ločevanje apna po zrnatosti. To bi hkrati pomenilo izboljšanje kvalitete apna za morebitno proizvodnjo karbida kot osnovo za nadaljnji možni razvoj bazične kemične industrije v smeri apno—karbid—PVC oziroma razvoj bodoče industrije plastičnih mas na Goriškem.

Za tak razvoj kemične industrije na Goriškem obstajajo vsi tehnični pogoji za začetek gradnje karbidne peči v letu 1967 z dograditvijo v letu 1970. Ker pa gre v tem primeru za milijardno investicijo, je razumljivo, da podjetje v sedanjem obsegu ne more samo sprejeti tako odgovorne odločitve in da bo o tako zastavljenem konceptu razvoja nedvomno razpravljala ne le občinska skupščina, marveč tudi širši krog strokovnjakov.

SOŠKO PROGO USPOSOBITI ZA VEČJI OSNI PRITISK

Zgrajena leta 1905, je soška proga povsem dotrajana. Rekonstruirati so jo začeli tako rekoč šele po minuli vojni, vendar je bilo v remontu le kakih 3 do 4 kilometre letno. V okviru načrta za postopno rekonstrukcijo in modernizacijo soške proge bo letos rekonstruiranih in za večji osni pritisk usposobljenih nadaljnjih 13,5 km proge na odseku Avče—Plave. Medtem ko je doslej ZTP Gorica remonte proge izvajala samo, je letos zaradi težavnosti odseka obnovitvena dela na dolžini 9 km prevzelo podjetje za obnovo prog Ljubljana — remont tega odseka proge je že končan — sekcijska za vzdrževanje prog ZTP Gorica pa bo obnovila preostale 4,5 km proge. Dela so v teku in bodo predvidoma končana še pred koncem tega leta.

ZTP Nova Gorica skuša z omejenimi remontni izrazito tranzitno soško progo usposobiti za večji osni pritisk. Proga je bila namreč grajena zgolj za 16-tonski osni pritisk, leta 1961 je bila usposobljena za 18-tonski osni pritisk, težnja pa je, progo usposobiti še za večji, 20-tonski osni pritisk, kar pa je izredno težavno in tudi zelo drago, ker je soška proga znana po številnih velikih objektih oziroma mostovih z jeklenimi konstrukcijami, ki jih je treba zaradi usposabljanja proge za večji osni pritisk primerno ojačati. Seveda terjajo tako zahtevna dela dodatne investicije, ki jih bo podjetje zmoglo le s pomočjo sredstev, združenih v okviru skupnosti železniških transportnih podjetij v Ljubljani.

Polaganje tira blizu Anhovega

NOVA GORICA — MESTO SONCA IN CVETJA

Če so nastajanju mesta Nova Gorica v začetku botrovali bolj ali manj politično-gospodarski vzroki, ki jih je narekovala predvsem ločitev Gorice od njenega naravnega zaledja in je tedaj ob obisku mesta celo nepoučeni obiskovalec dobil vtis, kot da gre za središče, ki nastaja bolj zaradi tekmovalnosti s svojo sosedo na italijanski strani kot pa zaradi dejanskih potreb, se je ta občutek zdaj, ko se mesto razrašča, razblinil spričo spoznanja, da postaja rast novega mesta vse bolj utemeljena, tem prej, ker so bili z izgradnjo industrije postavljeni gospodarski temelji za nadaljnjo urbanizacijo. Še več: nenehna rast industrije in gospodarstva v občini nasploh odpira nekatere probleme, ki jih prvotni urbanistični načrt sploh ni mogel predvideti, niti ne docela rešiti. Večanje industrijskih, gradbenih in obrtnih kapacitet terja zaposlitev nadaljnje, zlasti kvalificirane delovne sile, ki jo je moč pridobiti le, če ji komunalno gospodarstvo lahko zagotovi primerne življenjske pogoje, stanovanja, objekte družbenega standarda, trgovine, zabavišča, igrišča in podobno.

Stanovnitvo pomanjkanje stanovanj zlasti v mestnih središčih, kot je Nova Gorica, kaže ne le, da so mesta začela organsko rasti in se kompleksno vraščati v občinski gospodarski organizem, ampak da s svojimi naraščajočimi potrebami zlasti po komunalnih podjetjih in napravah že celo preraščajo možnosti. Če lahko trdimo, da so bili veliki večini prebivalstva že zagotovljeni ustrezni življenjski pogoji, z izjemo stanovanj, ki jih bo treba graditi vsaj 500 letno, če naj bi zlasti z ozirom na prirastek prebivalstva v prihodnosti rešili ta problem, pa tega ni moč trditi še o nekaterih drugih pogojih materialne in zlasti nematerialne narave, ki z večanjem življenjskega standarda postajajo čedalje neogibnejši imperativ sodobnega življenja. Pri vsem tem, kot rečeno, ne gre le za komunalne naprave, kot so tolikanj potrebna kanalizacija, vodovod, elektrifikacija, asfaltiranje ulic in podobno — naglasiti velja zlasti potrebo po kompleksni ureditvi kanalizacije v Novi Gorici in Sempetru ter graditvi komunalnega vodovodnega omrežja in asanaciji podeželja — marveč tudi za številne rekreacijske in športne objekte, ki jih mestom primanjkuje. Semkaj naposed sodojijo tudi investicije za komunalno urejevanje mest, za večanje in vzdrževanje mestnih kompleksov pod zelenimi površinami in gojitve hortikulture, ki bolj ali manj označujejo kulturno stopnjo mesta, prispevajo k lepšanju njihovega izgleda in pospeševanju rekreacije in turizma. Prav s tega vidika pa je potreba po tovrstnih nematerialnih dobrinah v Novi Gorici tem večja, saj gre za mesto z izrazito tranzitnim turističnim obtežjem, katerega prebivalcem ne more biti vseeno, kako je urejeno okolje stanovanjskih blokov, kako so urejeni mestni nasadi in kako vzdrževani komunalni objekti nasploh.

Končno pa ima Nova Gorica spričo hotrikulturne tradicije — saj jo že zdaj imenujejo sončno in cvetoče mesto oziroma mesto v botaničnem parku — neomejene pogoje in možnosti za še lepši izgled. Ko govorimo o Novi Gorici kot sončnem in cvetočem mestu, se nikakor ne moremo in ne smemo izogniti ugotovitvi, da je k njeni cvetoči podobi nemajhen delež prispevala Komunalna ustanova Nova Gorica, ki velja za iniciatorja in realizatorja večine pobud v komunalnem urejanju mesta, tem prej, ker v njeno dejavnost sodi ne le vzdrževanje občinskih cest, kanalizacije, parkovnih nasadov, pokopališč, snage, tržnice, kopališč in igrišč, marveč tudi vrsta drugih storitev, ki delajo mestno življenje polnejše in prijetnejše. Semkaj pristojno, na priliko, vrtnarstvo in kamnoseštvo, plakaterstvo in še mnoge druge komunalne dejavnosti.

Na vlogu v razvijanju estetskega čuta in potreb po nematerialnih dobrinah nasploh opozarjajo perspektivni načrti Komunalne ustanove Nova Gorica. Tako namerava ustanova med drugimi urediti tudi vzoren nasad vrtnic, edinstven v Jugoslaviji, ki bo dostopen vsej javnosti in ki ga bo skupaj s sejmom vrtnic kot turistično atrakcijo prve vrste Komunalna ustanova Nova Gorica pripravila v sodelovanju z novogoriško vrtnarijo »Lada«. Dolgoletna vrtnarska tradicija Nove Gorice in Sempetra je nedvomno zadosten pogoj in hkrati jamstvo, da bosta oba nameravana načrta uspela in da bosta v znatni meri prispevala k nadaljnjemu razvoju hortikulture in ljubezni do cvetja pri nas in v tujini.

Na tem področju uspeva rastlinstvo srednjeevropskega in mediteranskega porekla zaradi specialne klime. Vseh nasadov je na področju Nove Gorice 162.000 m². Od tega je 152.000 m² zgradila Komunalna ustanova. V upravljanju kolektivov je 120.000 m², 42.000 m² pa v upravljanju hišnih svetov.

Komunalna ustanova Nova Gorica posveča obilo pozornosti tudi življenjski ravni in delovnim pogojem svojih delavcev, saj se bo kolektiv

na priliko v kratkem preselil v nove delovne prostore, ki jih gradi z lastnimi sredstvi s preko 100-milijonsko investicijo. Obsegali bodo delavnice in prostore za zdravstveno in tehnično zaščito zaposlenih — jedilnica, kopalnica, shramba za obleke in rekreacijski prostori. Razen tega bo občutno povečala strojni park in dvignila raven produktivnosti dela in raven osebnih dohodkov zaposlenih.

Z ozirom na to, da novogoriška komuna vzporedno z večjim vlaganjem v stanovanjsko graditev v prihodnje predvideva tudi znatno večja sredstva za izgradnjo in vzdrževanje komunalnih objektov, ni dvoma, da bo Komunalna ustanova Nova Gorica lahko uresničila svoje načrte in s svojim nadaljnjim delovanjem prispevala svoj delež k povečanju družbenega standarda nasploh. Nadaljnje asfaltiranje ulic in kompleksna ureditev mestne kanalizacije, kot tudi nadaljnji razvoj opeševalnih društev, ki bodo s Komunalno ustanovo tesno sodelovala zlasti v pospeševanju hortikulture, bo Komunalno ustanovo nedvomno zavezovale k nadaljnji širitvi dejavnosti in k opravljanju estetsko-vzgojnih nalog, ki jih je že doslej uspešno izpolnjevala.

NADALJNJA AVTOMATIZACIJA PTT SLUŽB

Avtomatski telefonski centrali v Novi Gorici in v Dobrovem sta osnova, na kateri bo PTT podjetje Nova Gorica v prihodnje izgrajevalo avtomatsko telefonsko omrežje na Goriškem. Podjetje si prizadeva doseči isto raven kot Koper, tako da bi naročniki prek glavne tranzitne centrale lahko klicali tudi druge kraje z avtomatskimi centralami v republiki. Kolikor bodo na razpolago investicijska sredstva — ptt podjetja jih združujejo v okviru Skupnosti podjetij v Ljubljani — bo ta povezava ostvarjena že prihodnje leto.

V okviru plana lokalnih investicij je zdaj na vrsti avtomatizacija Ajdovščine. Gradnja novega poštnega poslojpa z ustreznimi prostori za avtomatsko telefonsko centralo odprtega tipa v Ajdovščini je tik pred začetkom.

Nujna je nadalje telefonska avtomatizacija vseh večjih centrov na območju bivšega goriškega okraja, kot na primer Kobarida, Bovca in morda še Vipave.

Podjetje ima v načrtu tudi montažo telegrafске centrale z upostavitvijo avtomatskih daljnopisnikov. Tako bi PTT podjetje dobilo tudi telegrafске naročnike, ki bi bili vključeni v splošno jugoslovansko telegrafsko mrežo.

POMOČ V NESREČI

Ko misliš na svoje življenje in prihodnost, upoštevaj tudi nevarnosti, ki te lahko vsak čas in povsod doletijo. Tudi narodni pregovor pravi: nesreča nikoli ne počiva.

Zeliš pomoči v nesreči? Kdo ti lahko pomaga?

Pomni: če zavaruješ, v nesreči tudi dobiš.

Zavaruješ pa lahko: — svoje imetje proti požaru in drugim naravnim dogodkom, ki so kriti z zavorovanjem; proti vlomni tatvini; steklo proti razbitju; pridelke proti toči in slani; živino za primer pogina; motorna vozila za avtotakso, avto jamstvo in regres; zavaruješ razne civilne odgovornosti, lom strojev, montažo, garancijo, gradbeno dejavnost; zavaruješ se sam proti nezgodam; skleneš lahko življenjsko zavarovanje in druge pogodbeno dogovorjene rizike.

Vsa ta zavarovanja sklepa: **GORIŠKA ZAVAROVALNICA** Nova Gorica, na območju občine Ajdovščina, Nova Gorica, Tolmin in Idrija; **ZAVAROVALNICA POSTOJNA** V Postojni, na območju občine Cerknica, Postojna, Ilirska Bistrica in Sežana; **ZAVAROVALNICA PIRAN** v Piranu, na območju občine Koper, Izola in Piran.

Za pojasnila se obračajte na gornje naslove ali na zastopnike, ki so v vseh večjih krajih.

Erjavčeva cesta in nasadi v Novi Gorici

Pogled s Kostanjevice na Novo Gorico

Zaradi nujne pospešitve hitrih poštinih pošilk bodo predvidoma že leta 1967 upostavljene direktne poštne avtobusne zveze z Ljubljano. Med Novo Gorico in Sežano hitre pošilke že potujejo z avtobusi.

POTREBE PO PITNI VODI ČEDALJE VEČJE

Večina prebivalstva na območju občin Nova Gorica in Ajdovščina se oskrbuje s pitno vodo iz **Goriških vodovodov**, ki pitno vodo začasno dobavljajo tudi občini Gorica v Italiji.

Med pomembnejšimi investicijami v letu 1963 je II. etapa rekonstrukcije hubeljskega vodovoda, ki povezuje Dornberk z Vogrskim. Letos bo zgrajenih 2500 m vodovoda z akvaduktom prek reke Vipave pri Dornberku.

Druga še nedokončana investicija je graditev vodovoda Bukovica—Bilje v dolžini 2100 m. Gradi ga uprava Goriških vodovodov s sodelovanjem odbora SZDL v Biljah in zainteresiranih gospodarskih organizacij na tem območju.

Če bodo na razpolago potrebna investicijska sredstva, bo uprava Goriških vodovodov v skladu s 7-letnim planom rekonstrukcije zgradila oziroma rekonstruirala hubeljsko-vitovski vodovod, ki bo zajel območje od Ajdovščine (Hubelj) pa do Mirna pri Gorici in bo terjal nad 1 milijardo investicij.

V sedemletnem planu razvoja vodovodnega omrežja je predvidena investicija 480 milijonov dinarjev za kompletacijo oziroma razširitev vodovodnih napeljav na območju Sempeter, Vrtojba in Miren, kjer so potrebe po pitni vodi zlasti zaradi širitve industrijskih kapacitet čedalje večje.

REKORDNO STANJE HRANILNIH VLOG

Komunalna banka Nova Gorica je samostojna bančna ustanova, ki obsega območje štirih občin: Idrija, Ajdovščina, Tolmin in Nova Gorica. Najpomembnejša naloga KB Nova Gorica je kreditiranje gospodarstva na območju občin, ki jih banka poslovno zajema. V zvezi s tem si je banka postavila nalogo, s krediti podpirati zlasti nadaljnjo rast podjetij v razvoju in bedeti nad smotnim in gospodarnim poslovanjem gospodarskih organizacij. Krepitev in pospeševanje gospodarstva z in-

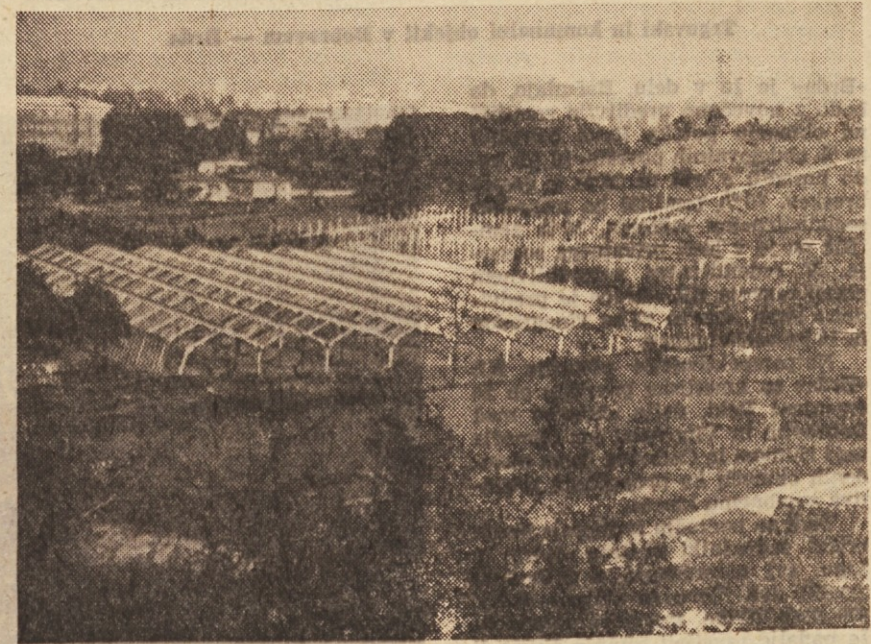
vestiranjem iz vseh možnih finančnih virov je nadaljnji smoter, ki ga skuša dosledno uveljavljati Komunalna banka Nova Gorica.

Banka se zaveda, da je območje, ki ga zajema, specifično zlasti zato, ker gre za potrebo po krepitvi in nadaljnjem razvijanju gospodarstva v krajih, ki so dolga leta trpeli pod fašistično okupacijo in so bili zaradi raznarodovalnih težej gospodarsko docela zapostavljeni. Če s tega vidika so potrebe po čim večjem investiranju v tamošnje gospodarstvo tem večje in tembolj utemeljene.

Denarno varčevanje na območjih, ki jih zajema banka, je izredno razvito. Komunalna banka Nova Gorica je kljub dokaj kasni ustanovitvi — ustanovljena je bila šele leta 1958 — doslej zajela nad 1,5 milijarde dinarjev hranilnih vlog. Razen tega pa imajo še hranilno-kreditni odseki pri kmetijskih zadrukah nad pol milijarde hranilnih vlog, kar je celo v slovenskem merilu doslej nedosežen rekord.

»LADA« IN CVETLICE

Vrtnarija »Lada« v Sempetru je dedič bogate in dolgoletne vrtnarske tradicije na Goriškem, kjer zelo ugodne podnebne razmere dopuščajo še nadaljnji razvoj hortikulture. Ideali klimatski pogoji dopuščajo zlasti vzgojo ranega cvetja in vrtnin v rastlinjakih s sedanjo površino 12.000 m² na območju enote Sempeter in vzgojo rezanega cvetja, rastlin v posodah, za dekoracije in zimskega zelenja za rezanje v enoti Rožna dolina.

Vrtnarija »LADA« Sempeter — sodobni pokriti rastlinjaki

Program razvoja vrtnarije predvideva razširitev pridelovalnih površin za nadaljnjih 20 do 25 ha na Vrtojbskem polju, ki je zlasti primerne za ceneno in mehanizirano pridelovanje rastlinja.

»Lada« bo tudi v prihodnje ostala introdukcijska razpošiljevalna vrtnarija. V ta namen v njej že danes opazujejo okrog 400 novejših sort vrtnin, od katerih bodo za reprodukcijo odbrali najboljše. Razen tega bodo nadalje gojili parkovno rastlinje in razširili sortimente rastlin lončnic. Ker je zanimanje sosednjih, zlasti severnih držav za naše cvetje veliko, bo vrtnarija povečala proizvodnjo zlasti rezanega cvetja, pri čemer bo v kooperaciji z zasebnimi pridelovalci do leta 1965 vzgojila 70.000 in do leta 1970 že 200.000 sadik rož.

Podjetje gradi sodoben vrtnarski objekt, v katerem bo redna proizvodnja stekla že prihodnje leto. Zgradili bodo tudi okrog 300 m² zaprtih gred in rastlinjakov, kar bo povečalo pridelek sadik in podaljšalo možnosti vzgoje.

UMRLJIVOST NOVOROJENČKOV NIŽJA KOT NA DANSKEM

Odlična preventivna zdravstvena služba Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje Nova Gorica je pripomogla, da je nalezljivih bolezni, kot so tifus, paratifus, griža in davica, čedalje manj. Hkrati pa se območje, ki ga zajema zavod, ponaša z manjšo umrljivostjo novorojenčkov kot na Danskem. Preventivna služba je dosegla, da se vse porodnice vsaj dvakrat med nosečnostjo javljajo v dispanzerjih in se poslužujejo zdravstvenih storitev, kar je vzrok, da je umrljivost novorojenčkov tako nizka, kljub temu, da so razmere za hospitalizacijo pri porodu izredno težavne, saj pol žena še zmerom rodi doma.

Pozornosti, ki jo zavod posveča higiensko-tehnični zaščiti v podjetjih, je nadalje pripisati, da je težina nesreč pri delu čedalje manjša in da v letošnjem prvem polletju lažje in huje nesreče stoji nasproti v razmerju 4:1, medtem ko je bilo lani to razmerje še 3:1. S tem se je zmanjšalo število dni delanemožnosti od 21 na 15.

Nadaljnja naloga zavoda je, da spričo povišanja cene oskrbnega dne v bolnišnici in spričo višjih stroškov za posamezne vrste zdravstvenih storitev v ambulantah zahteva izboljšanje kvalitete zdravstvene službe, jo analizira in spremlja njeno dejavnost v korist zavarovancev.

ENOTNEJŠE GOSPODARJE- NJE V KZ BRDA

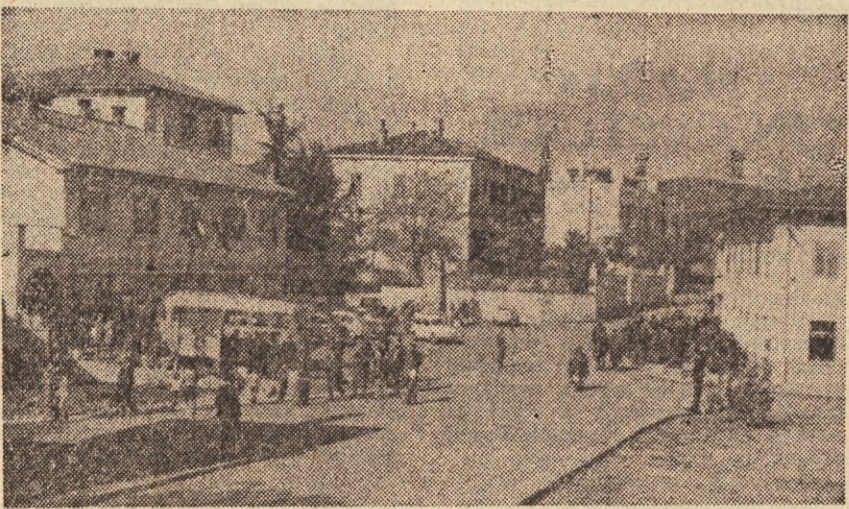
Z novim letom 1963 so se vse bivše zadruga Brd, Liga in Kambreskega vključno s posetvom Zadržno vinarstvo združile v novo nastalo Kmetijsko zadrugo »Brda« s sedežem v Dobrovem. Nova zadruga zategadelj združuje vinogradništvo, sadjarstvo in živinorejsko dejavnost na skrajnem zahodnem področju Slovenije, ki leži na desnem bregu Soče.

Odveč je ugotovitev, da je bila omenjena združitev kmetijskih zadrug v eno samo močno zadržno kmetijsko organizacijo gospodarsko utemeljena in nujna, zlasti še, ker je na enotnem kmetijskem območju, ki ga novo ustanovljena zadruga zajema, moč voditi enotno in smotno kmetijsko in gospodarsko politiko. Enotno vodenje bo tem uspešnejše, ker je združitev sredstev hkrati omogočila enotno investiranje, zlasti v panoge, ki so doslej zaostajale. Medtem, ko je vinarstvo uspešno napredovalo, bo treba v prihodnje mnogo več pozornosti posvetiti sadjarstvu oziroma obnavljanju raznoterih nasadov, zlasti nasadov češenj, ki rapidno propadajo na privatnem sektorju in bi bile lahko še donosnejši izvozni kmetijski artikel, kot so sedaj, saj so dani vsi naravni pogoji. Nadaljnje področje, ki ga bo treba v prihodnje skrbneje razvijati, je živinoreja. Dosedanje nizke odkupne cene mleka niso bile stimulatивne za to gospodarsko panogo. Prenizke cene mleka in živine so vplivale na to, da se je stalež živine zlasti v privatnem sektorju v zadnjih letih občutno zmanjšal. Občutno se je zmanjšalo število krav, zaradi česar je čutili tudi zmanjšanje ponudb za pitano živino in teleta za nadaljnje pitanje. Prav to je vzrok, da nima Kmetijska zadruga v celoti izkoriščenih svojih hlevskih kapacitet.

Kar zadeva prodajo vina iz svoje moderne kleti, je Kmetijska zadruga »Brda« dosegla zadnje čase lep napredek. Vidne uspehe je dosegla zlasti v nadaljnjem osvajanju tržišča s priznano kvaliteto merlota, solidnim trgovanjem ter sodobnim kletarjenjem. Letošnja ugodna letina obeta dober pridelek, tako da bo letošnja proizvodnja grozdja, če vreme ne bo pripravilo kakih neljubih presenečenj, dosegla okoli 400 vagonov trznih viškov, to je okrog 500 vagonov grozdja. Predvideno je, da bo zadruga odkupila okrog 95 % trznih presežkov. Letos bo namreč prvenstveno sprejemala grozdje.

Zadruga Brda bo tudi v prihodnje pospeševala stekleničenje vin kot sodobni način prodaje, da bo potrošnik pil res originalna vina. Že letos namerava povečati stekleničenje vina za okrog 800 tisoč steklenic, v prihodnjem letu pa en milijon petsto tisoč steklenic in bo zaradi tega treba povečati steklenični obrat. V treh oziroma štirih letih pa bo zadruga stekleničila že nad 80 % vseh trznih presežkov.

Med nadaljnjimi investicijami KZ Brda velja omeniti namero, izvesti arondacijo zemljišč na območju potoka Reka od meje do vinarških kleti, pri čemer bo treba regulirati potok, meliorirati zemljišča ter urediti namakalni sistem. Elaborat za regulacijska, melioracijska dela in arondacijo zemljišč na tem območju KZ

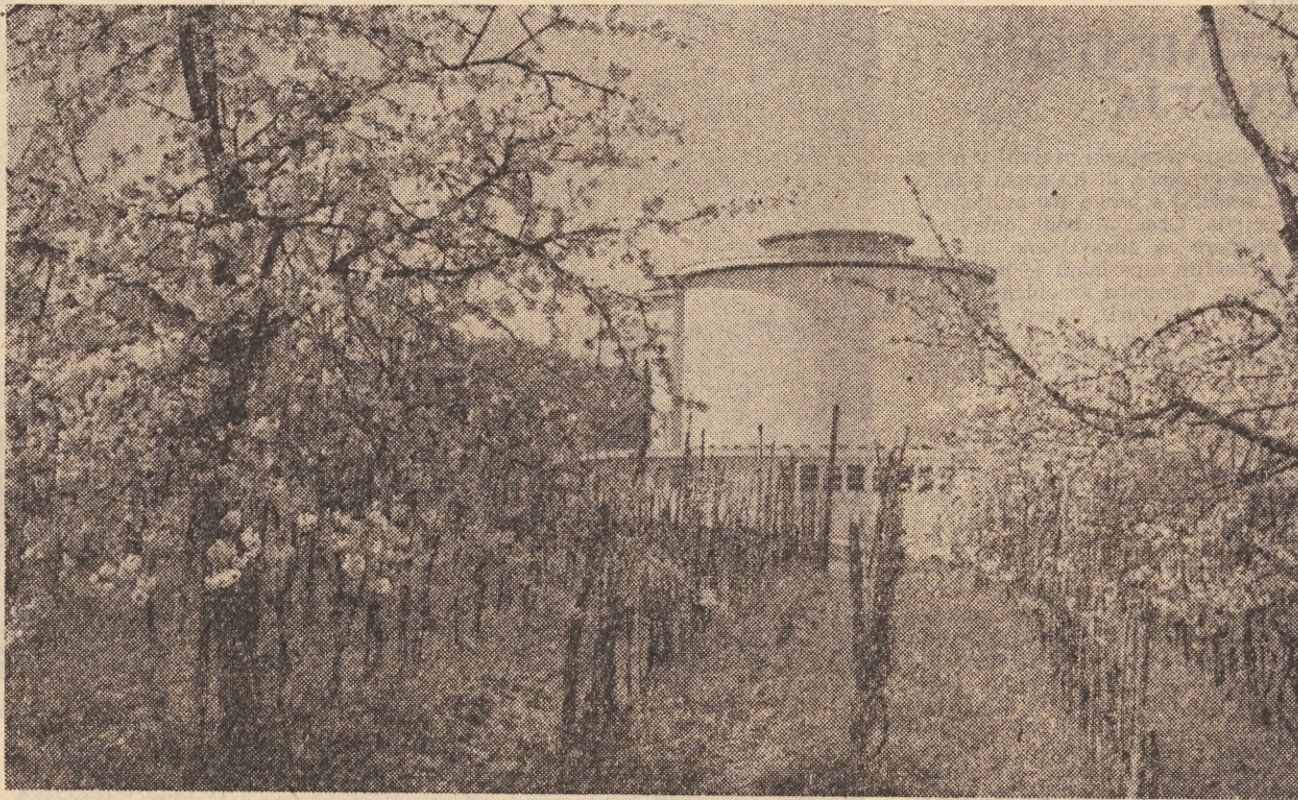

Trgovski in komunalni objekti v Dobrovem — Brda

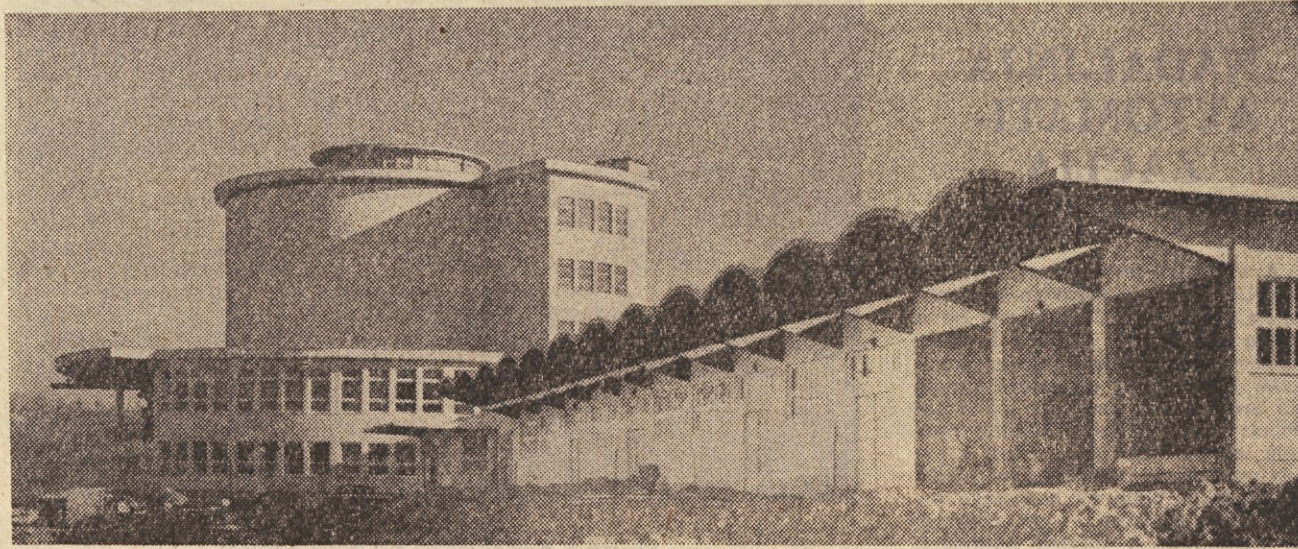
»Brda« je že v delu. Računajo, da bodo z navedeno ureditvijo zemljišč na območju potoka Reke pridobili 80 % obdelovalnih površin, ki jih bodo posadili s trto in 20 % z nasadi breskev. 70 % zemljišč bo pripadalo socialističnemu sektorju, 30 % zemljišč pa je v lasti privatnega sektorja. V sedemletnem perspektivnem planu razvoja KZ »Brda« je predvidena letna obnova 25 ha vinogradov in 10 ha sadovnjakov.

Najperspektivnejše območje KZ »Brda« so kmetijske površine ob že omenjeni Reki, dalje območje med Dobrovim in Vipolžah in v Cerovem. Izven navedenih območij bo prepuščena iniciativa zasebnemu kmetu.

Tudi na področju živinoreje imajo briški zadržniki obširne načrte v Ligo, saj nameravajo v prihodnje graditi dva hleva za skupno okrog 300 glav živine sivorjave pasme in še nadalje razvijati pitanje živine v kooperaciji z zasebnimi kmeti. V ta namen tudi že naročajo teleta za vzrejo in pitanje.

KZ BRDA — Dobrovo — najmodernejša vinska klet z nasadi trt in češenj

Vinska klet v Dobrovem s pomožnimi prostori

PIŠČANCI V KOOPERACIJI IN JUNIJSKI PARADIŽNIK

Težišče dejavnosti KMETIJSKE ZADRUGE SEMPETER je kooperacija, nato lastna proizvodnja in končno odkup kmetijskih pridelkov, razne strojne in agrotehnične storitve itd.

Dejavnost zadruga bo v bodoče usmerjena v dopolnjevanje lastne, tako rastlinske kot živalske proizvodnje, s kooperacijo. Že lani je KZ Sempeter sklepala kooperacijske pogodbe za proizvodnjo večjih količin paradižnika. Uspeh ni izostal, ker je zadruga kmetom pogodbeno garantirala odkupne cene in s tem zagoto-

vila redno oskrbo kupcev v večjih potrošnih središčih. Zadruga stoji na stališču, da je le s pogodbeno jamčnimi minimalnimi cenami moč pospeševati pridelovanje zlasti vrtnin v kooperaciji z zasebnimi kmeti. Le na področju vinogradništva minimalnih cen ni mogoče vnaprej fiksirati, ker se cene grozdja oziroma vina običajno formirajo šele tik pred trgatvijo.

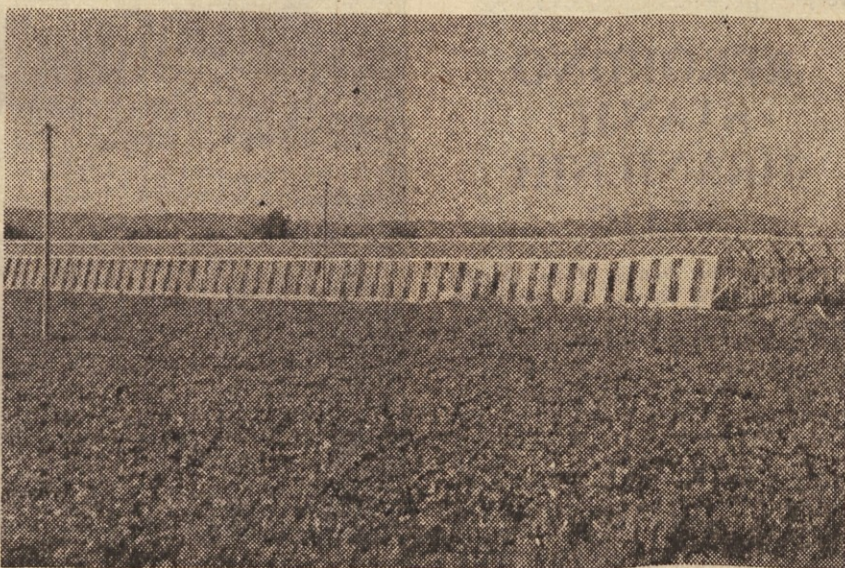
Tudi premiranje kmetov za pogodbeno pisanje se je izkazalo za zelo uspešno.

Zadruga pravkar pripravlja večjo akcijo, ki bo nedvomno med najbolj uspešnimi z ozirom na strukturo zaposlenih na območju Sempetra in okolice. Ker je ondi največ tako imenovanih polovičarjev, ljudi zaposlenih pol v industriji in obrti, in pol v kmetijstvu, bo zadruga še razširila pogodbeno vzrejo piščancev-brojlerjev v sodelovanju s piščancjima farmama v Neverkah in Zalogu. V kooperacijski proizvodnji brojlerjev bo zadruga sodelovala tako, da bo zasebnim kmetom-kooperantom nudila osnovna sredstva, material, pitalnike, krmo in enodnevnne piščančke, ki jih bodo kmetje krmili.

S tem bo zadruga dopolnila kapacitete lastne farne piščancev in dosegla, da letna proizvodnja piščancev v eni partiji ne bo manjša od 10.000 brojlerjev.

Pomembna dejavnost KZ Sempeter je tudi vrtnarstvo, v okviru katerega je pomembnejše pridelovanje »belušev« na novih površinah v Renčah. Letos začena obratovati tudi rastlinjak s površino 4000 kv. metrov.

Jedro programa bodočega razvoja KZ Sempeter je nadaljnje razvijanje kooperacije v proizvodnji piščancev-brojlerjev in širjenje kooperacije na področju vrtnarstva. V rastlinjaku bo zadruga med drugim vzgajala sadike paradižnika in to dovolj rano.

Rastlinjak Kmetijske zadruga Nova Gorica

TRGOVSKO PODJETJE »BRDA«

Leta 1958 ustanovljeno TRGOVSKO PODJETJE »BRDA«, DOBROVO V BRDIH se ukvarja s prodajo na drobno, in sicer živil, gospodinjskih potrebščin, konfekcije in gradbenega materiala. Njegove poslovalnice so v Dobrovem, Neblem, Medani, Višnjeviku, Kožlani, Golem Brdu, Vipolžah, Kozani, Smartnem, Vdrišanu, Kojskem, Humu in Cerovem. Realizacija Trgovskega podjetja »Brda« se je od leta 1959, ko je znašala 160 milijonov dinarjev, povečala na 330 milijonov v letu 1963, kolikor je predvideno.

Vse poslovalnice TP »Brda« so opremljene s hladilniki. V prihodnje namerava podjetje adaptirati trgovska lokala v Vipolžah in Medani.

Pripomniti velja, da v okvir TP »Brda« spada tudi bencinska črpalka v Dobrovem, ki posluje neprekinjeno noč in dan.

VEČ KRMSKE BAZE ZA POVE- ČANJE STALEŽA ŽIVINE

Glavna panoga KZ NOVA GORICA je živinoreja z mlečno proizvodnjo. Zadruga oskrbuje z mlekom v glavnem Novo Gorico, medtem ko gredo presežki mleka prek mlekarne v Vipavi na Reko. Samo lani je proizvodnja mleka znašala okrog 2 milijona 300 tisoč litrov.

Razen v živinoreji, kjer je razvito pitanje prašičev, telet in goveda v kooperaciji in pitanje živine v lastnih pitališčih v Kanalu, Grgarju in Čepovanu KZ Nova Gorica z večjim uspehom spodbuja tudi kooperacijo v rastlinski proizvodnji, a zlasti kooperacijsko proizvodnjo semen. Po stanju z dne 31. januarja 1963 je zadruga z zasebnimi kmeti sklenila 185 kooperacijskih pogodb za proizvodnjo pšenice na 50 ha, 589 pogodb za kooperacijsko proizvodnjo koruze na 232 ha, 642 pogodb za proizvodnjo krompirja na 120 ha, 32 pogodb za pridelovanje povrtnine na 3 ha, 28 kooperacijskih pogodb za proizvodnjo detelje na 21 ha, 405 pogodb za kooperacijsko proizvodnjo sena na 288 ha travniških površin, 8 pogodb za kooperacijsko proizvodnjo sadja na 3 ha in 149 pogodb za proizvodnjo grozdja na 33 ha vinogradov.

Kooperacijska proizvodnja sena je bila že lani precej uspešna, saj je KZ Nova Gorica v letu 1962 prodala okrog 2500 ton sena deloma iz lastne in deloma iz kooperacijske proizvodnje. Letos sklenjene pogodbe za proizvodnjo sena naj bi ustvarile pred-

vsem potrebno krmsko osnovo za pitanje živine v lastni režiji in v kooperaciji, pri čemer si bo zadruga prizadevala povečevati tudi lastne površine pod travniki. Zadruga bo s tem v zvezi še nadalje izboljševala oskrbo z reprodukcijskim materialom in pospeševala uporabo umetnih gnojil, ki se je že v prvem polletju 1963 povečala za 20 % z ozirom na minulo gospodarsko leto.

Osnovni poudarek v programu perspektivnega razvoja je na nadaljnjem pospeševanju pitanja živine v lastni kot tudi kooperacijski proizvodnji. V okviru razvoja rastlinske proizvodnje velja kot najpomembnejšo investicijo poleg novih nasadov jablan navesti obnovo češnjevga nasada na površini 35 ha in že urejeni nasad višenj, ki bo rodil že prihodnje leto. Dalje bo zadruga povečala ribezov nasad na skupno 10 ter breskov nasad na skupno 8 do 10 ha. Nadaljnje investicije bo zadruga uporabila za ureditev travniških površin, zgraditev skladišnih prostorov in hlevov za govejo živino, katere stalež naj bi se v naslednjem sedemletnem obdobju povečal za najmanj 200 %. Preostanek investicij naj bi šel za izpopolnitev kmetijske mehanizacije, za nabavo motornih kosilnic in priključkov za traktorje, kot na primer gabelj, obračalnikov, sušilnikov itd.

PERSPEKTIVA 1970:

SADJE IN VINO Z BILJENSKIH GRICEV

KMETIJSKO GOSPODARSTVO »GORICA« Sempeter je bilo ustanovljeno l. 1960, po združitvi Splošnega kmetijskega gospodarstva Ajševica, KDZ »Simon Gregorčič« Bukovica in proizvodnega obrata KZ Sempeter »Biljenski griči«.

Ob združitvi je gospodarstvo »Gorica« premoglo 535 ha 38 a zemljišč, kasneje pa je z arondacijskim postopkom in odkupom pridobilo še 768.703 ha. Od tega je 864,44 ha obdelovalnih površin, in sicer 222,50 ha njiv, 379 ha travnikov, 39,8 rodnih in 80 ha nerodnih vinogradov, 36,28 ha rodnih in 89 ha nerodnih breskovih nasadov ter 4,86 ha mešanih nasadov (kaki in češnje) in 43 ha nerodnih nasadov hrušk.

Sedanje stanje gospodarstva »Gorica« dopušča rejo 900 glav živine.

Medtem ko sedanja proizvodnja breskev znaša 40 vagonov, jih bo kmetijsko gospodarstvo »Gorica« v letu 1970 pridelalo že 210 vagonov; pridelek vina se bo v istem obdobju povečal od sedanjih 30 na 110 vagonov in pridelek hrušk na 942 vagonov. Računati je namreč treba, da bo podjetje na največjem objektu, imenovanem »Biljenski griči«, pridobilo nasade 196 ha vinogradov, 120 ha breskev in 80 ha ravninskega nasada

CESTNO POD- JETJE GORICA

Cestno podjetje je med najmlajšimi gospodarskimi organizacijami v novogoriški komun. Nastalo je januarja 1962 iz direktije za ceste OLO Gorica in Uprave za ceste LRS — tehnična sekcija Ajdovščina. Po svoji ustanovitvi se je moralo boriti z velikimi težavami zaradi velikega pomanjkanja in zastarelosti mehanizacije, ki jo je podjetje prevzelo od svojih predhodnikov. Posebno primanjkuje mehanizacije za zimsko službo, ker upravlja podjetje z mnogimi takimi cestami, ki so pozimi močno zasnežene in pod stalnim udarom burje. Za učinkovito vzdrževanje teh cest pozimi bi bila potrebna moderna mehanizacija. Podjetje pa ima le zastarel in drag rezkalni stroj. Avtomobilski park je potreben obnove, primanjkuje tudi strojev za gradnje in rekonstrukcijo cest. Rešitev vseh navedenih problemov je le v rokah kolektiva in odvisna v celoti od lastnih sredstev. Kljub vsem navedenim težavam je podjetje v preteklem letu ustvarilo nad 600 milijonov dinarjev bruto proizvoda, letos pa se bori, da bi doseglo milijardo. Za ta cilj je kolektiv mnogo žrtvoval.

Cilj podjetja je, da se po obstoječem perspektivnem načrtu opremlji z najpotrebnejšo mehanizacijo za gradnjo in vzdrževanje cest ter si s tem postavi solidno osnovo za nadaljnji razvoj in izpopolnjevanje nalog, ki mu jih postavlja družba.

KOMUNALNO PODJETJE DOBROVO

KOMUNALNO PODJETJE DOBROVO, ustanovljeno v začetku leta 1962, združuje gostinsko dejavnost s tremi obrati v Dobrovem, na gradu v Vipolžah in v Medani, dalje stavbeno in pohištveno mizarstvo, zidarstvo, ki opravlja stavbna dela in nizke gradnje, avtomehanično dejavnost in ključavničarstvo, čevljarstvo delavnico in mlin v Vipolžah. Zaposluje 54 delavcev, od tega 40 kvalificiranih, ki so vsi Eriči. Nadvse uspešno je tudi avtoličarstvo, ki opravlja storitve po nizkih cenah in je zato povpraševanje po tovrstnih delih izredno veliko.

GORIŠKA GOSTIŠČA VABIJO

Območje novogoriške občine se razteza na ozemlju, ki je s turističnega vidika izredno pomembno. Maloobmejni promet z Italijo in tranzitno obsežne tega območja dajeta izredne možnosti za razvoj zlasti izletniškega turizma.

Minulo leto so spriču povečanega maloobmejnega prometa in spremenjenega tečaja lire v menjalnicah turističnega društva Nova Gorica in drugih menjalnic menjali okrog 234 milijonov lir, v letošnjem prvem polletju pa se je devizni dotok iz maloobmejnega prometa še povečal, saj so menjalnice menjale kar 145 milijonov lir, ali za okrog 70 % več kot v povprečju lanskih prvih šest mesecev.

Stanje gostinstva z ozirom na tako porasli maloobmejni in tranzitni promet ne ustreza potrebam. Tako je obnova nekaterih lokalov kot na primer restavracijskih prostorov v Sempetru in zaključitev del v kavarni Soča v Novi Gorici nujnost, kateri se ni moč izogniti. Dalje bi bilo treba kot zanimivost oziroma turistično atrakcijo z malenkostnimi sredstvi, ki bi bila v ta namen potrebna, preurediti Kromberški grad in grad v Braniku. Grad v Kromberku bi preuredili v turistični objekt s točilnico, v kateri bi gostom stregli z izvrstnim vinom iz okoliških vinogradov in z domačimi jedili, ki so značilna za ta del Goriške. Grad v Braniku bi pridobil na pomenu z dograditvijo asfaltirane ceste čez Kras. Prav tako bi kazalo izboljšati prometne zveze z Lokvami, ki imajo od vseh krajev v občini najboljše

pogoje za razvoj stacionarnega turizma.

Iztržek gostinskih podjetij je bil v letošnjem prvem polletju za 11 % višji kot lani, čeravno se je količinski promet zaradi poraslih cen, zlasti hrane, nekoliko zmanjšal. Razdrobljenost in šibka investicijska moč gostinskih podjetij terjata formiranje večjih gostinskih organizacij, ki bodo z večjimi lastnimi sredstvi in s pomočjo komune sposobne razvijati in modernizirati gostinstvo tako, da bo ustrezalo zahtevam potrošnikov in predvsem turistov.

Naštete pogoje izmed vseh gostinskih podjetij najuspešneje izpolnjuje PARK HOTEL v Novi Gorici, ki s svojim udobjem, moderno restavracijo in kavarno, lepimi sobami, izvrstno kuhinjo in glasbo na prijetnem vrtu privablja številne goste s te strani in onkraj meje. Po izvrstni kuhinji, izbranih jedilih in s solidnimi prenočišči slovi tudi hotel »Sabotin« v Solkanu, kjer je nadvse prijetno posedeti tudi na senčnatem vrtu. V Kolodvorski restavraciji, samostojnem gostinskem podjetju, ki šteje 150 abonentov, so dobro postreženi tudi prehodni gostje. Zaradi povečanega prometa podjetje predvideva večje adaptacije, med temi, preureditev in povečanje kapacitet kuhinje, preureditev garderobe itd. Po solidni postrežbi in številnih abonentih je znano tudi Gostinsko podjetje v Sempetru z gostilno, kavarno in hotelom v Sempetru ter kavarno in gostilno v Vrtojbi. Na poti iz Nove Gorice navzgor po Soški dolini pa je prijetno počivati tudi v Gostinskem podjetju v Kanalu.

NADALJNI RAZVOJ TRGOVINE V NOVOGORIŠKI OBČINI

Po razpoložljivih statističnih podatkih se je blagovni promet na drobno v letošnjem prvem polletju povečal za 11 %, na debelo pa za 10 %. Blagovni promet na zaposlenega se je povečal za 5 %, število prodajal pa od 204 na 210, ali za 3 %.

Za dograditev novih trgovskih lokalov in adaptacije obstoječih lokalov bo letos predvidoma porabljenih okrog 210 milijonov dinarjev. Kljub velikim sredstvom, ki jih trgovina vlaga v graditve in obnovo lokalov ter kljub povečanemu prometu na zaposlenega pa trgovina še zmerom ne zadovoljuje potreb potrošnikov, ker še zmerom primanjkuje sodobnih trgovinskih obratov ne le v središčih, kot so Nova Gorica, Sempeter in Kanal, marveč tudi na podeželju. Organsko združevanje in nadaljnja rast trgovskih podjetij bosta nedvomno povečala investicijsko sposobnost trgovske mreže. Združevanje manjših podjetij v večja je že pokazalo prve rezultate, saj številna podjetja z združenimi sredstvi obnavljajo svoje lokale in grade nove trgovine in skladišča.

Zelo širok program adaptacij in gradenj je predvidelo TP »Potrošnja« Nova Gorica, ki bo povečalo prodajne in skladiščne prostore v desetih izmed 34 poslovalnic, le-te pa opremilo delno s klasično opremo, a delno usposobilo za samopostrežno tehniko prodaje. Razen tega bo nabavilo 2 hladilna pulta za poslovalnice v Solkanu in Sempetru, 14 hladilnikov od 150 do 200 l, 20 avtomatskih tehtnic itd. Po programu perspektivnega razvoja se bo promet letno povečal za 7 % na realizacijo 800 milijonov, kolikor je bo podjetje predvidoma doseglo letos.

TP »Goriška«, ki ima v svojem sklopu 32 poslovalnic, večidel živilske stroke, bo svojo dejavnost v prihodnje razširilo še na mešano industrijsko blago oz. galanterijsko gospodinjske potrebnosti in drogerijsko blago.

Deloma z lastnimi, a deloma z občinskimi sredstvi bo podjetje v naslednjem sedemletnem obdobju odprlo poslovalnico s 60 m² v Prvačini, enako poslovalnico v Mirnu ter v Novi Gorici (slednjo s površino 100 m²), dalje samopostrežno trgovino v Solkanu in Sempetru, 200 m² z mesnimi izdelki prav tako v Novi Gorici, poslovalnico z živili na Grčni (80 m²), samopostrežno trgovino v Sempetru (150 m²) in trgovino z živili v Renčah (80 m²).

Nujna bo tudi preureditev oziroma modernizacija vseh obstoječih

poslovalnic, razširitev prirodnih skladišč in nabava ustrezne opreme klasičnega tipa, za samopostrežno in polsamopostrežno tehniko prodaje.

Blagovni promet na drobno se bo leta 1964 povečal na 1 milijardo in leta 1970 na 1,7 milijarde dinarjev.

TP »Manufaktura«, ki razpolaga zdaj z 8 trgovinami in 474 m² prodajnega in 146 m² priročnega skladišnega prostora, bo predvidoma letos septembra z novim trgovskim lokalom v Novi Gorici pridobilo nadaljnjih 550 m² prodajnega in 48 m² priročnega skladišnega prostora. Leta 1966 bo podjetje v Ajdovščini in Tolminu gradilo dve konfekcijski prodajni, l. 1970 pa blagovnico v Novi Gorici (500 m²), specializirano prodajo konfekcije, trikotaže in pletenin. Razen tega bo podjetje leta 1964 adaptiralo poslovalnici v Sempetru in Kanalu, pri vseh večjih trgovinah pa uredilo popraviljalnice konfekcije. V tem obdobju se bo nadaljevala tudi specializacija v okviru TP »Manufaktura«.

Realizacija blagovnega prometa, ki bo letos predvidoma dosegla 586 milijonov, se bo letno povečevala za okrog 7 %, tako da bo leta 1970 znašala 1124 milijonov dinarjev.

Podjetje »Živinopromet«, ustanovljeno leta 1950, ima v svojem sklopu 28 prodajalnih mesa. V razdobju od leta 1952 do leta 1962 se je mesna proizvodnja povečala od 34 na 271 ton, odkup od 1055 na 3094 ton, število mesnic od 12 na 28, število zaposlenih od 100 na 124, realizacija od 103 na 937 milijonov din in storilnosti za 83 %. V tej dobi je podjetje »Živinopromet« adaptiralo in na novo zgradilo 22 mesnic, za kar je porabilo okrog 42 milijonov din, za nabavo prevoznih sredstev pa namenilo okrog 17 milijonov din. Podjetje razpolaga z novo sodobno klavnico, ki je veljala 200 milijonov din. Letna zmogljivost osemurnega obratovanja je 1800 ton predelane mesa in 400 ton mesnih izdelkov.

V perspektivi bo podjetje v glavnem obnavljalo in sodobno uredilo mesnice, predvsem v Kanalu, Biljah, Solkanu in Sempetru.

Z drvni in premogom oskrbuje potrošnike v Novi Gorici podjetje »Kuriva«, ki vrhu tega prodaja tudi gradbeni material na drobno.

»Voče« export-import Zagreb, predstavništvo Sempeter pri Novi Gorici se ukvarja z nakupom in prodajo sadja in zelenjave ter gozdnih sadik. Podjetje velja za uspešnega izvoznika in ima lastne hladilnice s kapaciteto hlajenja 100 ton.

Planinska postojanka »Kekec« — najlepša razgledna točka v Novi Gorici

»PARK HOTEL« v Novi Gorici

»HOTEL SAŠOTIN« v Solkanu

Med manjša, toda uspešna trgovska podjetja tudi uvrščajo TP »Branik«, ustanovljeno leta 1958. Upravne prostore ima v hiši, kjer je od leta 1873 do 1881 bival pesnik Simon Gregorčič.

Podjetje obsega območje Ajdovščine in Nove Gorice in je promet od ustanovitve do danes povečalo za 100 %. Z lastnimi sredstvi je TP »Branik« uredilo novo delikatesno trgovino v Dornberku. Po cenah in storitvah je konkurenčno in posluje z najmanjšo maržo na območju občine.

Končno velja omeniti tudi podjetje »Tobak« Nova Gorica-Solkan, ki zalaga trgovsko mrežo in trafike z bogatim sortimentom tobačnih izdelkov.

Podjetje »Sadje-zelenjava« Nova Gorica preskrbuje mesto in njegov širši okoliš s sadjem in zelenjavo. Pod njegovo okrilje spada 6 poslo-

valnic v Solkanu, Sempetru in Novi Gorici. V prihodnosti namerava podjetje adaptirati oziroma modernizirati poslovalnice ter še izboljšati oskrbo potrošnikov in izbiro blaga z nakupovanjem pri zadrugah in zasebnih kmetih.

TP »Vino« Nova Gorica prodaja na debelo in na drobno vse vrste alkoholnih in brezalkoholnih pijač. Od vin ima stalno na zalogi vipavsko in briško ter druga kvalitetna vina. Podjetje bo glede na dosedanjo realizacijo preseglo letni plan 500 milijonov din.

Podjetje obsega naslednje poslovne enote: Nova Gorica, Most na Soči, skladišče likerjev v Solkanu, in kleti v Vipolžah in Dornberku ter 8 tako imenovanih »točilnic« čez cesto.

Med bodočimi petletnimi investicijami velja omeniti nameravano gradnjo lope za embalažo, sodarske in mehanske delavnice ter garaže.

»GROSIST« IN »PRIMORKA« ODSLEJ ENO PODJETJE

Z letošnjim 1. julijem sta se dve trgovski podjetji »Grosist-Gorica«, Sempeter pri Gorici, in trgovsko podjetje na debelo in na drobno »Primorka«, Nova Gorica-Solkan, združili v eno podjetje, ki odslej posluje pod firmo Trgovsko podjetje na debelo in na drobno »Grosist-Gorica« s sedežem v Sempetru pri Gorici.

Združeno podjetje »Grosist-Gorica« združuje pod svojim okriljem glavno skladišče za živila, tekstil in galanterijo, železnino, gradbeni material, pohištvo, barve, lake, kemikalije in električni material ter skladišče za vnetljive snovi. Razen tega obsega široko razpredeno mrežo trgovskih poslovalnic, med katerimi velja omeniti »Elektron« Nova Gorica, »Usnje«, Nova Gorica, dalje poslovalnice »Zeleezoprema« Nova Gorica, »Trgometal« Nova Gorica-Solkan, »Metal« Nova Gorica, »Zelezni« Sempeter pri Gorici, poslovalnici v Kanalu in Anhovem, samopostrežno delikatesno trgovino v Novi Gorici, novo specializirano trgovino zraven občinske skupščine »Foto« in druge.

Podjetje si vsestransko prizadeva za razširitev sortimenta zlasti tehničnega blaga, kar mu zdaj omogočajo koncentrirana sredstva in še neposrednejša nabava blaga pri proizvajalcih.

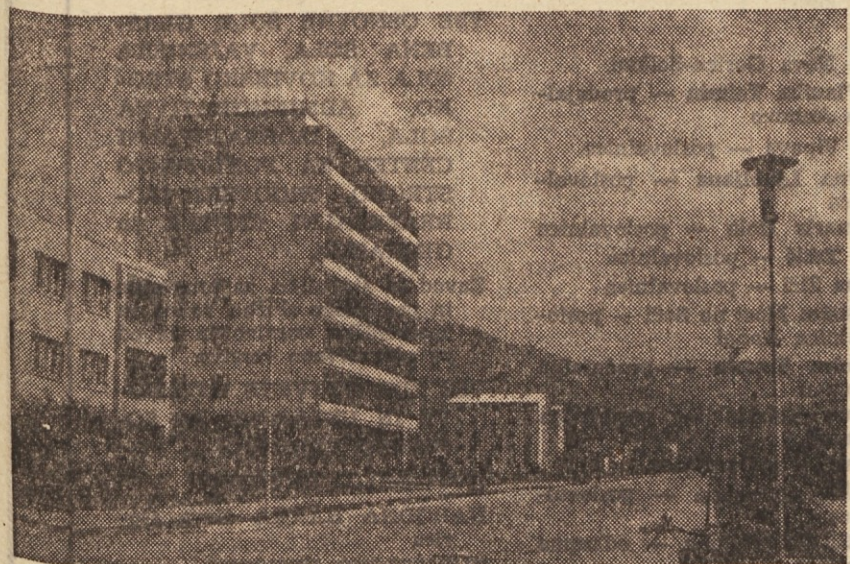
RAST ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI

Temelji bodoče grafične industrije na Goriškem so bili postavljeni z ustanovitvijo Casopisno-založniškega podjetja »Soča«. Letos CZP »Soča« nadaljuje širitev tiskarne v Sempetru, pripravlja pa ustanovitev obrata za izdelavo kartonske embalaže in otvoritev nove knjigarne v središču Nove Gorice.

ZNATNO VEČJI IZVOZ PREKO PODJETJA »PRIMORJE-EXPORT«

Nadvse pomembno vlogo v manjavi blaga zlasti v okviru regionalnih obmejnih sporazumov že vsa leta odigrava renomirano izvozno-uvozno podjetje »Primorje-export«, ki si prizadeva izkoristiti vse obstoječe možnosti za menjavo, a predvsem za izvoz blaga po regionalnem sporazumu, sklenjenem med sosednjo Italijo in Jugoslavijo. Z vse večjo prizadevnostjo in zlasti s temeljitimi analizami zunanega trga skuša podjetje zadostiti potrebe po artiklih, ki so iskani obkraj meje. Čeravno je podjetje za letos predvidelo celo manjši izvoz, kot je bil lani, je izvoz prek »Primorje-export« v letošnjem prvem polletju dosegel razveseljiv porast za 40 % z ozirom na isto obdobje lani. V Italijo je podjetje izvozilo za okrog 3,4 milijarde lir blaga (okrog 5,4 milijona dolarjev), kar kaže, da se plasmaju našega blaga v Italijo obetajo še nadaljnje možnosti, ki jih bo podjetje pri nadaljnjem usmerjanju zunanje trgovine s pridom upoštevalo.

Znano je, da podjetje »Primorje-export« obmejnemu italijanskemu trgu posreduje zlasti blago, ki je značilno za tamošnjo prehrano, kot tudi industrijsko blago, ki je zaradi svoje specifičnosti onodod zelo iskano.

Samopostrežna trgovina v Novi Gorici »TP Grosist« Sempeter

Trgovsko podjetje »Grosist Gorica« v Sempetru pri Gorici

STORITVENA OBRT ŠE ZAOSTAJA ZA POTREBAMI

Obrt v novogoriški občini je letos zaznamovala nadaljnje povečanje proizvodnje. Po stopnji porasta pa storitvena obrt sicer venomer narašča, vendar ne dohaja potreb široke potrošnje. Obseg proizvodnje in storitvene obrti se je letos z ozirom na lansko prvo polletje povečal za več kot 18 %.

Ugodno, čeprav prepočasno, se razvija specializacija proizvodnje in kooperacija obrtnih podjetij z industrijskimi in združevanje obrtnih kapacitet kot poglaviti pogoj za nadaljnji razvoj obrti. Storitveni so bili prvi koraki združevanja obrtno-gradbene remontne stroke, ki bodo odpravili sedanjo razdrobljenost obrtne gradbene operative. Nadaljnja delitev dela naj bi še poglobila proizvodno kooperacijo med lesnoindustrijskimi podjetji Trnovo, Čepovan in Branik ter Tovarno pohištva v Novi Gorici.

Razvoj obrti v okviru stanovanjskih skupnosti kot tudi zasebno obrt bo treba prav tako še nadalje pospeševati, zlasti pa bo treba krepiti zmogljivosti storitvene obrti oziroma servisne dejavnosti, namenjene popravilu tehničnih industrijskih izdelkov.

Od proizvodnih obrtnih podjetij je pomembnejše uspehe zabeležil Splošni gradbeni servis z upravnim sedežem v Solkanu, ki je pod svojim okriljem združil večino obrtno-remontnih strok, ki imajo opraviti z zaključnimi deli na zgradbah. Crkosliskarstvo in polaganje suhega tlaka (podolita) sta novi uspešno uvedeni dejavnosti. V perspektivi pa namerava servis razširiti steklarski obrt, ki bo zadovoljeval potrebe Tovarne pohištva in Mizarstva »Istok« iz Mirna. Povezovanje faz zaključnih del je nadaljnji uspeh, ki ga je Splošni gradbeni servis prvokrat požel na novi šoli v Desklah, kjer je začel s steklarskimi in končal s parketarstvom deli, brez prekinitve, ki je pri zaključnih delih sicer običajna in ki navadno močno zavleče dograditev stavb.

Perspektivna obrtna organizacija je tudi Splošno obrtni servis, prej ZAVOD ZA POKLICNO REHABILITACIJO IN ZAPOSLOVANJE INVALIDOV Gorica, ki v razdobju 1964 do 1970 predvideva povečanje kapacitet kovinske dejavnosti za 100 % ter povečanje kapacitet galvanike za nadaljnjih 25 %. Letos bo dograjena poslovna zgradba in je predvidena združitev obeh galvanjskih obratov v Gorici; povečale se bodo kapacitete v kovinski, galvanjski, radiotelevizijski in konfekcijski dejavnosti, predvidena pa je tudi nabava orodja in strojev za industrijsko proizvodnjo otroških vozičkov, po katerih je povpraševanje izredno veliko. V servisu se usposablja trenutno 10 invalidov za nove poklice, redno pa je zaposlenih 45.

Spričo uveljavljanja oblačilne konfekcije in čedalje večjih potreb po bogatejšem sortimentu in izboru primernih števil konfekcije se ugodne perspektive obetajo tudi konfekciji »8. marec« in podjetju za izdelovanje oblačil »Ideal«, ki sta se že uveljavila kot dobavitelja konfekcije v vseh velikih trgovskih hišah v republiki. Tudi ti dve podjetji naj bi letos prispevali svoj delež k povečanju obsega proizvodne obrti v goriški občini za nadaljnjih 44 %.

Obrtno podjetje za lesne izdelke Čepovan z lastno žago in predelovalnim obratom v kooperaciji s Tovarno pohištva v Novi Gorici med drugim izdeluje tudi standardne artikle, kot kavče in mizice. V okviru podjetja posluje obratna menza, ki z izdatno in ceneno prehrano skrbi za zmanjšanje števila obolenj. Kolektiv šteje 50 ljudi, domačinov iz Čepovana, Vrat, Lokovcev in Poštarja. V perspektivi naj bi se kolektiv povečal na 160 ljudi, realizacija pa naj bi dosegla vrednost 140 milijonov din.

V novih obratnih in upravnih prostorih, ki jih je zgradilo z lastnimi sredstvi, v strojnem obratu za površinsko obdelavo lesa ter v obratu za razrez, stiskanje in montažo furnirja nastajajo lični mizarški izdelki podjetja Branik, ki namerava do leta 1970 nabaviti še več novih strojev ter zgraditi skladišče končnih izdelkov. Tako krajevno mizarstvo iz Branika, kot tudi obrtno podjetje »Mizar« iz Volčje drage planirata dopolnitev tehnološkega procesa z nabavo strojev, le da »Mizar« iz Volčje drage kot proizvajalec stavbnega pohištva namesto z lesno-predelovalno industrijo sodeluje z gradbenimi podjetji v občini in s »Kraškimi zidarjem« iz Sežane v opremljanju stavb z okni, lesenimi roletami, platnenimi zavesami in drobnim pohištvom. Podjetje, ki je v glavnem mehanizirano, zaposluje 106 delavcev.

Mizarstvo, ključavničarsko in kovaško podjetje Trnovo pri Gorici (prvotno »Mizarstvo Trnovo«), ustanovljeno leta 1948 iz krajevnih potreb za obnovo vasi, ki je bila v vojni hudo prizadeta, pogodbeno proizvaja sobno pohištvo, fotelje in kavče za kooperanta, Tovarno pohištva v Novi Gorici. Naročil je dovolj, podjetje lepo napreduje. V kratkem bo gradilo novo skladišče za shrambo lesa.

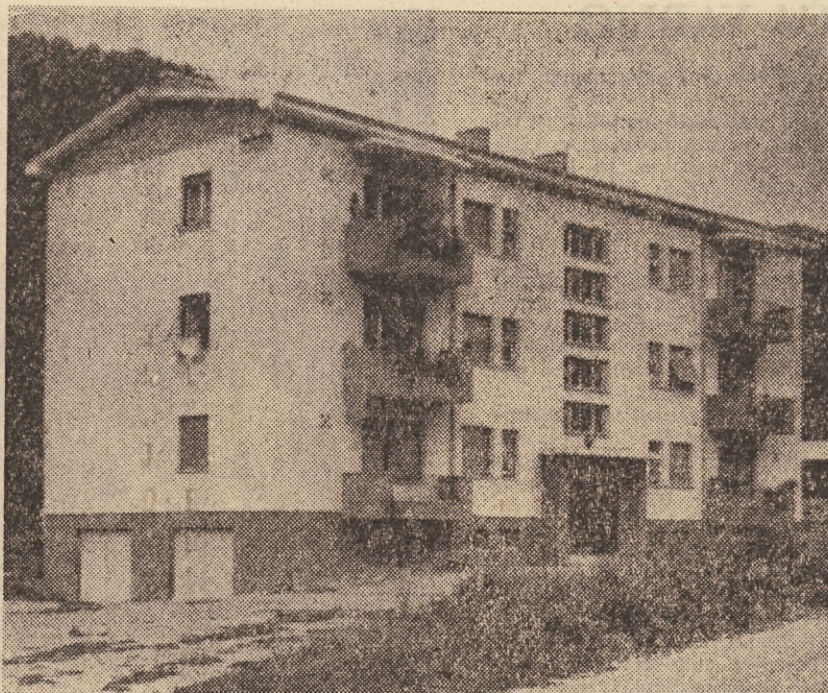
Obrtno gradbeno podjetje Kanal (prej »Remont«) opravlja gradnje in popravila cest in mostov ter izdeluje vse vrste cementnih izdelkov. Teracerska in armaturna dela so njegova nadaljnja dejavnost. Podjetje mimo omenjenih vključuje še druge dejavnosti, kot na primer pleskarstvo, pečarstvo in stavbno mizarstvo. Od pomembnejših del velja navesti popravilo ceste Plave-Dobrovo, večje remonte v soških elektrarnah ter graditev stanovanjskih blokov v Sempasu in Kanalu. Podjetje zaposluje večinoma žensko delovno silo in je doseglo realizacijo nad 300 milijonov din.

Stanovanjska skupnost Deskle je svojo dejavnost pravilno usmerila v razvijanje storitvene obrti. Tako je od podjetja »1. maj« Most na Soči leta 1961 prevzela čevljarstvo delavnico, dalje je ustanovila šiviljski servis, obsega pa tudi storitveno gradbeno dejavnost, namenjeno vzdrževalnim delom in manjšim adaptacijam ter ličarsko in pleskarsko dejavnost, ki so vse uspešno zavezale in zadovoljujejo večidel potrebe delavcev, zaposlenih v Tovarni cementa in salonita Anhovo. V okviru te skupnosti spada tudi obrt družbene prehrane v Tovarni cementa, ki šteje 130 abonentov in pripravlja po tri obroke dnevno. Stanovanjska skupnost v Desklah je glede na to, da je v tovarni v Anhovem zaposlenih okrog 600 žena, dala tudi pobudo za ustanovitev zavoda za otroško varstvo, vendar je ta koristna zamisel, žal, propadla. Skupnost se poteguje tudi za ureditev vodovoda v Soški dolini. Oskrba s pitno vodo je namreč tod zelo primitivna, saj na primer prebivalstvo Anhovega pije vodo iz Soče.

»Pecivo« Nova Gorica s pekarnami v Novi Gorici, Solkanu, Kojškem, Mirnu in Desklah ter s poslovalnicami za prodajo kruha in peciva v Novi Gorici, Solkanu, Mirnu in Dobrovem zadovoljuje vse potrebe potrošnikov na območju s pekarnami in poslovalnicami ter na območju Sempetra in Renč.

Bržkone že letos bo podjetje začelo graditi novo pekarno, ki bo s svojo zmogljivostjo nadomestila zastarele pekarske kapacitete na omenjenem območju. V prihodnje naj bi podjetje poleg kruha in peciva proizvajalo tudi kekse. Pohvalno je, da bo promet podjetja od leta 1960, ko je znašal 176,6 milijona, narastel na 310 milijonov v letu 1963, sredstva na skladih pa so se povečala od 570.000 din v letu 1960 na 23 milijonov v letu 1963. Zdi se, da je spričo tega sleheren komentar o smotrnem gospodarjenju podjetja »Pecivo« odveč!

Stanovanjska skupnost Nova Gorica s pleskarskim in mizarским ser-

Stanovanjski blok v Kanalu, ki ga je zgradilo obrtno gradbeno podjetje »Kanal«

Obrtno podjetje »Mizar« Volčja draga

visom, kemično čistilnico, servisom za vodno instalaterska dela, dvema čevljarstvom, pralnico, servisno službo snažilk in računovodskim servisom za nad 80 hišnih svetov, je v lastni režiji zgradila tudi otroški vrtec in igrišče, pri čemer je prihranila nad 7 milijonov din. Tako široko razvejana dejav-

nost obrtne servisne dejavnosti in otroškega varstva nujno terja graditev poslovnih prostorov, v katerih bi bilo tajništvo skupnosti in storitvena obrt že navedenih servisov in mnogih drugih, ki jih bo skupnost v skladu z naraščanjem potreb po obrtnih storitvah še v Novi Gorici ustanovila.

»Almiro«, obrat Nova Gorica, bomo obravnavali tedaj, ko bo na vrsti radovljiška komuna. Takrat bo no namreč pisali o Alpski modni industriji »Almira« Radovljica in bomo hkrati obravnavali tudi delež novogoriškega obrata v proizvodnji in izvozu te znane tekstilne tovarne.

Obrtno gradbeno podjetje Sempeter pri Gorici je nastalo iz bivšega remontnega podjetja. Proizvodne storitvene dejavnosti, ki jih podjetje obsega so: visoke in nizke gradnje, izdelava cevi, umetnega kamna, mizarstvo, pleskanje, silkanje. Podjetje je zgradilo oziroma gradi stanovanjski blok v Braniku, električni daljnovod Gradišče-Kromberk, kovaško delavnico uprave Goriških vodovodov, s slikarskimi in pleskarskimi deli pa je doslej sodelovalo pri ureditvi Zdravstvenega doma v Tolminu, Alp-hotela v Bovcu itd.

Podjetje razpolaga tudi z lastno mehanizacijo. Razvilo se je z lastnimi sredstvi in ima glede na povpraševanje po storitvah, ki jih opravlja, nadvse ugodne razvojne perspektive.

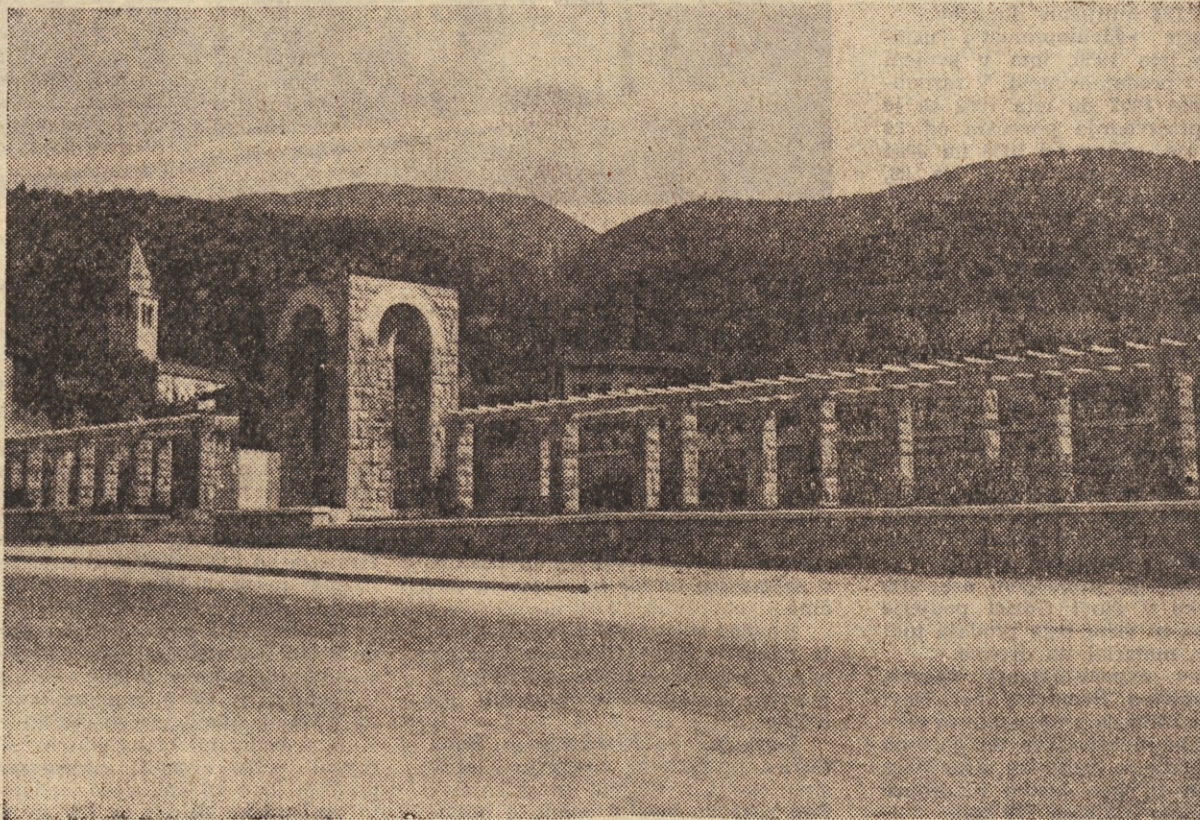
Kot druge stanovanjske skupnosti v novogoriški komuni tudi Stanovanjska skupnost Sempeter pri Novi Gorici opravlja obrtne storitve, kot so šiviljstvo, krojaštvo, frizerstvo in čevljarstvo. Tudi ta stanovanjska skupnost se je razvila iz potreb in z lastnimi sredstvi. Obrate ima v komunalnih prostorih, ki že postajajo pretesni, zlasti še, ker ima skupnost v načrtu ustanovitev splošnega servisa.

Ker se bo v kratkem preselil interni oddelek bolnišnice iz Vipave v Sempeter, se Stanovanjski skupnosti obetajo še obsežna obrtna dela pri preurejanju šempeterske bolnišnice.

Skupnost zaposluje pretežno domačine, med njimi številne invalide.

REMONTNO OBRITNO PODJETJE SOLKAN-NOVA GORICA je bilo ustanovljeno kot prvo tako podjetje na Goriškem leta 1947. Ustanovitev podjetja je bila nujna, ker je prevzelo zelo odgovorno nalogo pri obnovi porušenihi hiš in gospodarskih objektov v vojni in dobi okupacije. Zaradi razširjene dejavnosti se je leta 1949 preimenovalo v Remontno obrtno podjetje, ki je poleg popravil in adaptacij pričelo izvajati tudi nizke gradnje.

Zaposluje 55 večinoma kvalificiranih delovnih moči z območja Solkana in Nove Gorice. Ze doslej opravlja podjetje svojo nalogo zelo uspešno, s popolnejšo mehanizacijo, ki je v perspektivnem planu, bo pa lahko še povečalo svoje storitve in jih pocenilo. Važno je, da ima podjetje svojo mizarstvo delavnico, ki je mehanizirana in zaenkrat povsem ustreza potrebam. Vse, kar podjetje premore, je zgradilo in izpopolnilo z lastnimi sredstvi, kar je dokaz, da se kolektiv dobro zaveda svoje odgovornosti do družbe.

Spomenik NOB v Solkanu — Nova Gorica

ZA OBČINSKI PRAZNIK NOVE GORICE ČESTITAJO VSEM DELOVNIM LJUDEM

OBČINSKA SKUPŠČINA **OBČINSKI KOMITE ZKS**
OBČINSKI ODBOR SZDL **OBČINSKI SINDIKALNI SVET**
OBČINSKI KOMITE ZMS **OBČINSKI ODBOR ZB**

OSTALE MNOŽIČNE ORGANIZACIJE, TER V PRICUJOČI REPORTAŽI PREDSTAVljena PODJETJA, ZADRUGE, ZAVODI, SKUPNOSTI, UPRAVE IN ZNANSTVENE, PROSVETNE, KULTURNE, ZDRAVSTVENE, SOCIALNE IN FIZKULturne USTANOVE.

Čestitkam se pridružujejo še:
SGG Tolmin, gozdni obrat Trnovo
SGP Primorje, Ajdovščina

Kraški zidar Sežana
Globus špedicija Ljubljana
Intereuropa Koper
Gorica-avto Nova Gorica

ZMO Nova Gorica-Solkan
TP Planika Tolmin — prodajalna Anhovo
KVZ Vipava — poslovalnica
Lesnina Ljubljana — poslovalnica
Delamaris Izola — poslovalnica
Peko Tržič — poslovalnica
Alpina Žiri — poslovalnica
TP Bistra Most na Soči — poslovalnica Kanal
Klavnica Tolmin — prodajalna Solkan
»Jelen« Tolmin — prodajalna Kanal
Borovo — poslovalnica
ODPAD Ljubljana — poslovalnica
KOTEKS Ljubljana — odkupna postaja

SLOVENIJA SADJE Ljubljana — poslovalnica
PETROL Ljubljana
KAVARNA SOČA — Solkan
GOSTILNA ZVEZDA — Solkan
Gostilna PRI HRASTU — Nova Gorica
Gostilna FAJTOV HRIB — Kostonjeva
BIFE — Rožna dolina
Gostišča planinskega društva:
Lipa gostilna JEZERO Sempas,
LIJAK — gostilna pod HRIBČKOM Volčja draga
BIFE — Anhovo-Deskle, hotel POLDANOVEC Lokve
PLANINSKO DRUŠTVO — Nova Gorica
VALJČNI MLIN — Grgar, Ozeljan in Solkan
TT Okroglica
Mizarstva delavnica ŠPORT Solkan
ELEKTROMONTERSKO podjetje Nova Gorica
Lokovsko kovaštvo — Lokovec
KINO podjetje Nova Gorica
KMETIJSKI ZAVOD
VODNA SKUPNOST
ZAVOD ZA POGOZDOVANJE KRASA

Uprava upravnih poslopij
VSE OSNOVNE ŠOLE, GLASBENA ŠOLA, VAJENIŠKA ŠOLA ZA KOVINSKO STROKO, ADMINISTRATIVNA ŠOLA, IZOBRAŽEVALNI CENTER ZA POHIŠTVENO STROKO, TRGOVSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER in GIMNAZIJA
Zavod za statistiko, za prosvetno in pedagoško službo, zavod za spomeniško varstvo in zavod za zdravstveno varstvo
VSE ZDRAVSTVENE USTANOVE IN USTANOVE ZA SOCIALNO VARSTVO
AVTO-MOTO DRUŠTVO
NARODNA BANKA Nova Gorica
TURISTIČNO DRUŠTVO